

GİZLİ EL PİRAMİT

Mehmet Zeren; 1952 yılında Elazığ'da doğdu. ilkokulu (Sürsürü ilkokulu) ve Orta Okulu Elazığ'da okuduktan sonra Tunceli ilk Öğretmen Okulunu bitirirerek 1969 yılından itibaren Elazığ'ın Palu ilçesine bağlı (Vuşkula-Sekrat-Çınaz) ilkokul öğretmenliği yaptı.

1974 yılına girdiği Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 1978 yılında bitirerek, Elazığ ve Kastamonu illerinde (Göl Öğretmen Lisesi-Ci-de İmam-Hatip Lisesi) edebiyat öğretmenliği yaptı.

Evli ve üç çocuk babası olan yazar 1984 yılında İstanbul'a tayin edildi. Burada çeşitli liselerde edebiyat dersi okuttuktan sonra, 1995 yılında emekliye ayrıldı. Halen İstanbul'da yazı çalışmalarına devam eden yazarın yayınlanmış eserleri şunlardır:

- 1- Öz Yurdunda Garipsin 1. Cilt - Roman
- 2- Öz Yurdunda Garipsin 2. Cilt - Roman
- 3- Öz Yurdunda Garipsin 3. Cilt - Roman
- 4- Öz Yurdunda Garipsin 4. Cilt - Roman
- 5- Vahşet - Roman
- 6- Kurban - Roman
- 7- Çırpınış - Roman
- 8- Gözyaşları - Roman
- 9- Kötü - Roman
- 10- Pişmanlık - Roman , .", '
- 11- Dönüş Roman
- 12- İşkence- Roman
- 13- Karanlıklar Dağılınca - Roman
- 14- Bosna'da Katliam

15- Aldırma Reis

16- Mesnevi Geçen Bütün Hikayeler ve Hikmetleri - Derleme

17- En Güzel Sözler, En Güzel Kıssalar

18- Kur'an'daki Kıssalar ve Hikmetleri 19-Şark Hikayeleri

20- Açıklamalı Divan Şiiri - İnceleme 21 - Şiire Doğru - Şiirler

Kredili Sisteme Göre Yardımcı Edebiyat Kitabı

1. Dönem

2. Dönem

3. Dönem

4. Dönem

Hiz. Meviana'dan Çocuklara Hikayeler

1- Sevginin Gücü

2- Bezirgan ve Papağanı

3- Aslan Payı

4- İki Demircinin Farkı

5- Kör Sağır ve Çıplak

6- Üç Öğüt

Sıjıf Sistemine Göre Yardımcı Edebiyat Kitabı

1- Lise 1. Sınıf

2- Lise 2. Sınıf

3- Lise 3. Sınıf

ithaf

Bu romanımı, yeryüzünde zulme uğramış, ezilmiş, acı çekmiş bütün inşalara ithaf ediyorum.

Giriş

— i —

Zelişdüzü Hoşmat tepelerinden başlayarak Sup-tuman'a doğru oradan da Gülüşkür Köprüsüne kadar ilkbaharda yeşil, yazın sarı, kışın ise beyaz bir örtü misali yayılır gider, ta

aşğılarla Surptuman'a varınca, birden bire bir ışık gibi söner adeta.

Zelişdüzü sabahları, bilhassa ilkbahar ve sonbahar sabahları bir uçtan bir uca hafif bir sisle kaplanır. Bu da Zelişdüzü'nü, bir baştan bir başa geçen, bir yılan gibi kıvrılıp bükülerek aşğılara, özlemle, sabırla, akan Üsük çayının işi gibidir.

Zelişdüzü bu hafif sisin altında beyazlara bürünmüş utangaç, ama sevimli, sevinç dolu, neşeli bir genç kıızı andırır.

Zelişdüzü'nü kaplayan bu sis güneş doğup iki üç mızrak boyu yükselinceye kadar terketmez; bütün ovayı; aşkla şevkle, özlemle sarar -her yanı- adeta.

Güneş üç mızrak boyu yükselir yükselmez bu sis tabakası birden kalkar ortadan. O zaman insan garip bir rüya gördüğünü sanır ve birden irkilir...

Baharın son demlerinde Zelişdüzü'nü kaplayan

MEHMET ZEREN

yeşil örtünün rüzgarda dalgalanışı iyice kendini belli eder.

Böylece göz alabildiğine uzanan bu düzlük, seyrine doyulmaz bir hal alır.

Yaz ortalarında, bilhassa öğle vakitleri, o boğucu sıcakın altında bir ölüm uykusuna yatmış gibidir Ze-lişdüzü ve o sıralar kocaman san bir ayna gibi günün ışıklarını yansıtır gibi olur. Zelişdüzü'nün ölüm uykusuna yattığı bu sıralar, bu boğucu sıcakın altında ne bir kuş uçar, ne bir insan yürür, ne de bir böcek kımıldar. Sıcakı ganimet bilen karıncalar bu ölü görünüşün tek istisnalarıdır. Sıcakı bayılan karıncalar koşuşur durur, adeta bu hareketsizliğe isyan edercesine. Zelişdüzü'nün karıncaları kocaman kocaman olur, renkleri de diğer karıncalara hiç benzemez. Kızgınca dururlar, tıpkı ısırmağa hazır kızgın bir köpek gibi...

Üsük çayı Zelişdüzü'nde bir yılan gibi kıvrıla bü-küle akar. Üsük çayı sabır gibidir, sessizdir, uykudadır sanki ve yer yer üzgün gibidir...

Üsük çayının suyu serindir, çünkü tepeleri dumanlarla kaplı karlı dağlardan beslenir. Çayın her iki yanı sazlıktır. Bu sazlıklarda iri iri kurbağalar, koca koca yılanlar olur. Bu koca yılanlar, kurbağalara dokunmazlar. Bu da hayrete şayan bir haldir.

Çayın her iki yanını kaplayan bu sık, bu uzun ve kalın gövdeli sazlıklar Surptuman'a kadar devam eder, ondan sonra seyrekleşmeye başlar. Çmaz köyünü geçip Sekrat'a oradan da Seydili'ye doğru kıvrılır-ken tamamen çıplaktır burada Üsük çayı. Ve Seydili'ye varmadan iki kola ayrılarak büyük bir ada meydana getirir. Çini çıplak boş ve ekilip biçilmeyen bir ada.

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Üsük çayı Zelişdüzü'nün damarlarında dolaşan, ona hayat bahşeden kan gibidir. Zelişdüzü'nün bolluğuna bolluk, bereketine bereket katar. Zelişdüzü'nün toprağı cömerttir. Bire bin verir. Bu bereketli düzlük de nice zalimler görmüş, nice zulümlere şahit olmuş Anadolu topraklarındandır... Zelişdüzü'nün insanı da toprağı gibi cömerttir, çilekeştir, cana yakındır, saftır, içlidir, çalışkandır; hülasa tam bir anadolu insanıdır. Bir kanş toprağı boş bırakmaz. Seydili'ye doğru — Murat nehrine karışmadan önce- Üsük çayının etrafını çevirerek meydana getirdiğı ada hariç.

Hiç kimse bu adaya bir bel, bir kazma vurmaz, bir karış toprağını işlemeyi düşünmez. Çünkü bu koca toprak parçası uğursuz kabul edilmiştir ve bu uğursuzluk damgasının ne zamana kadar devam edeceğini de kimseler bilmez.

Bilhassa yaz akşamları, güneş battı mı, hiç kimse buradan, hele hele bu adadan geçmek istemez, çünkü, burada bu zamanda geçen birçok insanın görüp anlattığı hep aynı şeydir.

"Önce bir şimşek çakıyor gibi oldu. Sonra bütün adayı alevler sardı. Ardından alevlerin ortasından gelen insan çığlıkları duyuldu, Sonra yanan insan etinin dayanılmaz kokusu kara bir dumanla birlikte sardı her yanı...

Bütün gücümü kullanarak koştum ancak kurtardım canımı.

.."(*)

*

* | *

Eylül ayının ilk günleri, yeryüzüne hüzün rengi-

(*) Bu bölümdeki tasvir 1971 yılında, Elazığ'ın Palu ilçesine bağlı Sekrat köyünde bir sonbahar akşamı yazıldı.

MEHMET ZEREN

nin hakim olmaya başladığı günlerden biri, güneş yakıcılığını kaybederek an be an ufka doğru yaklaşıyor, her an batmak üzere...

Üç atlı bütün maharetlerini kullanarak atlarını Zelişdüzü'nün bitimine doğru sürerlerken arkalarından gelen silah seslerine aldırıyor gibiler... Bütün endişeleri bip an önce Zelişdüzü'nü geçip Üsük çayının Murat nehrine döküldüğü yere varmak. Üçü de at başı gidiyorlar. Yaşça en büyük olanları diğerlerine taze bir ümit aşılama istedi:

— Sürün çocuklar, sürün az kaldı, dedi. Sonra sağ elinin şahadet parmağını ileriye doğru uzatarak devam etti:

— Üsük çayının çevrelediği adaya varmamıza az kaldı. Zaten güneş de batmak üzere. Oraya vardık mı kurtulduk demektir. Karanlık da çöktü mü o sık ağaçlı adaya çıkıp bizi yakalamaya

cesaret edemezler. Ondan sonra da bir fırsatını bulup Murat'ı geçtik mi, tamamen kurtulduk demektir. Ha gayret çocuklar... Atlar sık sık nefes alıyor, atların burun delikleri hızla açılıp kapanıyordu. Boyunları terden ıslık sık-lam olmuştu. Arkalarından sıkılan silahların sesleri gittikçe yaklaşıyordu... "Ha gayret sözleri" rüzgara karışarak uzaklaşırken, atının nefes alışlarında bir anormallik başladığını hisseder gibi oldu. Fakat aldırmadı. Atı saniye saniye geriliyordu diğerlerinden. Halbuki çok az kalmıştı. Şu hafif tepeyi geçseler, Üsük çayına inebilse-ler gerisi çok kolaydı, iş tamam demekti o zaman. "Ah bir şu tepeyi geçip çaya inebilsek" diye düşünüyordu ki, atı kapaklandı. Atın sırtından fırlayarak yere yuvarlandı. Diğer ikisi gem keserlerken bağır-

10

PÎRAMÎT - GİZLİ EL -

dılar:

— Ne oldu Sait abi.

Sait yerden doğrulurken anlamıştı atının çatladığını. At hırıltılar çıkararak can çekişiyordu.

— Durmayın sürün atları, bari siz kurtarın canınızı! diye bağırdı.

— Olmaz seni -bırakamayız!

— Size sürün dedim, durmayın sürün! Sürün! Sait silahına davrandı. Belindeki Rus yapısı Na-ğant marka toplu tabancayı çekti.

— Sürün diyorum size. Eğer sürmezseniz vururum sizi!

— Olmaz!.. Atla terkime, kurtulursak hep beraber yoksa biz de gitmiyoruz. Bunları söyleyen ortanca kardeşti. En

büyükleri olan Sait fazla zamanları olmadığını biliyordu.

Kararını vermişti.

Tabancanın horozunu kaldırdı.

— Eğer bir saniye daha durursanız ikinizi de vururum. Anam avradım olsun vururum! Sürün ulan sürün! Sürün!..

iki kardeş ağabeylerini tanıyorlardı. Ve dediğini yapacağını çok iyi biliyorlardı. Boşuna mı Deli Sait Ağa diye nam salmıştı O.

Göz yaşları içinde sürdürler atlarını...

Sait Ağa, atma yaklaştı zavallı büyük bir ızdırap-la can çekişiyordu. Silahını atın başına doğrultup tetiğe bastı. Bir patlama sesi ortalığı çınlatıp uzaklardan yankılanırken Sait Ağa ikinci defa tetiğe bastı. Bu sefer "çıt" diye bir ses çıktı. Mermisinin kalmadığını anlamıştı. Hırsla tabancayı uzaklara fırlattı...

Hızla gelen atların ayak sesleri duyulmaya başlamıştı. Artık ölmüş olan atının başında çömeldi, gümüş tabakasını çıkararak sigara sarmaya başladı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi.

11

MEHMET ZEREN

Yaklaşan atlılar onu görüp irkilerek durdular. Neden sonra başları olan kısa boylu tıknaz adam Sait, Ağanın silahsız olduğunu anlayınca bağırdı:

— Ne bekliyorsunuz sersemler yakalayın, görmüyor musunuz silahsız!...

Dört beş kişi atlarından atlayarak Sait Ağanın başına üşüşürken, başlan emretti.

— Siz burda kalın, diğerleri benimle gelsin. Sürün atlan...

* *

Karanlık çökmeye başlarken Üsük çayını geçti iki kardeş son süratle. Biraz sonra da büyük ağaçların, fundalıkların ve sık çalılıkların arkasından kayboldular.

Arkalarından gelen kalabalık gurup Üsük çayına vannca, başlan atını durdurarak bağırdı:

— ikiye ayrılın, ağaçların arasına girmeyin, adanın etrafını saralım. Karanlık iyice çökmeden bir çare bulamazsak elimizden kaçırıldık demektir!..

Kalabalık atlı grup ikiye ayrıldı ve adanın etrafını sarmak üzere harekete geçtiler. Tepeden tırnağa silahlı olan bu insanlardan her biri diğerini görebileceği mesafede atını durdurup iniyor diğerleri devam ediyordu. Başları olduğu anlaşılan kısa boylu tıknaz adam, atını bütün hızıyla Murat nehri tarafına sürüyordu. Çünkü kaçanların kurtulmaları bu nehri geçmelerine bağlıydı.

Nehire vannca durdu. Ufka bakınca öfkesinden çıldırma noktasına geldi. Zira güneş batmış koyu bir karanlık yavaş yavaş her yanı sarıyordu. Atından aşağıya aceleyle atlarken seslendi.

— İnin çabuk!.., çabuk!.. İnin!.. İnin!.. Gözleri şeytani pırıltılarla dolmuştu. Aceleyle bağırdı.

12

PIRAMİT - GİZLİ EL -

— Çabuk bir ateş yakın çabuk. Kuru odun toplayın. Koşun!.. Acele edin!..

Kısa bir süre sonra denilen yerine getirilmiş, büyük bir ateş yakılmıştı. Herşey hazırды.

Kısa boylu tıknaz adam silahının kabzasının okşayarak bağırdı.

— Adayı ateşe verin her yandan. Ya teslim olurlar yahut da canlı canlı kebab olurlar.

Tutuşturulan kuru dallar kısa bir aralıktan sonra sık çalılıkları, koca koca ağaçları bir anda yutan dev yalınlar haline geldi.

Üsük çayının çevrelediği adada bulunan ağaçlar çitirtılar çıkararak saatlerce yandı. Ortalığı gündüz gibi aydınlattı. Dağ eteklerine, ovaya kurulu köyler hep ne oluyor diye merak etti durdu, taa gün ışıyın-caya kadar...

*

-II-

Yeni örtülmüş taze mezarın başındaki küçük kalabalık yavaş yavaş dağılırken, en gerideki iki ihtiyar konuşuyordu. Beyaz sakallı, açık kahverengi gözlü ihtiyar, kendinden bir iki yaş küçük olan sakalsız mavi gözlü, şakaklardaki sarı saçları tamamen beyaza dönmüş olan'a döndü.

— A be Ahmet Ağa, dedi. Ölüm işte, nerede, ne zaman insanı yakalayacağın bilinmiyorsa, dedi Trakya şivesiyle.

13

MEHMET ZEREN

— Öyle! Öyle! diye tasdik etti Ahmet Ağa. Beriki devam etti.

— Rahmetlik bizim buranın insanına hiç benzemezdi. On altı yıldır kapı komşuyuz, bir gün bizi üzmedi. Çok yokluk çekti fakat hiç kimseye el avuç açmadı. Hep çalıştı alın terinin, el emeğinin karşılığını yedi. Gazete sattı, simitçilik etti ama, izzetini şerefini çiğnetmedi, iyi adamdı, yiğit adamdı vesselam...

— İyi adamdı iyi adamdı da buralara pek alışamadı Rahmetlik.

İhtiyarın söylediği gerçekten de doğruydu. Ölen Molla Şerif bir türlü sürgün edildiği bu Trakya'nın en batısındaki kasabaya alışamamıştı...

PIRAMİT - GİZLİ EL •

* * *

Buradaki yaşayış kültür ve anlayış çok farklıydı. Buralara geldiğinde iki yaşında olan en küçük kızı Cemile şimdi on sekizindeydi. On sekizinde alımlı güzel, uzun boylu, kanı kaynayan fikir fikir bir genç kız olmuştu. Onun büyüğü olan yirmi yaşındaki oğlu Bahattin iyice çizgiden çıkmıştı. Tam serseri bir hayat yaşıyordu. Her gece o meyhane senin, bu meyhane benim dolaşp durduğu gibi, bazen de günlerce eve uğramıyordu.

Büyük kızları Ayşe ile Zeynep ise artık onu hiç dinlemiyorlar, mini eteklerini giyerek sabahtan akşama kadar arkadaşlarıyla o sokak senin, bu sokak benim dolaşp duruyorlardı.

Molla Şerif konaklarda büyümüş, dini ilimleri tahsil etmiş, köklü bir ailenin çocuğuydu. Çocukluğu ve gençliği ilim meclislerinde geçmişti.

O sürgün rüzgarı esip kendisini, hanımı ve dört

14

çocuğuyla birlikte buraya atmadan önce ne iyiydi, ne rahattı. Rüzgarlar, fırtınalar esmeye başladığında ellerinin altında heybelerle altın, alabildiğine uzayıp giden verimli tarlalar, besili sürü sürü koyunlar, semiz inekler vardı. Fakat güneşe kar mı dayanır, dağıttıkları altınlar sayesinde ancak üç yıl memlekette kalabilmişlerdi.

Üç yıl sonra esen fırtına onu koparıp buralara atmıştı.

Ömrünün bu bölümü baştan sona çileydi, acı ve ızdırapla yoğrulmuştu. O herşeye razıydı, her çileye katlanmayı göze

alabilirdi. Her türlü ızdırabı çekebilirdi. Hiçbir şey onu yıldıramazdı. Fakat çocuklarının elinden alınmasına, onların kökünden koparılmasına dayanamazdı.

O parmağının ucunu mahrem olmayan bir erkeğe göstermeyi iffetsizlik sayan bir annenin çocuğuydu; böyle bir anlayışa sahip bir aileden geliyordu.

Yıllarca simit satarak, gazetecilik ederek besleyip büyüttüğü kızlarını mini etekli gördükçe kahro-luyor, her gün binlerce kere ölüyordu...

Artık o, oğlu ve iki büyük kızdan ümidini kesmişti. Tek ümidi, kendisini hayata bağlayan tek bağ küçük kızı Cemile'ydi.

Bu fırtınada, bu kasırga esnasında; büyük ağabeyi asılmış, ortanca ve küçük ağabeyleri de ateşe verilen adayla birlikte diri diri yakılmışlardı. Görünüşe göre en ucuz pahaıyla kurtulan kendiydi, fakat, hakikatte en büyük bedeli o ödüyordu. İlim, irfan, iffet ve izzet abidesi bir ninenin torunları, gündüzleri sokaklarda, geceleri ise eğlence yerlerinde erkeklerle iç içe kucak kucaydı çünkü...

Bu ne bitmez çile, bu ne büyük intikamdı...

15

1

MEHMET ZEREN

Cemile'yi kurtarabilirse bunu en büyük kar sayacaktı. En büyük kazancı bu olacaktı.

O gün de her zaman yaptığı gibi aldığı simitleri kahvelerde, okul önlerinde dolaştırarak sattıktan sonra eve dönüyordu. O gün işi her zamankinden erken bitmişti. İçinde bir sıkıntı vardı bugün... Sebebini bilemediği, derin, buruk bir sıkıntı... Yıllardır kiracı olarak oturmakta olduğu tek katlı küçük ev üç sokak ötedeydi, şu köşeden sağa sapıp asfalt yoldan ayrılarak

aşağıya doğru dönünce eve varmasına birşey kalmamış olacaktı.

Tam köşeye gelmişti ki birden bire kızı Cemile'yle adeta burun buruna geldi. San saçlı uzunca boylu bir genç, Esmer güzeli Cemile'nin beline sol elini dolamış, diğer eliyle de yüzünü okşuyordu.

Bu manzara karşısında nasıl oldu da olduğu yere yıkılmadı bilmiyordu. Olduğu yerde donup kalırken, Cemile onu tammamazlıktan gelerek aldırmadan, geçip gitmişti.

Bu son darbe onun takatini tüketmiş olmalı ki eve kadar zorlukla yürüyerek gelmiş, kendisini evden içeri atarken sol tarafında başlayan ağrı sol koluna yayılmış, sol kolu yavaş yavaş uyuşuyordu...

Kendini güç bela divana atarken:

— Hanım su, bir bardak su, diyebilmişti ancak.

Ne olduğunu anlayamayan karısı mutfığa koşup, elinde bir bardak suyla döndüğünde artık o bu dünyada değildi, gözleri tavana dikili sağ eli sol göğsünde öylece kalakalmıştı...

* * *

16

-III-

Çıplak, ruhsuz rengi solmuş, soğuk duvarlar, uzun boş kocaman bir salon.

Ürkütücü boğuk kuru bir ses ortalığı çınlattı:

— Ahmet oğlu Sait, söylemek istediğin, ifadene ekleyeceğin herhangi bir şey var mı?

Sait düşündü ne söyleyebilirdi. Ne söylese boş olduğunu biliyordu.

"Asılacağım, onun için ne söylesem boş, kendimi boşuna yormama gerek yok" diye düşündü.

— Her şeyi söyledim şimdiye kadar. Ekleyeceğim hiçbir şey yok, dedi.

Sait Ağa sözlerini bitirir bitirmez bütün hayatı, çocukluğu, gençliği; yaptıkları, yaşadıkları bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçmeye başladı.

Önce çocukluk günleri, gençliği, evlendiği gün, karısı ve çocukları canlandı gözünde. Sonra çocuklarının koşuşup oynayı, bağırırları çnladı kulaklarında. Daha sonra kardeşleriyle birlikte çatlatırcası-na atlarını sürüşleri, atı çatlayıp yere yuvarlanınca acı çekmesin diye kafasına kurşun sıkışı geldi gözünün önüne ve o sahneyi yeniden yaşadı adeta...

Evet evet işte atı yerde yatıyordu. Elindeki silahı yavaş yavaş doğrulttu atın kafasına, sonra dokundu

17

MEHMET ZEREN

tetiğe, silahın patlamasıyla aniden kendine bir bayırdan aşağıya doğru koşarken buldu...

Elinde silah silahın uçunca süngü gözleri ilerde, kendisi gibi hücum kalkmış koşan yüzlerce insanla birlikte: "Allah!.. Allah!.. Allah!.." diye bağırıyor, bu sestten yer gök inliyor; top sesleri, at kısnemeleri, silah sesleri, toz duman birbirine karışmıştı. Bir an nerede olduğunu anlayamadı. Önüne çıkan ilk düşman askerini süngünün ucuna takıp, boş bir saman çuvalı gibi başının üstünden aşarak savururken; bir tekbir getirdi: "Allahu Ekbeerr!..." Dağlar, taşlar bu sedaya karşılık verdi, yer gök inledi... O an hatırladı nerede olduğunu...

Sakarya Meydan Muharebesinin olduğu zaman dilimindeydi... Farkında olmadan elini sağ böğrüne götürdü, Sakarya'da aldığı derin yaranın sızladığını hissetti. Bu sızıyla

bir anda bütün sisler dağıldı... Çıplak, ruhsuz, rengi solmuş soğuk duvarlar, ve onlardan bir kere daha soğuk yüzler yeniden karşısındaydı...

Bu soğuk, bu ruhsuz yerden kaçmak istercesine gözlerini bir kaç kere sıkı sıkıya yumup açtı. Son açışında artık ne çıplak duvarlar, ne soğuk ve karanlık yüzler vardı karşısında.

Bilmediği bir yerde, soğuk bir kış günündeydi. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, büyük bir kalabalık kocaman bir binanın önünde durmuş kale kapısından farksız demir kapıların açılmasını bekliyorlardı.

Kadınların kucaklarındaki küçük bebeler soğuktan morarmıştı. Hiç kimseden ses seda çıkmıyordu, yer gök susustu.

O an birden kısa boylu zayıf ufak tefek bir adam kalabalığın arasından fırlayarak ileri atıldı ve binanın demir kapısını tekmelemeye başladı. Yaşlı ufak

18

PIRAMİT - GİZLİ EL -

tefek adam hem demir kapıyı tekmiyor hem de bağıırıyordu.

"Açın kapıyı Açın!.. Nedir bu çektiğimiz rezillik!.. Babam Sait Ağa Kürtçülükten asıldı. Oğlum Türkçülükten asılmak üzere!.. Biz de şaşırdık, bilmiyoruz ki ne olalım?!.."

Dikkat etti bağıırıp çağırın bu adam ne kadar da kendisini andırıyordu. Yüzü, siması hareketleri. Bir an o kapıyı tekmeleyenin kendisi olduğunu sandı... Fakat işte kendisi kalabalığın arasındaydı, ama hayır hayır kalabalığın dışındaydı galiba. Tam dışında da sayılmazdı...

Tam olarak nerede olduğu belli değildi. Tuhaf, anlatılamaz bir yerlerdeydi.

"Şu kapıyı tekmeleyerek bağırp çağırın adam; ufak tefek değil de biraz daha irice olsa tıpkı ben," diye düşündü. Böyle düşününce irkildi. Yaşadığı yıllar boyunca böyle bir olaya şahit olduğunu hatırlamıyordu. Böyle bir şey başından geçmemişti. Bu bir düş, yahut da hayal olmalıydı. Belki de geleceğe ait bir zaman diliminde geçmesi muhtemel bir hadiseydi gördüğü.

Bütün bunlar birkaç saniye içinde olup bitmişti. Tıpkı ölüme yaklaştığını hisseden birçok insan gibi Sait Ağa da maziden atıye gidip gelmiş, bu bir iki saniye içinde zamanda bir yolculuk yapmıştı belki de...

Ürkütücü, boğuk, kuru bir sesin çıplak duvarlara çarparak yankılanması Sait Ağayı bulunduğu halden çekip aldı:

— Tekrar soruyorum ifadene eklemek istediğin herhangi bir şey var mı?

Sait Ağa vakur bir edayla başını iki yana salladı:

— Yok, dedi. Yok!..

19

MEHMET ZEREN

Bunun üzerine esmer, kuru, kalın kaşlı, badem bıyıklı adam:

— Yaz! diye başladı. Yaz! BingöHü Sait Ağa nam şakinin

devlete isyan ettiği veya isyancılara yardım ettiği

düşüncesiyle... salbına (asılmasına); hükmün derhal infazına.

Vatanın bütünlüğü, milletin selameti... İstiklâl

Mahkemesinin... Oy birliğiyle karar... Ve zaman dondu...

Saniyeler yıl oldu... Geceler alabildiğine uzadı... Karanlık en

kalın örtüsüne büründü... Rüzgarlar, fırtınalar, kasırgalar

esti... Denizler dev dalgalarla çalkalandı... Ufuklar
alabildiğince karardı... Yeryüzü zulmet denizinde boğuldu..
ite-

20

"Bazen bir anlık bir susuş ciltler dolusu kitabın ifade
edemediklerini anlatmaya kifayet eder..."

Gecenin saat ikisiydi. Akşamdan beri oturduğumuz masadan
kalktık, denize doğru yürüdük. Ortalıktan el ayak çekildiği için
etraf sessizdi. Ay tepelerin ardından yavaş yavaş yükseliyor,
koyu karanlığı her an biraz daha boğuyor, dağıtıyordu...
ikimiz de hiç konuşmadan deniz kenarına kadar yürüdük.
Deniz alabildiğine uzayıp giden siyahımsı bir çarşaftan
farksızdı. Ayın deniz üzerinde meydana getirdiği aydınlık yol
gümüşten bir asa gibi uzayıp gidiyordu. Uzayıp giden bu ışıkl
yolun her iki yanında, —sıcak bir yaz gecesinde bir araya
gelmiş ateş böceklerinden farksız— küçük küçük parıltılar
oynaşıp duruyordu.

Bir ara başımı çevirerek artık tamamen yükselen ayın parlak
ışıkları altında sessizce uyuyan Anadolu yakasına baktım.
Uzaktan uzağa bir siluetten farksız görünen evler ne kadar da
küçüktü. Işıklar ne kadar da sönük sönük görünüyordu. Bu
haliyle şu uzaktan görünen şehir büyük bir mezarlıktan ne
kadar da farksız bir görünüşe sahipti.

Şu karşımda duran, karanlığa sinmiş bir gölge-

21

MEHMET ZEREN

den farksız evlerde, kimbilir ne hadiseler cereyan etmişti
akşamdan beri ve şu an ne gibi hadiseler cereyan
etmekteydi. Şehrin bu uzaktan görüntüsü karşısında kendimi
bir anda kocaman bir mezarlıkta du-ruyormuşum gibi

hissettim. Aman Allah'ım ne kadar korkunçtu, ne kadar ürkütücüydü. Mezarlıkta duran bir insanla benim aramda zerre-yi miskal fark yoktu şu anda. Mezarlıkta duran bir insan nasıl ki orada yatan insanların hallerinden, nelerle karşılaşp, neler çektiklerinden habersizse; ben de şu an Anadolu yakasında görünen evlerde geçen olaylardan en az o kadar habersizdim.

Mesela bulunduğum yerden hayal meyal görünen şu evde kimbilir, şu an veya birkaç dakika önce neler olmuştu ve neler olmaktaydı. Şu koca şehirde kimbilir ayn anda kaç insan üzüntünün, kaç neşenin son raddesinde seyrediyordu. Kimlerin gözyaşları sel gibi akıyor, kimler şuh kahkahalarla ortalığı çınlatıyordu. Rahat yatağında mışıl mışıl uyuyan insanların yanında, kimbilir kaç hasta inleyerek feryat ediyordu...

Kendimi az da olsa toparladığımda, beni sürükleyen düşünce selinin azgın dalgaları arasında kendimi o kadar aciz, o kadar zayıf hissettim ki anlatamam. Azgın dalgalar arasında gücümün son kalıntılarını kullanarak çırpman, sarılacak, tutunacak bir dal arayan, bir insandan farksız etrafıma bakınmak arzusuyla başımı çevirince göz göze geldik. Bakışlarındaki hüznü, yılgınlığı, kırılmışlığı farketmemek mümkün değildi.

Sağ elinin şehadet parmağını denizin en karanlık noktasına doğru uzatarak:

— Ne kadar karanlık ve ürkütücü, değil mi? diye 22

PİRAMİT - GİZLİ EL-
sordu.

Kafamın içinde hala uzaktan görünen şehir silueti, mezarlıklar, kaynaşan insanlar vardı. Kendimi tamamen toparlayabilmiş değildim.

"Ne kadar karanlık ve ürkütücü değil mi?" sözleri zihnimde yankılandı adeta. Bu sözleri kendi kendime birkaç kere tekrarladıktan sonra düşündüm.

Ben, ayın denizde meydana getirdiği ışıktaki yolu takip ederek Anadolu yakasına, Anadolu yakasında bulunan Kadıköy'ün uzaktan görünen sülüetine takılarak düşünce denizine dalıp giderken o, ayın denize vurduğunun aksi istikametine, suyun derinliklerine dalarak oradaki karanlığı ve ürkütücülüğü düşünmüştü demek ki. İşte buydu insan... Aralarında en fazla yarım metre mesafe bulunan bu iki insan aslında birbirlerinden fersah fersah uzaklardaydı. Herkesin dünyası başka, her insanın baktığı, gördüğü farklı farklıydı... Elinin işaret parmağını uzattığı noktadan ayırmadan devam etti:

— Karanlık ve ürkütücü, tıpkı Mamak geceleri gibi...

Gece iyice ilerlemiş hava soğumuştü; konuşacak başka bir şey kalmamıştı.

— Dönsek mi?, dedim.

Hiç konuşmadan yürüdük. Akşamdan beri oturduğumuz çay bahçesine geldiğimizde hiç kimse yoktu. On yedi, on sekiz yaşlarında, ince, uzun boylu, esmer tenli, siyah saçlı, yüzü sivilceli çocuk, masaları sandalyaları düzeltiyordu.

Yanından geçerek surlara doğru yürürken bize tuhaf tuhaf baktığını hissettim. Fakat dönüp bakmadım. Eski İstanbul'u çeviren surların bitim nokta-

23

MEHMET ZEREN

sında, Yedikule ve Zeytinburnu'nu birbirinden ayıran sınırdaydık. Arada bir yoldan geçen arabalar da olmasa hayat tamamen durmuş olacaktı.

Cebimden çıkardığım sigara paketinden iki tane sigara çıkararak birini ona uzattım. Önce kısa bir tereddüt geçirdi. Sigarayı alırken:

— Biliyorsun aslında ben sigara içmem, fakat bu gece perhizi bozduk. Ver bir tane daha yakalım, bir eksik, bir fazla fark etmez, dedi. Gülüştük, sigaraları yaktık. Sigaradan bir nefes çektikten sonra durdu.

— Bak Hoca, dedi.

Baktım. Sigarayı tuttuğu eliyle Yedikule zindanlarını gösteriyordu.

— Bu gördüğün Yedikule zindanlarında işlenen zulümler, yapılan haksızlık ve işkenceler; Mamak'ta yapılanların yanında hiç kalır.

Kulaklarıma inanamadım.

— Ne diyorsun? diye hayretle sordum.

— Aynen dediğim gibi. Burada yapılanlar, Mamak'ta yapılanların yanında solda sıfır bile değil...

Mamak çok kötüydü... Çok acımasızdı... İnsanlığın yüz karası bir yerdü... Ne Neron'un zulmü, ne Saygon Zindanları, Mamak'la yarışabilir...

Derin bir nefes aldı sonra ciğerlerine doldurduğu İstanbul'un bu sonbahar akşamının, serin havasını son zerresine kadar boşalttı.

— Tek kelimeyle, Mamak bir cehennemdi, dedi. "Mamak bir cehennemdi... Bir cehennem... Cehennem!.. Evet cehennem..." Sözleri önce beynimde yankılandı, müteaddit defalar. Sonra aldı götürdü beni akşamın ilk saatlerine...

24

PİRAMİT - GİZLİ EL -

Telefonun zili çaldığında henüz güneş batmış değildi. Kısa bir süre önce gelmişim, kapıdan içeri gireli fazla olmamıştı. Ahizeyi kaldırdığımda merak içindeydim, desem mübalağa yapmış olmam.

"Selamün aleyküm" diyen sesini hemen tanımıştım. Sesi tanıı tanımaz da sevinçten içim titremiş "Anlatmaya karar vermiş olmasa beni aramazdı," diye düşünmüştüm.

Ben bunları düşünürken o şöyle devam etmişti:

"Bu akşam bir işin var mı Hoca?"

Düşünmüş ve kısa bir tereddütten sonra cevap vermişim.

"Hiçbir işim yok, hoş olsa da mühim değil."

"Düşündüm ve karar verdim. Sen haklısın. Olanların, bize yapılan zulüm ve haksızlıkların; çektiğimiz acı ve işkencelerin yeni nesil tarafından bilinmesi, öğrenilmesi lazım. Bizim geldiğimiz oyunlara onların gelmemesi, yaptığımız hatalara onların düşmemesi için bu gerekli. Çektiklerimizin içinden çıkarılacak çok büyük dersler olduğuna kaniyim artık." Sevincim sonsuzdu yanılmamıştım, anlatmaya karar vermişti nihayet.

"Gel konuşalım," demişti.

Ve benim sormama fırsat vermeden, devam etmişti.

"Saat altıda Yedikule'de sahilde bulunan çay bahçesine gelebilir misin?"

"Gelebilir misin ne demek, elbette gelirim."

25

MEHMET ZEREN

Solgun ve yorgun sonbaharın bu son gününde, gün ufuktan kaybolurken kapıdan çıkıyordum. Ce-vizlibağ'dan Topkapı'ya

varmam uzun sürmemiştir. Topkapı'dan minibüse binmem epey zor olmasına rağmen, sahile varmam fazla müşkül olmadı.

Minibüs surlardan ayrılarak Zeytinburnu'na dönerken inmiştim. Biraz yürüyünce sağımda —daha önce derse girdiğim "Mensucat Santral Lisesi" solumda da o meşhur Yedikule surları, kuleleri duruyordu. Karanlık çökmüştü. Her yerde mahşeri bir kalabalık habire koşuşup duruyordu. Yollar arabalarla, arabalar insanlarla dopdoluydu. Bu bir seldi. Bu kalabalık, bu hengame mahşer günümü andırıyordu. Yolu geçip sahile doğru yürüyünce "Murat Çay Bahçesi" yazılı tabelayı bulmam zor olmadı.

Hava serindi. Karanlığın en koyu olduğu gecelerden biriydi. Çay bahçesi bu yüzden olsa tenha sayılırdı. Bir iki masanın dışındaki masalar boştu. En uçtaki masaya oturmuş beni bekliyordu.

Beni görür görmez ayağı fırladı, selamlaşıp kucaklaştık, oturduktan hemen sonra çaylar geldi.

Ve saatler boyu, gece yanlarından sonralara kadar sürecekt konuşmamız başlamıştı. Kim bilir kaç gece, gece yanlarına kadar, konuşacak, bir devri, yaşanan gerçekleri, bizden sonraki nesillere ders olsun diye tesbit etmeye çalışacaktık...

|

*

26

"İnsanlar yeryüzündeki ve gökyüzündeki herşeyi aynı duruyor sanırlar. Halbuki Kainatta var olan herşey her an değişmektedir."

Otobüs Ankara Terminaline girdiğinde saat dokuza yirmi vardı. Ortadan biraz uzun boylu, otuz yaşlarında esmer, gür

siyah saçlı, gözlüklü genç adam elinde küçük çantasıyla terminalden çıkarken saat dokuz olmuştu. Önce saatine baktı, sonra sağa doğru yürüyüp trafiğin durmasını bekledi. Arabalar durunca karşıya geçti. Biraz yürüdükten sonra Ankara Gan'nın önüne gelmiş olduğunu farkedince bir an durdu. Gann önündeki otobüs durağına yürüdü önce Belediye Otobüsüne binerek "Ulus'a" çıkmaya karar verdi. Durağa gelince, orada bulunan telefon kulübesinin yanı başında duran simitçiği görünce fikrini değiştirdi, belediye otobüsüne binmekten vazgeçti. Simitçinin tezgahmdaki simitler ne kadar da taze görünüyordu. Küçüklüğünden kalan bir alışkanlıkla içinin tarifsiz bir sevinçle dolduğunu hissetti. "Kurban olduğum Allah, insanların mutlu olması için ne kadar da sebep halketmişsin," diye düşündü. Parasını vererek iki tane simit aldı. Yürüyüp Anka-

27

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

ra garından içeriye girdi. Kapıdan girer girmez hemen solda bulunan büfeye yaklaşp sordu.

— Bir sade gazoz alabilir miyim?

— Tabi efendim, diyen içerdeki orta yaşlı adam biraz sonra gazozu uzatırken:

— Buyrun efendim, dediğinde dikkat etti. Adam gazozu sol eliyle uzatmıştı. Bu durum tuhafına gittiği için oradan ayrılmadan büfedeki adamı dikkatlice süzdü. Adam hep sol elini kullanmaktaydı. Gazeteleri sol eliyle diziıyor, bisküvi paketlerini, gazoz şişelerini düzeltirken hep sol elini kullanıyordu. Önce adamın solak olduğunu sandı, tam buna karar verip yürüyecekken, son bir defa daha adama bakınca,

onun sağ kolunun sakat olduğunu gördü. Sakat kol kırılmış bir dal parçası gibi adamın omuzundan aşağılara doğru sallanıyordu.

Garın kocaman salonunu geçti, sağ taraftaki banklar boştu.

Çantasını soluna alarak oturdu. Simitlerden birini ısırınca:

"Yanılmamışım çıtır çıtır, ne kadar da taze," diye düşündü.

Simitlerden birini yarısına kadar yemişti ki aldığı gazozu

hatırladı, ve ondan hatırı sayılır bir miktar içti. Taa

çocukluğundan beri gazozla simit yemeyi çok severdi. Bu

onun için dünyanın en leziz yemeği sayılabilirdi...

Elindeki simitten kocaman bir parça ısırırken: "Bu anların

değerini iyi bilmek lazım. Kimbilir bir daha ne zaman şöyle

tek başıma oturup şu elimdeki simit gibi taze ve çıtır çıtır bir

simidi yiyebileceğim," diye düşündü.

Elindeki son simit parçasını yiyip üstüne de gazozun geriye

kalanım içince:

"Bugün pazar, ortalık tenhadır, önce Ulus'a bizim

çocuklardan Mustafa'yla Kenan'ın kaldıkları eve uğ-

28

rar, onları görürüm, sonra çıkar biraz dolaşırız, akşam ya

onlarda kalırım yahutta gider bir otelde yatarım, nasılsa

sahte kimliğim var, pazartesi sabahtan gider teslim olurum,"

diye düşündü.

Oturduğu yerden yavaş yavaş kalkarken, gara bir tren gelmiş

olmalı ki birden bulunduğu salon insanlarla doldu. Akan bu

insan seline katılarak kapıya doğru yürüdü, kapıdan çıkınca

önce otobüse binmeye karar vererek durakta simitçinin yanı

başında durdu. On dakika kadar bekleyip de otobüsün

gelmediğini görünce, kararını değiştirdi, beklemekten

vazgeçerek yürümeye başladı.

Önce karşıya geçti, sonra yürüyüp Gençlik Par-kı'ndan içeriye girdi. Acelesi yoktu, onun için yavaş yavaş yürüyordu... Gençlik parkından çıkarken sokakların sessizliği bozulmuş insanlar yollara dökülmüştü. Pazar olmasına rağmen ortalık bir hayli kalabalık sayılırdı.

Ulus'a doğru yürüdü. Ulus'a gelince biraz yukarı çıkıp sola döndü, ara sokaklara saptı. Mustafa'yla Kenan'ın birlikte tutup kaldıkları evi bulmak zor olmamıştı. Çünkü daha önce de buraya defalarca gelmiş, firar gezdiği son bir yılda her Ankara'ya geldiğinde bu evde kalmıştı.

İhtilalin ilk gününden beri aranıyordu. Yakalanmamak için sürekli yer değiştiriyor, oradan oraya; o şehir senin, bu şehir benim dolaşıp duruyordu.

Hafif yokuşu çıkıp sola dönünce kendini iki katlı eski kerpiç evin önünde buldu. Dışarıdan bir taş merdivenle çıkılan ikinci kata varınca kapının ziline basıp biraz bekledi, ses seda çıkmayınca zile biraz daha uzun bir süre bastı. Yine ses seda çıkmayınca:

"Bu saatte nereye gitmiş olabilirler. Belki de uyu-

29

MEHMET ZEREN

yorlardır," diye düşünüp üçüncü defa zile biraz daha uzunca bastı, fakat yine çıt çıkmadı.

"Anlaşılan bunlar evde yok, herhalde bir yere gittiler," diye düşündü. Sonra:

"Eğer arandırsa belki de yakalanmamak için burayı terketmişlerdir," dedi kendi kendine.

Rast gele bir süre yürüdü. Hem yürüyor, hem de ne yapacağını düşünüyordu. Eğer Mustafa'yla Kenan'ı bulabilse onlarla evde oturup konuşarak zaman geçirebilirdi. Başka

yere gitmesine gerek kalmazdı. Ama şimdi ne yapacağına bir karar veremiyordu. Önce kafasında bir düşünceyi, kuruyor sonra ondan vazgeçiyordu.

Böyle kararsız bir halde yürüyüp dururken birden şaşırıp kaldı. Zira ayakları onu belki de eski bir alışkanlıkla Hacı Bayram'a getirmişti. Her Ankara'ya gelişinde mutlaka buraya, Hacı Bayram Veli Hazretlerine gelir, camide iki rekat da olsa namaz kılar, sonra bir süre otururdu. Hacıbayram okyanusların ortasında tatlı bir ada, uçsuz bucaksız, sıcaktan yanan, kavrulan çöllerin ortasında yeşil, serin, cana can katan bir vahaydı. Ankara'nın o kasvetli, o kalın, o kurşun gibi ağır havası burada serin bir melteme, tatlı bir esintiye dönüşüyordu. Koyu tonlar burada açılıyor, simsiyah en koyu karanlıklar burada kayboluyordu. Burada nefes almak kolay, var olmak, yaşamak haz doluydu. Kederler, üzüntüler şu meydanlığa yaklaşamıyor olmalıydı.

Saatine baktı öğle ezanın okunmasına, yarım saat kadar vardı. Önce bir abdest tazeledi. Sonra yürüyüp camiye girdi. İki rekat namaz kıldıktan sonra bir köşeye geçip oturdu. Bir süre diz çöküp kıbleye karşı oturduktan sonra, ayakları yorulunca bağdaş

30

PÎRAMÎT - GİZLÎ EL -

kurup oturdu. Kendi mi kapatmıştı, yoksa gözleri kendiliğinden mi kapanmıştı bilmiyordu. Uyumuyordu fakat uyanık da değildi. Bir iki denedi, gözlerini açmak istedi fakat nafile, olmadı. O gözlerini açmaya uğraştıkça sanki gözkapakları daha da ağırlaşıyor, birbirlerine yapışıyorlardı adeta.

O gözlerini açmaya uğraşıp dururken önce gözünün önünden renkler geçmeye başladı. Gözleri sıkı sıkıya kapalı olmasına rağmen görüyordu. Evet görüyordu, fakat nasıl oluyor da bu kadar net, bu kadar açıkça gördüğüne kendi de şaşıyordu. ilkin etrafa zifiri bir karanlık hakim olmuştu. Sonra bu siyah renk yavaş yavaş açılmış, önce yeşile, sonra tatlı bir kırmızıya dönüşmüştü. Kırmızıdan yeşile gidip gelen bu renk cümbüşü uçsuz bucaksız bir denizin hafif hafif çalkantısını andırıyordu. Renkler böyle habire değişip dururken, hafiften bir ses duymaya başladı. Ses önce çok derinlerden, çok uzaklardan geliyor gibiydi. Sonra yavaş yavaş yaklaştı veya gittikçe güçlendi. Uğultu halinde başlayan bu sesin kelimeleri seçiliyordu artık:

"Noldu bu gönlüm, noldu bu gönlüm.

Derdü gamınla doldu bu gönlüm."

Bazen ses netleşiyor, bazen uğultu halini alarak devam ediyordu. Ses uğultu halini alınca, kocaman bir testerenin en sert bir ağacı keserken çıkardığı bir sese, yahut da bir insanın derin derin nefes alışına benziyordu. Sanki yüzlerce, binlerce yürek birden çarpıyor gibiydi.

Öğle ezanı okununcaya kadar oturduğu yerden kalkmadı, gözleri kapalı hiç tanımadığı bu duyguları, başına ilk defa gelen bu hali yaşayıp durdu.

Öğle ezanı okunmak üzereyken duyduğu sesler

31

MEHMET ZEREN

daha net, gördüğü renkler daha parlak ve canlıydı. Artık duyduğu seslerin kaynağını, nereden geldiğini biliyordu. Sesler sağdan soldan önden arkadan, yukarıdan aşağıdan; tavandan, minberden, sütunlardan, yere serili halılardan,

hasılı her yandan ve her şeyden geliyordu. Arada bir yükselen tamamen belirgin hale gelen nağmelerden sonra; kıbleye dönük diz çökmüş çok açık yeşil elbiseler giymiş, kırmızı sarıklar sarmış bir alay insan beliriyordu. Onların belirlediği an uğultunun en net olduğu andı. O zaman uğultu halindeki sesin "Allah... Allah... Allah... Allah... Allah... Allah..." dediği çok net bir şekilde belli oluyordu.

Mikrofonu eline alan müezzinin:

"Allahü ekber!.. Allaaahü ekber!..." diyen sesiyle sıçrayarak gözünü açınca, caminin içinin cemaatle dolduğunu hayretle gördü. Kendini bir tüy kadar hafif hissediyordu. İçi sevinçle doluydu. Huzurluydu, rahattı. Oradan oraya, rüzgarın önündeki bir kuru yaprak misali gezip durduğunu, arandığını, her an yakalanmak endişesiyle geçen sıkıntı dolu anları, bir gün sonra gidip teslim olacağını unutmıştu. O sanki şu an dünyaya gelmiş gibiydi... Dünyayı ve olanları unutmıştu, olacılara da aldırıyordu, artık...

Ezanı sonuna kadar huşu içinde dinledi. Sonra kalkıp namaza durdu...

Namaz bitince yavaş yavaş kapıya doğru yürüdü. Camiden çıkanların en sonuncusuydu. Hiç acele etmeden caminin önündeki meydanlığa yürüdü. Uzun uzun etrafı seyretti. Uzayıp giden caddeler, caddelerin iki yanına dizili sıra sıra apartmanlar... Karşı tepelerde, üst üste yığılmış gibi duran gecekondular... Yan tarafta Anka-

32

PİRAMİT - GİZLİ EL-
ra kalesi...

Gözleri dört bir yanda bir minare aradı, olmadığını bile bile...

Önce bir yerde yemek yemeyi düşündü sonra bundan vazgeçerek yürüyüp Ulus'a indi. Günlerden pazar olmasına rağmen Ulus meydanı bir hayli kalabalıktı. Yapacak bir işi yoktu. Ana cadeyi takip ederek Sıhhiye'ye doğru yürüdü... 12 Eylül'den önce de Ankara'ya sık sık gelmiş ve her gelişinde şimdi yürüdüğü bu caddeden Sıhhiye'ye oradan Kızılay'a, Bakanlıklara hatta Meclis'e kadar yürümüşü. O zamanlar birçok yerde olduğu gibi Ankara'nın da her mahallesi, her sokağı parsellenmiş, örgütler tarafından paylaşılmıştı. Şimdi sokaklarda adım başı rastladığı askeri araçlar, sokak başlarını tutmuş askerlerin yerine o zamanlar militanlar kol geziyordu. Militanlardan kimi, o günler; bağlı bulunduğu örgütün veya fraksiyonun yayın organı olan gazete veya dergiyi bağıra bağıra satıyor, kimi bildiri dağıtıyor, bazıları da afiş yahut da pankart yapıştırıyordu.

Öyle ki Ankara'nın herhangi bir yerindeki bir duvarda, elektrik direğinde hiç bir boşluk kalmamıştı. Her yere afişler yapıştırılmış, her tarafa sloganlar yazılmıştı.

Günlerden neydi şimdi hatırlamıyordu. Bir akşam üzeriydi. Galiba bir arkadaşının tayin işi için gelmişti Ankara'ya, akşama doğru işini bitirip bakanlıktan çıkarak Kızılay'a doğru yürümüşü. Yürürken etrafına bakıyor, gördüklerine ve duyduklarına inanamıyordu.

Her yer insanlarla doluydu. Her kavşakta, her trafik ışığının bulunduğu direğin yanında, bir örgüt

33

MEHMET ZEREN

militanı duruyor, elindeki dergi veya gazeteyi havaya kaldırarak avaz avaza bağırıyordu...

İnsanlar bir yerlere bir an önce yetişmek endişesiyle veya buradan, belki de biraz sonra başlayacağını tahmin ettikleri örgüt veya fraksiyon çatışmasının ortasında kalmamak için; adeta bir an önce bu hengameden kurtulmak için koşarcasına gidiyorlardı.

İnsanlar ne kadar hızlı hareket ederlerse etsinler, militanların yetişip ellerine bir bildiri tutuşturmasından kurtulamıyorlardı.

Yirmi yaşlarında genç bir kız sarı, uzun ve düz saçlarını elleriyle ikide bir arkaya atarken her iki yanında yürüyen on altı onyediyi yaşlarındaki biri sarışın, diğeri esmer iki çocuğa talimatlar yağıdırıyor, ellerindeki afişleri nerelere yapıştırmaları gerektiğini söylüyor, onlar da denileni anında yerine getiriyorlardı.

Elinde tutkal kovası taşıyan çocuk, önce kovayı indiriyor, sonra elindeki fırçayı kovaya batırarak afişin yapıştırılacağı yeri tutkallıyor. İkinci çocuk da elindeki afişini itinayla tutkallanan yere yapıştırıyordu. Bütün bunları o kadar normal şeylermiş gibi yapıyorlardı ki, sanki yaptıkları nefes almak, su içmek yahut da durup bir süre gökyüzüne bakmak gibi bir şeydi. Halleri son derece tabii, hareketleri heyecansızdı. Bu olanlar o kadar tuhafına gitti ki birkaç dakika onları gözlemekten kendini alamadı. Etrafta ne bir görevli ne de müdahale edebilecek kimse görünmüyordu. "Bu nasıl şey böyle! .. Koskoca bir ülkenin başşehri olan bu yer tamame ı örgütlerin, anarşinin, keyfililiğin hakimiyetinde. Olur mu böyle şey," diye düşünmüş, sonra yürümüşü.

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Sihhiye Köprüsüne geldiğinde bütün arabaların durmuş olduğunu, trafiğin kitlendiğini görmüşü. Duran arabaların

önünde hummalı bir çalışmanın sürmekte olduğunu, ancak iyice yaklaşıncı anlamıştı. Acaba ne oluyor diye yaklaşıncı: Yolun bir kaç genç tarafından kesildiğini; yolu kesen gençlerin caddeye sloganlar yazmakta olduğunu gördü. Her biri bir insan boyundan daha büyük olan harflerle: "Tek yol devrim!" yazıyorlardı. Gerçi yazı daha bitmemişti lakin: "Tek yol" ve "d" harfi yazıldığına göre yazılan slogan başka bir şey olamazdı.

Ne kadar hayret etmişti, ne kadar şaşır kalmıştı. "Bunlara müdahale edecek bir Allah'ın kulu yok mu?" diye düşünmekten alamamıştı kendini, sonra hayıflanmış üzülmüş: "Yazık," demişti kendi kendine. "Yazıklar olsun. Bu nasıl iş. Hiç böyle olur mu? Bu kadar başı boşluk memleketi batırır," diye düşünmüştü.

* # *

Şimdi ise bütün ülke süt limandı, sokaklarda hiç kimse beklemese de, devriye de gezmesey; bir tek Allah'ın kulunun çıkıp bir afiş yapıştırmak, ya da slogan yazmak gibi bir işe kalkışamayacağı gün gibi aşıkardı. Ortadaydı.

Önce Sıhhiye'ye kadar yürüdü, Sıhhiye köprüsüne gelinceye kadar —her Ankara'ya gelişinde mutlaka uğradığı— otobüs şirketinin yazıhanesine gitmeyi düşünüyordu. Sıhhiye Köprüsüne gelince bu düşüncesinden vazgeçerek Kızılay'a doğru yürüyüşüne devam etti. Daha önceleri de defalarca yürüdüğü bu yerlerde değişen o kadar çok şey vardı ki buna inanmak mümkün değildi. Artık her sokak başında, her

34

35

MEHMET ZEREN

geçitte ellerinde bildiriler, gazete ve dergiler bulunan ve avaz avaz bağırarak bunları gelen geçenin eline zorla da olsa tutuşturmaya çalışan gençler yoktu...

Daha bir kaç ay önceki o hengameden, o kaynaşmadan eser yoktu. Zaten günlerdir, hatta aylardır zihnini meşgul eden, bir türlü anlayamadığı da buydu. Hep düşünüyordu. Fakat bir türlü bir neticeye varamıyor, kafasının içinde yankılanan sorulara bir cevap bulamıyordu.

Hep düşünüyor, hep kendi kendine tekrar ediyordu aynı soruyu, soruları: "On bir eylül ve daha öncesindeki günlerde; büyük bir kargaşa, büyük bir çalkantı her şehrin, hatta her kasabanın bütün sokaklarını sarmışken ve hergün birçok insan birbirleriyle kıyasıya çatışırken, güpegündüz sokaklar bir savaş meydanı haline gelirken, her gün o kadar insan ölürken, nasıl oluyordu da on iki eylül sabahından itibaren herşey birden duruyor, o kadar anarşi o kadar kargaşa birden kesiliyor ve her şey sülman, günlük güneşlik oluyordu?!.." Zira o günlerde de ülkenin hemen her yerinde sıkıyönetim vardı.

Daha önceleri duvarlardaki, bina aralarındaki boşlukları örgüt afişleri süslüyordu. Şimdi ise onların yerinde arananların resimleri yer alıyordu. Sıra sıra afişlerde yer alan o resimlerin önünde durdu. İşte şu afişteki, şu resim kendisine aitti. Durup uzun uzun kendini seyretti. Tıpkı bir durgun suda veya aynada kendini seyrederek gibi...

* *

O gün akşama kadar sokaklarda dolaştı, bol bol gökyüzünü seyretti, durdu. Yarın gidip teslim olaca-

36

PİRAMİT - GİZLİ EL-

gına göre artık kimbilir ne kadar zaman sonra böylesine sokaklarda dolaşamayacak, gökyüzünü, gökyüzünün mavliğini seyretemeyecekti.

Şimdi hür olmanın ne demek olduğunu çok daha iyi anlıyor, bunu her zerresinde duyarak, yaşayarak hissediyordu.

Akşam olunca eski saman pazarının bulunduğu yerdeki küçük otellerden birine girerek tek kişilik bir oda istedi. Arandığı günden beri taşıdığı sahte kimliği vererek odanın anahtarını alıp odasına çıktı. Sabahtan beri dolaşmaktan yorgundu. Erkenden uyumayı düşünüyordu. Fakat bunu yapamadı. Saatlerce yatağın içinde dönüp durdu. Bir ara çıkıp biraz dolaşmak istedi fakat bundan vazgeçti. Bu çok tehlikeli olabilirdi. Çünkü geceleri kontrol ve aramalar daha sık oluyordu. Hiç beklenmeyen bir anda kendisini bir ekibin ortasında bulabilirdi. Bunu istemiyordu. Eğer yakalanırsa işinin çok zor olacağının farkındaydı. Yakalandığı taktirde günlerce sürecektir sorgular, oradan oraya gezdirmeler, daha kimbilir neler neler olacaktı. Fakat kendisi gidip teslim olursa bir iki saat sürecektir olan bir ifade verme faslından sonra tutuklanıp hapse konacak, bundan sonra muhakeme faslı başlayacaktı. Daha önce de birkaç kere girip çıktığından hapishaneyi ve hapishane şartlarını biliyordu. Bunlara alışıktı.

* * *

Yarı uyur yarı uyanık geçen bir gecedden sonra zorlukla, yatağından kalkmadan yanı başında bulunan küçük masada bıraktığı saatine bakınca güneşin doğmak üzere olduğunu anlayarak yataktan fırladı. Aceleyle giyinerek abdest alıp sabah namazını

37

MEHMET ZEREN

kıldı...

Namazdan sonra yatağına uzanarak bir süre öylece durdu. Gözleri tavanda hiçbir şey düşünmeden öylece bekledi, bir süre...

* * *

Otelden çıktığında saat dokuza geliyordu. Ana caddeye indikten sonra bir taksi çevirip bindi. Arka koltuğa oturup taksi hareket ederken:

— Ne tarafa abi? diye soran şoföre Kısaca:

— Mamak, dedi.

Yol boyunca hiçbir şey konuşmadı. Hep etrafını seyredip durdu. Taksi şoförü bu hiç konuşmayan müşterisinden bir hayli tedirgin oldu. Onu dikiz aynasından gizlice birkaç kez süzdü, fakat birşey sormaya cesaret edemedi.

Mamak'a gelince cezaevinin yakınında parasını ödeyerek taksiden indi. Yürüyerek idare binasından içeriye girdi. Kapıda bekleyenler kendisine hiç aldırmadılar, sadece kimliğine bakıp geri verdiler. İç kapıyı geçti, önce nereye gideceğini bilemeden bir süre durdu. Sonra birine sormaya karar vererek koridora saptı. Köşeye yakın duran masada biri oturuyordu.

— Afedersiniz Okay beyi görecektim, dedi.

— Savcı Okay Bey mi?

— Evet.

— Geri dönün sağdaki koridorun sonunda Okay Beyin odası. Geriye dönerek yürüdü, denilen yerden dönünce çok uzun bir koridora çıktı. Artık her attığı adımda kalbinin biraz daha hızlı çarptığını hissediyordu. Evet işte adım adım ilerliyor, her attığı adım onu

38

PÎRAMÎT - GİZLİ EL -

hürriyetten, serbestlikten, kendi başına olmaktan uzaklaştırıyordu.

Koridorun sonuna yaklaşıncı heyecanı son haddine varmıştı. Yan yana dizili kapıların her birini geçtikçe, dayanılmaz bir sıcaklığın bütün vücuduna yayıldığını hissediyordu. Yüzünde yakıcı bir alevin korkunç dalgaları kısa aralıklarla dolaşıp duruyordu.

Gireceği kapının önünde durup kapıya yapışık pirinç levhadaki ismi birkaç kere okudu. Biraz durup sakinleşmeye çalıştı. Kendini toparlayıp hazır olduğunu hissedince kapıyı hafifçe tıklattı. Ve beklemeden kolu çevirip içeriye girdi.

Girdiği yer lambrilerle kaplı genişçe bir odaydı. Etrafta koltuklar belli ki yeni alınmıştı. Kapının karşısında köşeye yakın konmuş geniş siyah renkli masada bir bayan oturuyordu. Masanın üstünde bordo bir telefon, telefonun hemen yanında inceli kalmalı birkaç dosya vardı.

Kapıdan girdikten sonra artık her ayağının tonlarca ağırlıkta olduğunu, her birini kaldırıp indirmenin her an imkansız hale geldiğini daha iyi hissediyordu.

Masada oturmakta olan bayana doğru bir iki adım atmıştı ki, bayan sordu.

— Buyurun ne istemiştiniz?

Kendini zorlayarak gücünü toplamaya çalıştı. Aradan bir hayli zaman geçmiş olmalı ki Bayan sorusunu tekrarlamak ihtiyacı duydu.

— Buyurun ne istemiştiniz? Biraz olsun kendisi toparlamıştı.

— Okay Bey'i görecektim, dedi.

Bayan masadaki dosyalardan birini önüne çekerken konuştu:

39

MEHMET ZEREN

— Okay Bey yok. Çarşamba günü gelecek, o güne kadar izinli, dedi.

Kulaklarına inanamadı, önce öylece durdu. Bu hali masada oturmakta olan genç bayanın dikkatini çekmiş olmalı ki birşeyler söylemeye hazırlanırken telefon çaldı. Bayan telefonun ahizesine uzanırken tekrarladı:

— Okay Bey çarşambadan önce gelmez.

Bir anda içini bir sevincin kapladığını hissetti. Döndü kapıya yöneldi.

O bu binanın dış kapısından girerken yıllarca burada kalacağını düşünmüş, kendini ona göre hazırlamıştı. Fakat şimdi dış kapıya doğru yürüyordu, biraz sonra dışarı çıkabilecekti.

Dış kapıya gelinceye kadar birçok görevliye rastladı. Her an birinin:

— Kanisin, ne arıyorsun burada; şu resim senin değil mi? Kimliğini çıkar bakalım, demesini bekledi. Fakat hiç kimse onunla ilgilenmedi, geldiği gibi rahatlıkla çıktı idare binasından.

* * *

40

"Dünyanın en büyük caniliği, en alçakça işi, insanlara eziyet etmekten zevk almaktır."

O çarşamba Ankara'da hava kapalıydı. Simsiyah bulutlar semayı kaplamıştı. Sis midir, duman mıdır belli olmayan; fakat nefes alınca insanın genzini yakan ağır bir hava sarmıştı her yanı.

Mamak cezaevi idare binasından içeriye girerken saat onu geçiyordu. Nereye gideceğini bildiği için kimseye sormadan

yürüdü, önce sola döndü sonra önüne çıkan koridoru boydan boya yürüyerek son kapının önünde bir süre durdu. Kapıya yapışık pirinç tabeladaki ismi bir kaç kere okudu sonra kapıyı hafifçe tıklattı.

"Tak... Tak.. Tak.."

Kolu çevirip içeriye girdiğinde genç bayan yine masada oturuyor, önündeki dosyadan birşeyler okuyordu. İçeriye girince başını kaldırıp baktı.

Bayan sormasına fırsat vermeden konuştu.

— Pazartesi günü de gelmiştim Okay Bey'i göreceğim.

Bayan ya daha önce gelmiş olduğunu hatırladı yahut da öyle göründü:

— Ha Evet! Bir saniye lütfen, diyerek masadan

41

MEHMET ZEREN

kalktı. Sağda bulunan muşamba kaplı kapının kolunu saygıyla çevirerek içeriye girdi. Aradan bir iki dakika geçmişti ki çıktı ve çıktığı kapıyı göstererek

— Buyurun Okay bey sizi bekliyor, dedi.

Son derece sakın adımlarla yürüyerek, bayanın gösterdiği kapıdan girince kendisini oldukça geniş bir odada buldu. Oda boydan boya bordo bir halıyla kaplıydı. Girdiği kapıya göre solda bulunan duvarda büyükçe bir pencere, pencerenin tam önünde, ceviz kaplama uzunca bir masa vardı. Masada şakakları ağarmış, bıyiksız esmer bir adam gözlerini ona dikmiş bakıyordu. Karşıdaki duvar boydan boya dolaplarla kaplıydı. Köşeye yakın yerde büyükçe bir bayrak duruyordu. Masanın önündeki karşılıklı koltuklardan her birinde bir subay oturuyordu.

Masada oturan orta yaşlı adam sordu:

— Ne istediniz? sesi kalın kuru ve emrediciydi.

— Şey ben, Namlı Polat.

"Namlı Polat" sözlerini duyan Okay Bey adeta fırlayarak ayağa kalktı.

— Ne, ne dedin Namlı Polat mı?!., diye bağırdı. Belli ki Okay Bey duyduklarına inanamıyordu.

— Evet efendim ben Namlı Polat. Teslim olmaya geldim. Pazartesi günü de gelmiştim. Sizi bulamayınca geri gittim. Çarşamba günü geleceğinizi söyledikleri için ben de bugün geldim, diye ekledi Namlı.

Okan Bey iyice şaşırdı.

— Sen neler diyorsun öyle!., diye heyecanla sıraladı kelimeleri.

— Sen!.. Sen aranan bir adamsın, her yerde boy boy resimlerin var!.. Nasıl pazartesi günü buraya elini kolunu sallayarak girip tekrar çıkıp gittin. Olacak şey mi bu?!..

42

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Okay Bey bunları soluk almadan söyledikten sonra düşündü. Şu karşısında duran adam mutlaka delirmiş olmalıydı yoksa, istisnasız her şehirde, her kasabada, hemen her köşe başında boy boy resimleri olan, ihtilalin başladığı on iki eylül gününden beri aranan birinin, elini kolunu sallaya sallaya Ma-mak'a girerek kendi odasına kadar geldikten, kendisinin olup olmadığını sorup öğrendikten sonra çıkıp gitmesi akıl-mantık işi değildi.

Aklı almadı, iyice emin olmak için tekrar sordu:

— Ne dedin sen! Tekrar et bakım?

Namlı Polat, demin söylediklerini tane tane tekrar etti.

— Efendim, Adım Namlı soyadım Polat teslim olmak için geldim. Aslında Pazartesi günü teslim olacaktım, onun için o gün geldim. Fakat sizi bulamayınca geri gittim.

Okay Bey iyice şaşırdı:

— Olacak şey değil!.. Olacak şey değil, diye defalarca tekrarladı. Kalkıp odanın içinde bir hayli dolaştı. Neden sonra:

— Kimliğini ver bakalım, dedi. Kendisine uzatılan kimliği alıp uzun uzun baktı. Sonra kimliği masaya bırakarak oturdu zile bastı, içeriye giren sekretere

— Bana bir katip bul. Daktiloyla gelsin. Beyin ifadesini alacağız, dedi.

* * *

Her saniyesi aylar kadar uzun, geçmek bilmeyen saatler...
Sorular, soruları takip eden sorular... Daktilo sesleri...
Tehditler... Korkutmalar...

43

MEHMET ZEREN

— İfadeni oku ve imzala, diye kağıtlar kendisine uzatıldığında, aradan saatler geçmişti. Kendisini yorgun ve bitkin hissediyordu. Sorular sorulmaya başlandığı andan, bileklerine kelepçe takılarak, bir arabaya konup hapishanenin yolunu tuttuğu ana kadar bütün olanlar, kendisine yöneltilen sorulardan her biri kafasına bir balyoz gibi inmişti. Aranmaya başladığı günden başlanarak bugüne kadar gittiği yerler, görüştüğü insanlar, yaptıkları an be an, tesbit edilmiş görünüyordu. Okay bey önüne konan dosyadan bakarak kendisine sorular sordukça şaşıırıp kalmıştı. Biri kendisiyle birlikte dolaşsa her an, her yere

birlikte gitseler —kendisi hakkındaki— bu bilgiler ancak toplanıp dosyalanabilirdi.

Dört kişilik bir ekip Namlı'yı hapishaneye götürüp teslim etti. Okay Beyin odasından çıkarken, görevlilerin arasında yürürken, hatta hapishaneden içeriye girerken, kendisi hakkında toplanan bilgilere şaşıtığı kadar, bu sorgu ve ifadesinin alınması işinin nasıl olup da bu kadar çabuk bittiğine de şaşmıyor değildi. Hatta hapishanenin boydan boya uzanan demirden soğuk kapılarından geçerken bile bu işin bu kadar çabuk bitmiş olduğuna inanamıyordu. İfadesi bitip bileklerine kelepçe takılırken, hep götürüleceği işkence haneleri düşünüyor, kendisini ona hazırlamaya çalışıyordu. Çünkü o da herkes gibi Ankara'yı, Ankara'da C-5 adı altında kurulan iş-kencehaneleri ve oralarda yapılanları duymuştu, biliyordu.

Hapishaneden içeriye girince gerçekten tutuklanmış olduğuna inandı. İşte hapishaneye teslim edilmişti. "Burada bir süre yatar ondan sonra mah-

44

PIRAMİT - GİZLİ EL -

keme edilirim. Bu arada bir iki yıl burada yatmış olmam önemli değil, bana isnad edilen suçlardan hiç biriyle ilgim olmadığına göre eninde sonunda beraat ederim," diye düşününce iyiden iyiye rahatladı. Hatta bu kadar kolaylıkla ifadesinin alınarak tutuklanıp hapse gönderilmesine sevindi. Zira daha önceden hapishanede yatmıştı bu hayatı tanıyordu. Böyle yerlerin yabancısı değildi.

* * *

45

PIRAMİT - GİZLİ EL -

'Yeryüzünde üç türlü canlı mahluk vardır: insanlar, hayvanlar ve darbeciler..."

Resmi yaz çiz işlemlerinden sonra Namlı'yı üç kişiye teslim ettiler. İdare kısmını hapishaneden ayıran büyükçe demir kapıdan geçince görevlilerin ikisi her biri bir yanında, üçüncüsü de önünde durdu. Elindeki lastik copu çenesinin altına dayayarak sertçe itti. Namlı'nın başını havaya kaldırdı. — Bundan sonra hep böyle yürüyesin sakın başını indireyim, sağa sola bakayım deme!... diye bağırdı. Ardından copla Namlı'nın çenesini deminkin-den daha sert bir biçimde dürtükleyerek bağırdı.

— Şimdi yürümeye başla bakalım! Sakın dediklerimi unutma! Uzunca bir zaman yürüdüler, merdivenlerden indiler, sağa döndüler, sola saptılar. Namlı başı havada gözleri karşıda tam bir robot gibi ritmik hareketlerle yürüdü. Neler olup bittiğini nasıl bir yere geldiğini anlamaya çalışıyor, zihnini zorluyordu...

— DuuurrrL. sesiyle adeta uykuda aniden uyandırılan bir insan gibi irkildi. Ne olduğunu anlamak için etrafına bakındı. Büyük ve geniş "L" harfi şeklindeki bir koridorun köşesine yakın kurulmuş geniş

46

demir kafesin önünde duruyorlardı. Sağındaki görevli demir kafesin kapısındaki kilidi açmaya çalışırken, önünde duran görevli Namlı'nın başını indirerek etrafına baktığını görünce sinirlendi, elindeki copla Namlı'nın çenesine bir kaç kere dürterek

— Sana kafanı böyle tutacaksın, demedim mi?!, diye bağırdı.

Namlı şaşırmıştı bu olanlar, bu hapishane daha önce bildiği, tanıdığı hapishanelere benzemiyordu galiba. "Başlangıcı böyle olduğuna göre, kimbilir bunun ardından neler gelecek," diye düşünmekten kendini alamadı.

Bu arada kafesin kapısı açılmıştı. Kapıyı açan yana çekilince önde duran görevli Namlı'nın kolundan tutarak onu kafesin içine doğru savurdu. Ardından:

— Oturmak yok! Konuşmak yok! Bâşm dimdik tutacak, hazır olda durup daima karşıya bakacaksın! dedikten sonra kapıyı kilitledi, ardından uzaklaştılar.

Ayak sesleri kesildikten sonra etrafa büyük bir sessizlik çöktü... Derin, kurşundan yüzlerce kere daha ağır, insanın zihnine kasvetli, kabuslarla dolu karanlık bir gece gibi çöken çıldırıcı bir sessizlik her yanı kapladı.

Aradan ne kadar zaman geçti Namlı orada, o demir kafesin içinde ayakta dimdik durarak ne kadar bekledi. Bilmiyordu. Bu sessizlik içinde zamanın nasıl geçtiğini, ne kadar zaman geçtiği anlamak mümkün değildi. Hatta kim bilir bu derin bu ürkütücü sessizlik içinde belki de zaman tamamen durmuştu. Neden sonra uzaktan uzağa ayak sesleri gelmeye başladı. Duyulan bu ayak sesleri gittikçe yaklaştı.

47

MEHMET ZEREN

Ayak seslerinden gelenlerin birkaç kişi olduğunu anlıyordu, fakat başını indirip bakamıyordu.

Bulunduğu demir kafesin kapısı tekrar açıldığında yan gözle, mümkün olduğu kadar gelenlere belli etmemeye çalışarak baktı.

Bu sefer başka üç görevli, iki kişi daha getiriyordu. Onlar da kafesin kapısının önünde durdular kapıyı açıp o iki kişiyi

kafese koyup kitledikten sonra uzaklaştılar. Bu görevliler biraz daha insanca davranmışlar, getirdikleri mahkumları itip kakmadıkları gibi, herhangi bir yasaklama da getirmemişlerdi. Görevliler uzaklaştıktan sonra Namlı gelen iki kişiye:

— Geçmiş olsun arkadaşlar, dedi. Gelenler yarım yamalak bir cevapla mukabele ettiler.

— Geçmiş olsun.

— Geçmiş olsun arkadaş.

Gelenlerin ayakta duracak halleri yoktu onun için görevliler uzaklaşır uzaklaşmaz ikisi de oturdu. Namlı da onlara bakarak oturdu. Aradan kısa bir süre geçmişti ki ayak sesleri duyulmaya başladı. Üçü de: "Herhalde görevliler yeni mahkumlar getiriyor," diye düşündüler. Fakat görevliler köşeden görününce yanıldıklarını anladılar. Çünkü gelenler iki kişiydi ve yanlarında mahkum yoktu. Kafesin önünden geçerlerken durdular. İçerdekilere emirler yağdırdılar.

— Oturmayın be!

— Kalk ayağa! Rahat!.. Hazır ol!..

Üçü ayağa fırlayıp denileni yaptılar. Görevliler geçip gitti. Ayak sesleri uzaklaşınca tekrar oturdular. Biraz sonra ayak sesleri yeniden duyulmaya başladı. Gelenler başka görevlilerdi onlar da kafesin

48

PIRAMİT - GİZLİ EL -

önüne gelince:

— Oturmayın!., diye bağırdılar. Ardından:

— Ayağa kalk! Rahat! Hazır ol!.. Rahat!.. Tekrar ayağa fırladılar itiraz etmeden1 denilenleri yaptılar.

Namlı içten içe sinirlenmeye başlamıştı. Kendi kendine: "Bu nasıl yer, bu nasıl hapishane, böyle şey de görmedim," diye düşünüyordu.

Üçü de hiç konuşmadan duruyorlardı. Adeta şoka girmişlerdi sanki.

Bu defa daha kalabalık bir gurup geliyordu galiba. Zira ayak sesleri daha fazlaydı. Tahminleri doğru çıktı altı yedi kişilik bir görevli grubu köşeden dönünce doğruca kafesin önüne geldi. İçlerinden biri:

— Oooo! misafirlerimiz var, dedi alaycı bir sesle. Bir diğeri:

— Ne oturuyorsunuz kalkın ayağa be! diye bağırdı. Ardından söylenenler aynıydı.

— Rahat!.. Hazır ol!.. Rahat!.. Hazır ol!.. Namlı artık dayanamadı.

— Yahu gardiyan dedi! Ben askerliğimi yapmış adamım. Hem de Kıbrıs'ta yaptım askerliğimi. Kıbrıs savaşıma katıldım. Sonradan da Tekirdağ'da kırk-beş gün kaldım. Ne bu her gelen ikide bir Rahat Hazır ol! Rahat! Hazır ol!.. Biz buraya askerlik yapmaya gelmedik. Nihayeti itibariyle mahkumuz. Mahkemeye çıkacağız. Varsa bir suçumuz cezamızı çekip çıkacağız. Nedir bu?!., dedi.

Bir anda bütün görevliler şaşırıp kaldı. Belli ki hiç biri böyle bir şey beklemiyordu. Kısa bir şaşkınlıktan sonra, hepsinin saldırganlık duyguları birden harekete geçti. Görevlilerin başı olduğu anlaşılan iri yapılı olan konuşmaya başladı. Anlaşılan çok sinir-

49

MEHMET ZEREN

lenmişti, zira konuşurken ağzından çıkan salyalar etrafa saçılıyordu.

— Sus!., diye bağırdı. Sus köpek! Sen kim oluyorsun ki bana gardiyan diye hitap ediyorsun! Gardiyan demek yok. Herkese Efendim diye hitap edeceksin burada kaldığın sürece!...

Sonra copunu çıkarıp eline aldı:

— Yaklaş kafese!.. Yaklaş!., dedi.

Namlı Polat ne olacağım anlayamadan kafese yaklaştı.

Görevli bağırdı.

— Elini parmaklıkların arasından uzatıp aç! Namlı Polat kısa bir tereddüt geçirdi:

— Neden açayım elimi, ne yaptım ki? Biz burada mahkumuz esir miyiz, nedir bu?..

Görevlinin gözleri dönmüştü öfkeden çıldırmak üzereydi.

— Çabuk aç elini diyorum sana! diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

Namlı direnmeye kararlıydı.

— Açmam, dedi. Ne diye açacağım elimi? İhtilalin sadık bekçisi bağırdı.

— Aç diyorum sana! Yoksa doğduğuna pişman ederim seni!..

Aç çabuk!.. AçççL

— Açmam! diye bağırdı Namlı. Kararlıydı.

— Açmam! Açmam! diye direndi. Görevlilerin hepsi öfkeden titriyordu. Başları

olan zat olanca gücüyle bağırmaya devam etti:

— Sen kendini ne sanıyorsun, burası kamp mı? İhtilalin bir görevlisine karşı gelmenin ne olduğunu anlaşılan bilmiyorsun! Bunu sana öğreteceğim. Çabuk aç elini!...

— Burası hapishane mi yoksa Nazi kampı mı? Açmıyorum işte. Açmıyorum!...

50

PIRAMÎT - GİZLİ EL -

İhtilalin sadık kölelerinin kafesin kapısını açma-larryla hep birden içeriye dalmaları bir oldu.

İçeriye girmeleriyle coplar havada dönmeye başladı. Diğer iki mahkum ne oluyor korkusuyla bir köşeye sinerlerken Namlı'yı araya aldılar. "Ne oluyor," demeye kalmadan vurmaya başladılar. Hem vuruyor hem de olmadık küfürler savuruyorlardı. Aradan birkaç saniye geçince Namlı rast gele inen darbelerden bir kaçının başına isabet etmesiyle yığılıp kaldı. Bayılmıştı. Fakat darbenin sadık bekçileri hızlarını alamamış olmalı ki, yere yığılan Namlı'yı coplayıp tekmelemeye devam ettiler.

İçlerinden biri neden sonra işin vahametini anladı.

- Bırakın! dedi. Bırakın! Yeter geberecek yoksa!..

*

* *

Namlı gözlerini açtığı anda bir görevli kolundan iğne yapıyordu. İğne yapma işi bitince, iki görevli Namlı'yı boş bir çöp çuvalı veya bir köpek ölüsünü tutar gibi kollarından, bacaklarından tutarak bir kenara adeta fırlatıp attılar. Halbuki o bir insandı. Suçlu da olsa, suçsuz da olsa ona böyle davranılma-malıydı. Bütün bunlar olurken. Namlı ne olup bittiğini anlamaya çalışıyordu. Neden sonra ancak olanları, görevlilerle arasında geçen konuşmaları, görevlilerin kafese doluşarak coplarla, tekmelerle kendisine giriştiklerini hatırladı.

Görevliler başına üşüşürken sadece başını kollarının arasına alarak kafasına inen darbelerden başını korumak aklına gelmişti. Gerisini hatırlamadığına göre demek ki bu arada bayılmış olmalıydı.

51

MEHMET ZEREN

Şimdi bulunduğu yer bir revir olmalıydı, görevliler beyaz önlük giydiklerine göre demek ki buradakiler sağlık görevlileriydi, sağlık memuru belki de doktor. Yani insanın, insan hayatının değerini en iyi bilen, bilmesi icab eden, insan hayatını korumak için yemin eden kimseler. Halbuki burdakiler sadece kendisine değil, buradaki bütün hastalara köpek muamelesi yapıyorlardı. Belki de kendini bilen biri, bir köpeğe bile bunların kendisine ve diğer hastalara davrandığı gibi davranmazdı. Bütün bunlar da gösteriyordu ki darbeciler, cuntacılar ve onların azat kabul etmez köleleri, dünyanın her yerinde hep aynı renkte hep aynı anlayıştaydı. Aradan yarım saat geçince beyaz önlüklülerden biri kapıyı açıp seslendi:

— Adamınız kendini toparladı götürebilirsiniz. Bunu söyleyen Namlı'nın koluna iğneyi yapandı. Bunun üzerine kapının önünde duran iki kişi gelerek her biri bir koluna girdi. Demir kapılarla birbirinden ayrılan uzun koridorlardan geçerek yine o kafesin bulunduğu geniş salona geldiler. Kapıyı açıp Namlı'yı içeriye ittikten sonra hiçbirşey söylemeden çekilip gittiler.

Namlı kendi kendine: "Ben ne yaptım," diye düşündü. "Ben ne haltettim de gelip kendi ayağımla teslim oldum."

Tam bunları düşünürken görevliler gelerek kapıyı açtı. İçlerinden biri:

— Gel bakalım, dedi. "Seni Tecrit-1 Arka 20 numaraya verdiler, orada kalacaksın.

Namlı gayri ihtiyari sordu.

— Nedir Tecrit-1 Arka/20 Numara Koğuş mu? Görevli pis pis sırttı. Adeta intikam alırcasına

52

PIRAMİT - GİZLİ EL -

alaylı alaylı konuştu.

. — Ne koğuğu, oradan ancak senin ölüñ çıkar. Yürü bakalım, dedi.

Demir kafesten çıktıklarında kendisiyle konuşan görevli iyice sertleşti.

— Başını havaya kaldır. Etrafına bakmak yok!.. Konuşmak yok!.. Resim yapmak, yazı yazmak yasak!..

Bunları ard arda sıralayan görevli önüne geçti, diğerleri etrafını sardılar. Öndeki görevli..

— Rahat hazır ol. Başını havaya dik! Yürü! diye bağırdı. Namlı başı havada nereye gittiğini bilmeden yürüyordu. Sanki iradesi elinden alınmıştı, kendini bir robot, kurulu bir makina gibi hissediyordu. Görevlilerin arasında, adeta onlara tabi olmuştu. Onların bir parçasıydı sanki onlarla yürüyor, merdivenlerden iniyor, dönüyor, kapılardan geçiyordu. Kendisi olmaktan çıkmıştı. Etrafına bakamadığı için nerelerden geçtiğini, nereye gittiğini bilmiyordu. Etrafında-kilerin iradesine tabiydi.

Son demir kapıdan geçip sola dönmelerinden kısa bir süre sonra öndeki görevli

— Durrrr! diye bağırdı.

Durdular, Namlı böylece kısa da olsa etrafına bakma fırsatı buldu.

Geldikleri yer bodrum gibi yarı aydınlık bir yerdi. Yan yana hücreler yer alıyordu. Girdikleri demir kapının iki yanında iki görevli pürsilah, ellerinde siyah lastik coplar bekliyorlardı. Hücrelerin kapıları tavandan yere kadar iniyordu. Buna kapı demek doğru olmazdı. Hücrelerin ön cephesi tavandan yere kadar demir parmaklıklardan

53

MEHMET ZEREN

oluşuyordu çünkü.

Yirminci hücrenin önünde durmuşlardı. Görevli kapıyı elindeki anahtarla açtı. Onu içeriye itti.

— Burada kalacaksın! dedi. Sonra eliyle üst ranzayı işaret ederek

— Üstte sen yatacaksın! dedikten sonra kapıyı kilitleyerek çıktı.

Namlı'dan başka burada üç kişi daha vardı. Girdiği hücre dar, kasvetli ve karanlıktı. Eni bir buçuk metre, uzunluğu iki metre kadar ya var ya yoktu. Ranzaların bitiminde küçük kapısız bir tuvalet vardı. İçeride rutubet-idrar kokusu karışımı berbat, tahammül edilmesi mümkün olmayan bir koku vardı.

İçeride bulunanlar ayrı ayrı ve çok yavaş bir sesle:

— Geçmiş olsun arkadaş, dediler. Namlı da onlara uyararak sessizce:

— Geçmiş olsun arkadaşlar, dedi. İçlerinden biri sordu:

— Sen hangi örgüttensin arkadaş? Namlı:

— Ülkücüyüm, dedi kısaca.

Soruyu soran yüzünü buruşturarak arkadaşlarına:

— Faşistmiş bu, dedi.

Namlı bozuldu, fakat sormaktan da kendini alamadı.

— Benden başka ülkücü var mı burada?

— Yok, senden başka faşist yok, dediler. Burada yatanların tamamı devrimci.

Demir parmaklıklardan görevlinin bu tarafa doğru yürüdüğünü gören uzun boylu esmer, iri kaşlı, yirmi yaşlarındaki genç sustu ve işaret parmağını

54

PIRAMİT - GİZLİ EL -

ağızına götürerek konuşmaya hazırlanan Namlı'ya "sus" işareti yaptı.

Görevli hücrelerin önünden boydan boya yürüyerek en dibe kadar gitti sonra yine ritmik adımlarla geri dönerek yerine geçip bacaklarını gererek bir heykel gibi durdu.

Namlı sordu:

— Ne oldu, neden bana sus işareti yaptın?

Demin sus işareti yapan mahkum: . — Sen yeni olduğun için bilmiyorsun. Burada konuşmak yasak, etrafına bakmak, resim yapmak, yazı yazmak yasak, dedi. Namlı bunları kendisini hücreye getiren görevliden de dinlemişti fakat şimdi işin ciddi olduğunu, şaka götürür tarafının olmadığını daha iyi anlıyordu.

* * *

Bu küçücük hücrelerin her birinde üç kişi kalıyordu. İki ranza vardı fakat üç kişi vermişlerdi her hücreye. Üçüncü kişi yerde betonun üstüne serilen yer yatağında kalmak zorundaydı. Namlı'nın bulunduğu bölümde yirmi sekiz hücre vardı. Bu hücrelerin arka tarafında da yirmi sekiz aynı tipte hücre vardı ve onlarda da şartlar aynıydı. İki ranza ve bir yer yatağı, her hücrede üç kişi kalıyordu. Namlı'nın gelmesiyle bu sayı dörde çıkmış oluyordu. Böylece iki ranza olan bu küçücük, bu daracık hücrede dört insan kalacaktı.

Namlı'nın kaldığı bölüm "Tecrit-1 Arkaydı" önde kalan bölüm ise "Tecrit-1 Ön"dü. "Tecrit-1" önle arka birbirinden tamamen bağımsızdı, girişleri ayrı ayrı yerlendendi. Fakat ikisi de aynı avluya açılıyordu.

Bunların dışında Tecrit-2 Ön, Tecrit-2 Arka, Tec-

55

MEHMET ZEREN

rit-3 Ön, Tecrit-3 Arka olmak üzere dört bölüm daha vardı burada. Normal zamanlarda her bölümde iki görevli bulunuyordu. Burada kalanlar genellikle her örgütün en önde gelen kişileri en azılı militanlarıydı.

Namlı'yla aynı hücreyi paylaşanlardan biri Halkın Emek Partisinden, diğeri Dev-Solcu, üçüncüsü de Acilcilerdendi. Burada, bu hücrelerde bulunanlardan çoğu iki üç idam almıştı. Muhakemesi neticelenmeyenler de birkaç idamla yargılanıyorlardı.

Burada saat, zaman kavramı yoktu. Gece ve gündüz birbirine karışmıştı sanki.

Biraz sonra derinden derine başlayan bir uğultu sonra yaklaşan ayak seslerine dönünce Namlı "Acaba ne oluyor," diye merak ederek yanındakilere baktı. Dev-Yol'cu Haydar yavaşça:

— Akşam yemeği geliyor, dedi.

Namlı "Akşam yemeği" sözlerini duyunca ancak acıktığını hissetti:

Darbecilerin sadık köleleri hücrenin önünde durunca başları olduğu anlaşılan görevli naylon bir tabakla naylon bir kaşık içeriye uzattı.

— Yeni gelen bunlar senin, al! diye emretti.

Namlı tabağı ve kaşığı alınca görevli —çeyrek ekmeğin yarısı kadar— bir parça kuru ekmeği de uzatarak:

— Bunu da al, dedi.

Namlı söylenenleri yaptı. İçinde yarım kepçe çorba gibi birşey bulunan —en adi malzemeden yapılmış naylon— tabakla kuru ekmeğin parçasını alarak ranzanın kenarına ilişirken diğerleri de sırasıyla aynı şeyleri alıp her biri bir yere ilişti.

Namlı önce kuru ekmekten zorla bir parça kopa-

56

PÎRAMIT - GfZLI EL -

rarak ağzına koydu. Ardından bir kaşık çorba. Çorbayı ağzına götürür götürmez gözleri yuvalarından fırladı. Ağzına koyduğu çorba değil de sanki bir kaşık tuzdu. Etrafına baktı. Diğer üçü durmuş kendisini seyrediyorlardı. Şaşkınlıkla soruları peşpeşe sıraladı.

— Ne bu böyle, bu nasıl yemek, safi tuz! Her zaman mı böyle bu?!..

— Her zaman aynı. Kimse yiyemesin, yiyenlerin gözleri bozulsun diye kasıtlı olarak böyle yapıyor-, tuz dolduruyorlar.

— Bu insanlığa sığar mı, dedi Namlı. Bunu duyan üçü de acı acı güldü. "İnsanlık mı?" diye sordular. "İnsanlık buralara kadar gelemes, daha dur neler göreceksin."

— Peki bu kuru ekmeği bu tuzdan şeyi nasıl yiyebiliyorsunuz?

— İçine su katıyoruz, başka çaresi yok.

— Burada kantin falan yok mu?

— Kantin için haftada bir, bir görevli gelir. O zaman da her istediğini alamazsın ancak onların müsaade ettiği şeyleri, müsaade ettiği kadar alabilirsin.

Namlı söylenenleri dinledikçe nasıl bir yere düştüğünü daha iyi anlıyordu.

"Tam yerine düştük desene," dedi kendi kendine. Sessizce başını iki yana salladı. Başını iki yana sallarken birden aklına geldi: "Lahavle vela kuvvete illa billahil aliyyil azim." dedi, içinden deyince de biraz rahatladığını hissetti.

Yemek faslından sonra bir saat ya geçmiş ya geçmemişti ki bir gürültü, bir uğultu, bir patırdı başladı. Namlı:

— Ne var ne oluyor, deyince

57

MEHMET ZEREN

Hücre arkadaşları: — Çabuk hazırlan sayım var, dediler. Namlı düşündü. Daha önce de cezaevinde yatmıştı. Sayım dediğin şey, Gardiyan gelir "Bir., iki., üç... beş" neyse sayar çıkar giderdi. Halbuki hücre arkadaşları olağan üstü birşey varmış gibi davranıyorlardı. Son derece tedirgin oldukları yüzlerinden okunuyordu. Bu arada ayaksesleri iyice yaklaşmıştı. Söylenenler duyuluyordu.

Gelenler coplarla demir parmaklıklara vuruyor, habire bağınıyorlardı, hep bir ağızdan "Hop!.. Bir!., iki!., üç!.." "En! bül yük!.. Türk.. A!..ta!., türk!" "Vatan! sana! canım! fedaaa!.." Sesler gürültüler, şangıtlar, ayak seslerine karışırken Namlı'nın hücre arkadaşları son derece tedirgin, yaydan fırlamaya hazır oktan farksız adeta tetikte bekliyorlardı.

Hücrenin kapısının açılmasıyla birlikte, bir sürü görevlinin birden hücreye doluşması kaşla göz arasında oldu. Zaten daracık zor nefes alınan bu küçücük hücrede herkes üst üsteydi.

Görevliler mahkumların her birini birer birer dışarı fırlattılar.

Duvara dizdiler. Bunlar olurken söylenen tek şey:

"Dik dur! Hazır ol! Başını havaya dik! Konuşma! Sağa sola bakma!.."

Diğerleri gibi Namlı da ayakları bitişik, başı havada, gözleri tavanda öyle dururken görevlinin biri copunu Namlı'nın çenesinin altına dayamış habire yukarıya itiyor, ve habire tekrarlıyordu.

"Başını havaya dik!.. Sağa sola bakma!.."

Namlı başını alabildiğine havaya dikmişti, daha

58

PİRAMİT - GİZLÎ EL -

fazla dikmesi mümkün değildi. Fakat görevli habire copla çenesini itip duruyordu. Namlı daha fazla dayanamadı:

— Yahu kardeşim ne çenemi itip duruyorsun boynumu kıracaksın! dedi.

Bunu duyan görevlinin aklı başman gitti, gözleri döndü bağırmaya başladı.

— Sus ulan köpek!.. Sen kaç paralık adamsın ki bana kardeşim diyeceksin!

— Peki ne diyeyim Gardiyan!

— Sus lan!.. Sus!.. Bana gardiyan da diyemezsin. Efendim diyeceksin! Efendim!.. Anladın mı vatan haini köpek!.

Bağırması yağdırdığı hakaretler görevliyi rahat-latamamıştı.

— Aç elini!.. diye bağırdı Aç elini çabuk!.. Namlı'nın da sinirleri gerilmişti.

— Açmam elimi, ne diye açacağım! Biz buraya dayak yemeye mi geldik. Bu nasıl yer!.. ..

Görevli iyice sinirlendi.

— Aç elini! diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

"Aç elini!.. Açarsın, açmam." derken bütün görevliler başına üşüştü; coplardan biri iniyor biri kalkıyordu. Küfürün bini bir paraydı. Yüzü gözü şişse de, her yanı cop darbeleriyle morarsa da aldırın yoktu, habire vuruyorlardı.

Neyseki bu defa dayak faslı fazla sürmedi, bayılmadan bıraktılar. Görevliler ikinci hücreye geçerlerken Namlı ve hücre arkadaşları hücrelerine döndü.

Hücreden içeriye giren Namlı gözlerine inanamadı. Yatak, yorgan, ranza, eşya, tabak, çanak ne varsa hepsini birbirine

katmıştı görevliler. Yataklar yerlere saçılmış, herşey birbirine karıştırılmış, herşey

59

MEHMET ZEREN

PIRAMIT - GİZLÎ EL -

yerlere saçılmıştı.

Namlı dayanamayarak sordu:

— Bu ne böyle? Ne olmuş buralara? dedi. Hücre arkadaşlarının yüzünde acı bir tebessüm belirdi.

— Her gün bu böyle. Maksat bize eziyet olsun. Sabah akşam böyle yapıyorlar. Onlar dağıtıyor biz topluyoruz. Bu hep böyle sürüp gidiyor.

Yatakları, yorganları çabucak eski haline getirdiler. Onlar yatakları düzeltirken gürültüler bağış-malar devam ediyor, diğer koğuşlarda aynı hengame sürüp gidiyordu....

* #

Namlı hayatının hiçbir döneminde böyle bir gece geçirdiğini hatırlamıyordu. Uyumuş muydu? Uyu-muşsa ne zaman uyumuştu, ne zaman uyanmıştı hatırlamıyordu. Zihni durmuştu. Bu berbat yerde nefes almak bile bir dertti, bir meseleydi.

Sabah kahvaltısı da aynı gürültü, aynı telaş ve bağırtilar arasında gelmişti. Miktarı, tadı, şekli, rengi hep aynıydı. Yarım kepçe yarıdan fazlası tuz, grimsi bir çorba, kuru bir ekmek parçası, yapılan binbir hakaret...

Değişmeyen ve değişmeyecek, hep aynı kalacak olan, hep aynı şeyler...

Kahvaltıdan hemen sonra hücre arkadaşları, Namh'yı uyardı.

— Arkadaş çabuk hazırlan, biraz sonra bizi hava almaya çıkaracaklar, dediler.

Hücre arkadaşları bunları söylerken öyle aceleci, öyle hızlı davranıyorlardı ki Namlı şaştı.

— Neden bu kadar aceleci davranıyorsunuz? Ne 60

oluyor diye sormaktan alamadı kendini.

— Yahu çabuk, giyin!.. Hazırlan!.. Görevli düdüğü çalar çalmaz kapının önünde olmamız lazım. Eğer görevli "düt" der demez kapının önünde olmazsan yiyeceğin dayanın, küfrün haddi var hesabı yok!...

Bunu duyan Namlı da aceleyle hazırlanmaya başladı. Onlar hazırlanırken bir grup görevli hücrenin önünden geçip gitti. Ardından bir görevli gelip hücrenin kapısını açtı. Açar açmaz tiz bir düdük sesi havayı yardı. Hücre arkadaşları önde o arkada bir anda dışarıya fırlayıp arka arkaya dizildiler. Görevli başladı komut vermeye:

— Rahat!.. Hazır ol!.. Kafanı havaya dik! Koşar adım marş marş!

Koşmaya başladılar. Demin geçen görevliler iki yana dizilmişlerdi. Aralarından geçerlerken hem ba-ğırıyorlardı hem de copluyorlardı. "Koş ulan koş!.. Koş ulan koş!" sesleri, copların şakırtısı birbirine karışıyordu.

Namlı ve hücre arkadaşları böyle; başları havada bastıkları yeri görmeden, dayak yiyerek koşup dururlarken; görevlilerden biri Dev-Yol'cu çocuğu birden bire kolundan tutup bütün gücüyle yana doğru savurdu. Bu hiç beklenmeyen bir anda olduğu için, zavallı gafil avlanarak hızla demir parmaklıklara çarptı. Yüzü gözü parçalanarak kan revan içinde kalıp olduğu yere yığılırken; onu iten görevli

kahkahalar atarak gülüyordu. Görevli uzun uzun kahkahalar atarak güldükten sonra diğerleriyle birlikte —hâlâ olduğu yerde yatan Dev-Yol'cu— çocuğun başına üşüştüler.

— Çabuk!.. Ayağa kalk!.. diye bağırarak; onu tek-
61

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLÎ EL -

meleyip coplamaya başladılar.

Belki başka zaman yani 12 Eylül'den önce olsa Namlı bir komünisti dövüyorlar, diye aldırmayacaktı fakat o şimdi biliyordu ki herkes insan, herkes can taşıyor. Can taşıyan, insan olan kim olursa olsun ona zulmetmek, eziyet etmek, ona işkence etmek yanlış ve insanlık dışı bir şeydir.

Namlı görevlilerin Dev-Yol'cu çocuğu tekmelediklerini gördükçe ona acıdı, yüreği sızladı. Fakat ne yazık ki yapabileceği birşey yoktu.

Bu manzara Namlı'yı son derece etkiledi. Halbuki bu her gün, hatta günde birkaç kere tekrarlanan, vaka-yı adiyeden sayılan şeylerdendi. Zavallı Namlı bunu bilmediği gibi, aynı şeylerin her an kendi başına gelebileceğini de bilmiyordu.

Bu hengame arasında avluya çıktılar. Namlı biraz hava alarak dinleneceklerini düşünürken başlarındaki görevli bağırırdı.

— Koşmaya devam et! Daha hızlı, daha hızlı koş! Koş! Son sürat beş altı dakika durmadan koşturulunca zaten yorgun olan Namlı fenalaşarak yığıldı. Nefesi kesilmek üzereydi.

Görevli hızlıca yanına gelerek öfkeyle bağırırdı.

— Çabuk kalk ve koşmaya devam et!

Değil koşmak nefes alacak halde değildi. Zorlukla inledi.

— Çok fenayım, nefes alamıyorum!... Görevli sinirlendi:

— Numara yapma! Çabuk ayağa kalk!.. Koşmaya devam et!..

Namlı kendini biraz toparlamıştı, zorlukla düzeldi, fakat hala soluk soluğaydı. İkinci görevli saatine baktı.

62

— Tamam!., diye bağırıldı sekiz dakika doldu. Dinlenebilirsiniz. Namlı hâlâ perişandı soluk soluğaydı. Yanma yaklaşan hücre arkadaşına:

— Bu ne biçim havaya çıkmak hep böyle mi bu? dedi adeta inleyerek ve çok yavaş bir sesle.

Hücre arkadaşı duyulur duyulmaz bir sesle cevap verdi.

— Hep böyle, dedi. Maksat adam dövmek, eziyet etmek, yoksa havaya çıkarmak işin bahanesi.

Görevlilerden biri konuşmaları farketmişti, başlarına dikildi.

— Ne konuşuyorsunuz!? diye bağırıldı. Çabuk söyleyin ne konuşuyordunuz?

Namlı cevap verdi.

— Ben: "Havaya çıkmak hep mi böyle?" diye sordum, dedi.

Görevli bunu duyunca adeta çılgına döndü.

— Burası kamp yeri mi?!.. Nasıl izin almadan konuşursun? diye avaz avaza bağırırken Namlı dünyanın ve herşeyin fırlı fırlı döndüğünü sandı, olduğu yere yığılıp kaldı.

Görevli hâlâ bağırıp duruyordu.

— Çabuk ayağa kalkın hepiniz!..

Denileni yapmaktan başka çare yoktu. Ayağa kalktılar.

Görevli emirler yağdırmaya devam etti.

— Rahat! Hazır ol!.. İstiklâl Marşını söyle!.. Çabuk!..

Namlı artık dayanamadı.

— Yahu kardeşim dedi. Zaten ben buraya istiklâl marşını silah zoruyla söyletmekten gelmişim. Sen bana zorla istiklâl marşını söyletmeye çalışıyorsun.

63

MEHMET ZEREN

Ben sağcıyım! Ülkücüyüm!..

Görevli bunları duyunca bir ara şaşırır gibi oldu. Akabinde hemen toparladı kendini.

— Sus!.. Konuşma!.. Ne olursan ol, vatan hainisin sen. Kim oluyorsun ki bana kardeşim diye hitap ediyorsun. Çabuk istiklâl marşını söyleyin!..

Başka çare yoktu. istiklal marşına hep bir ağızdan söylemeye başladılar. Görevli habire bağıryordu.

— Daha yüksek sesle! Daha yüksek sesle! Bağır! var gücünle bağır!..

Bir önden bir arkadan olmak üzere iki hücreyi birden hava almaya çıkarıyorlardı. Namlı'nın yattığı Tecrit-1-20, Arka hücredeki dört kişi ve Tecrit-1-20 ön hücreden gelen üç kişi hep bir ağızdan var güçleriyle öylesine bağıryorlardı ki kimin ne söylediği belli değildi. Buna rağmen görevli:

— Daha yüksek sesle! Daha yüksek sesle!.. diye bağıryordu. Söylenen istiklâl marşı mı, başka şey mi belli değildi. Tıpkı bir hayvan gibi habire bağıryorlardı hepsi o kadar...

istiklâl marşı faslı da böylece, altı, yedi dakika sürdü... Sonra yine aynı patırtı, aynı gümbürtüyle, başları yukarıda koşarak tek sıra halinde hücrelerine girdiler. Böylece havaya çıkma faslı da bitmişti.

Diğerleri bu duruma alışık olduklarından Namlı kadar etkilenmemişlerdi. "Bu nasıl iş," diye düşündü kendi kendine: "Herşey izne tabiydi. Kendi başına en küçük bir harekette bulunmak mümkün değildi. Herşey ama herşey için izin almak gerekiyordu.

"Efendim arkadaşşıma birşey söyleyebilir miyim?"

"Efendim sigara içebilir miyim?"

64

PİRAMİT - GİZLİ EL -

"Efendim tuvalete gidebilir miyim?"

"Efendim" diye hitap edilen şahıs ilkokul mezunu bile değildi belki, belki de okuma yazma bile bilmiyordu. Fakat burdaki insanların en cahili lise mezunuydu çoğu üniversite talebesiydi.

"Ne işe düştük sen büyüksün ya Rabbim," diye düşündü Namlı...

Hücreye döndüklerinden beri ranzanın kenarında başları önde elleri dizlerinin üstünde öylece konuşmadan dimdik duruyorlardı. Dışardan bakan biri, bu insanların donmuş olduklarını sanabilirdi. Çünkü, konuşmak, sağa sola dönmek, arkaya yaslanmak yasaktı. Öylece kurulu bir makina, bir robot gibi, donmuş gibi durmak ne kadar zordu, ne kadar insanlık dışıydı.

Saat dokuza doğru görevli olanca sesiyle bağırdı:

— Sabah dersi için hazır ol!..

Hücre arkadaşları alelacele ayağa fırlarlarken Namlı acaba şimdi ne olacak, ne yapacağız diye merak ediyordu. O da diğerleri gibi ayağa kalktı. Dört kişi daracık hücrenin içinde ranza ile duvar arasında ayakta hazır olda duruyordu.

Hücre o kadar dardı ki ranza ile duvar arasında iki kişinin yanyana durmasına imkan yoktu. Öylece bir süre hazır olda beklediler. Neden sonra görevlinin sesi duyuldu.

— Başlaaa!

Bu sesle birlikte herkes başladı olduğu yerde sayarak yürümeye. Hem yürüyorlar hem de her ayağını kaldırıp indirirken "En-büyük-Türk-Atatürk" diye bağırıyorlardı. Tam bir saat bu böyle devam etti.

65

MEHMET ZEREN

"En-büyük-Türk Atatürk" "En-büyük-Türk-Atatürk" "Rap-Rap-Rap-Rap" Bir saatin sonunda görevlinin sesi duyuldu.

— On dakika istirahat!

Yine ranzanın kenarına geçerek oturdular. Elleri dizlerinde, başları dik, gözler ilerde ve hiçbir yere yaslanmadan sağa sola bakmadan...

Namlı öğrenmezse merakından ölecekti.

— Yahu, dedi, yavaş bir sesle. Bu böyle daha ne kadar sürecek.

Hücre arkadaşları da aynı yavaş ve temkinli sesle:

— Öğleye kadar! Her gün bu böyle, dediler.

"Her gün bu böyle. Öğlene kadar sürecek." sözleri Namlı'nın zihninde birkaç kere yankılandı adeta. Düşündü bu işte bir mantık, buna bir sebep aradı. Fakat nafile. Bütün gayretleri boşunaydı. Bu arada on dakikalık mola bitmişti görevlinin sesi yeniden duyuldu.

— Dikkat!... Sabah dersi için hazır ol!.. Başla-aa!...

Ve saat onikiye kadar; ders adı altındaki çile, işkence devam etti.

"En-büyük-Türk-A-Ta-Türk!.." "En-bü-yük-Türk-A-ta-türk!..."

"Rap! Rap! Rap! Rap!.."

*

* *

Saat onikide ders bitince yine en alttaki ranzanın kenarına iliştiler. Elleri dizlerinde, başları dik gözleri önde, hiçbir yere yaslanmadan, ayaklar; bitişik vaziyette öylece durdular...

Yarımda öğle yemeği geldi. Yine aynı gürültü, ay-

66

PÎRAMÎT - GİZLİ EL -

nı patırtı, aynı şamatayla. Yine yarım kepçe soğuk buz gibi, saf tuzdan çorba ve bir parça kuru ekmek.

Binbir hakaretle... Binbir eziyetle. Uyuz bir köpeğin önüne atılırcasma...

Öğle yemeğinden sonra Namlı, kalktı güzelce bir abdest aldı. Azalarını birer birer yıkarken sanki dökülen suyla birlikte bütün sıkıntıları da akıp gitti. Abdesti bitince rahatlamıştı, yüzü gülüyordu. Hücre arkadaşları ondaki bu değişikliği farkederek hayret ettiler, şaşırıp kaldılar, anlayamadılar, bir mana veremediler.

Abdestten sonra Namlı seccadesini aldı. Mümkün olduğu kadar kıbleyi doğru tahmin etmeye çalışarak, Ranzayla duvar arasındaki, daracık yere, betonun üstüne serdi küçücük seccadesini.

Tam namaza duracaktı ki: "Durr bakalım!.." diyen kalın cırtlak bir sesle parmaklığa döndü. Görevli elindeki copu kendisine doğru uzatarak:

— Dur bakalım!.. Ne yapıyorsun öyle! diye bağırıyordu.

Namlı önce şaşırdı, ne cevap vereceğini bilemedi. Kendisini toparlayınca cevap verdi.

— Namaz kılıyorum...

Bu defa şaşıрма sırası görevlideydi. Bir süre ne diyeceğini bilemeden öylece kalakaldı. Sonra

— Ne namazı beee!.. diye bağırırdı. Ne namazı kılacaksın!..

Gavur değil misin sen?

Bütün kanının bir anda beynine hücum ettiğini hissetti Namlı.

— Doğru konuş!., diye bağırırdı. Ben sağcı, milliyetçi bir insanım. Ben dinim, bayrağım, vatanını için buradayım!

Buraya adalete inandığım için gelip kendini tes-

67

MEHMET ZEREN

lim oldum!

Görevli şaşırmişti. Fakat yine de üstünlüğü elinden bırakmak istemedi. Kapıyı açarak içeriye girdi. Seccadeyi çekerek aldı.

— Ne sağcısı, ne milliyetçisi, hepiniz vatan hainisiniz!., diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

Namlı burnundan soluyordu:

— Ben kendim gelerek teslim oldum. Bu devletin adaletine güvendim, inandım!..

Görevli kapıyı kapatırken bağırdı.

— Sus konuşmaaa! Kes sesini! Yalan söyleme! Yerine geçerken kendi kendine söylendi görevli: "Sağcıymış, milliyetçiymiş, vatan millet için burada yatıyormuş. Kendisi gelip teslim olmuşmuş, gel de inan..."

Kendi kendine konuşur gibi bunları tekrarlayan görevli döndü elindeki copu tehditkar bir edayla sallayarak bağırdı:

— Namaz mamaz kılmak yok!.. YassaaakL Namlı seccadesinin alınmasını hazmedememişti.

Görevlinin bu son sözleri çileden çıkmasına iyice sebep oldu.

Bağırdı:

— Namaz kılmak yasak olur mu? Bu nasıl iş!.. Olur mu öyle şey!.. Deli misin sen?!..

Yerine dönen görevli her nedense daha fazla bir-şey söylemedi. Halbuki Namlı'nın hücre arkadaşları her an görevlinin, düdüğünü ağızına götürerek öttürmesini, böylece koşup gelen diğer görevlilerle birlikte hücreye doluşarak coplarla Namlı'ya girişmelerini, bu arada kendilerinin de nasiplenmelerini bekliyorlardı.

Bekledikleri bu olağan şeylerin olmaması hücre arkadaşlarını bir hayli şaşırttı. Şaşkınlıkları devam

68

PIRAMÎT - GÎZLİ EL -

ederken o yatmakta olduğu ikinci ranzaya çıkarak oturduğu yerde namaz kılmaya başladı. Gerçi oturduğu halde bile buraya sığmıyor, başının tavana değ-memesi için iyice eğilmesi gerekiyordu.

Neden sonra namazını bitirip inince, hücre arkadaşları iyice şaşırmışlardı.

— Yahu arkadaş, dediler. Ne inat adamsın, az daha görevliyi kızdırıp dünyanın sopasını yiyecektin.

— Ne tuhaf adamsın arkadaş!

— Seni anlamak, çözmek çok zor!

Namlı birşey demedi, zaten söylenecek bir şey de yoktu.

Aradan on dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki Görevlinin sesi yeniden duyuldu.

— Öğle dersi için hazır oolll!...

Namlı: "Bu öğle dersi de ne oluyor," der gibi hücre arkadaşlarına göz kırparak başını hafifçe salladı.

Hücre arkadaşları çaresiz ellerini yanlarına açarlarken; Namlı, yavaş bir sesle

— Şimdi ne olacak, dedi.

Hücre arkadaşları önce görevlinin kendilerine bakıp bakmadığını kontrol ettikten sonra korka korka ve yavaş bir sesle anlattılar:

— Nutuk okuyacağız. Namlı bir anda anlayamadı.

— Nasıl yani. Ne Nutku?

— Atatürk'ün Nutkunu okutuyorlar.

— Herkese mi okutuyorlar?

— Hayır hergün bir hücrede sıra, hücredekiler-den biri sırasıyla bağıra bağıra okuyor diğer yirmise-kiz hücredekiler hiç kıpırdamadan dinliyor, biri yoruldu mu diğeri devam ediyor...

— Ne kadar sürüyor bu böyle?

69

MEHMET ZEREN

— Akşama kadar.

— Akşama kadar mı? diye hayretini belirtirken Namlı:

— Evet akşama kadar, dedi. Hücre arkadaşı.

Biraz sonra yanlarındaki, yani ondokuz numaralı hücreden bangır bangır bağırان bir ses şöyle başlayıp devam ediyordu: "Yirmi sekizinci tümen komutanından Kazım Ka-rabekir Paşaya..."

Namlı ve hücresindekiler gibi diğer yirmisekiz hücrede bulunanların tamamı, ranzaların kenarına elleri dizlerinde ayakları yapışık başları havada gözleri önde güya "Nutku" dinliyorlardı fakat, gerçekte dinleyen yoktu. Herkes kendi aleminde, kendi iç dünyasında, her biri başka başka yerlerdeydi. Her ne kadar görevli birkaç dakikada bir yürüyerek hücredekileri kontrol etse de, kontrol edebildiği sadece insanların dış görünüşüydü, onların duygularını, düşüncelerini kontrol etmek mümkün değildi. Darbecilerin, cuntacıların bilmedikleri, anlayamadıkları, kafalarının almadığı, idraklarının varamadığı da buydu. Onlar, gözleriyle düşünüyorlardı çünkü, ne kadar zeki olursa olsun, ne kadar iyi bir eğitimden geçerse geçsin gözleriyle düşünmeye alışmış, şartlanmalarla büyümüş insanlar, maddeyi aşamazlar, insanın iç dünyasına ayak basamaz, kısaca insana ulaşamaz, insanları anlayamazlardı. İnsanı anlayamayan

zaten insan sayılmazdı. İnsan sayılmayanlardan insanlık beklemek ahmaklık olurdu zaten.

Yeniçerinin bozulmuş son zamanlarından gelen, ittihat ve Terakkiyle kemale eren bu anlayışa göre toplum ve insanlar güdülmesi gereken bir sürüydü. Onlar ancak idare edilmeye layıktı, onların düşünce-

70

PIRAMİT - GİZLİ EL -

lerine itibar etmek beklentilerine aldırma sıradan insanların işiydi.

Halbuki basit olmak, sıradan olmak, hatta insan olmaktan çıkmak, vahşileşmek, hayvanlardan daha aşağı bir seviyeye inmek buydu işte. İnsana, insanın duygu ve düşüncelerine önem vermemek, insana aldırmamak, insanları sağcı solcu, sucu bucu diye, inançlı inançsız diye ayırma tabi tutmak muameleye tabi tutmaktı. İnsan insandı çünkü.

Yaratılmışların en şerefli idi. Düşüncesi, inancı, görüşü ne olursa olsun ona haksızlık etmek, ona başka gözle bakmak dünyanın en çirkin, en süfli, en alçakça işiydi. Hangi düşünce, dünya görüşü olursa olsun, insana insan gözüyle bakamıyorsa yanıltı, yıkılmaya mahkumdu. Hak-hukuk ve adalet noktasından bakıldığında, siyahın beyazdan, kafirin müminden bir farkı olamazdı. İnsana zulüm etmek, eziyet çekertmek, haksızlık etmek, zalim cani ruhlu alçak insanların işiydi ancak. Zalim... Alçak... basit insanların işi...

* * *

. Dakikalar habire akıp gidiyor, o bağırtılı ses Nutuktan kelimeler, satırlar, paragraflar okumaya devam ediyordu. Zaten nutuk denilen kitap genellikle karşılıklı telgrafların yer aldığı bir kitaptı.

Bağıra bağıra okuyan sesin değişmesiyle Namlı, başka birinin okumaya başladığını anlamıştı. Bu seferki ses de her ne kadar: "Bilmem kaçınıcı tümen komutanından..." diye başladıysa da hiç de Nutukta bulunması mümkün olmayan şeyler söylüyordu. Namlı dikkat etti okunan Nutuk değil, bir örgütün bildirisi, bir örgütün emirleriydi.

71

MEHMET ZEREN

I

Ses şöyle devam ediyordu.

"Bütün devrimci arkadaşlara: Mamak'ta devrimci kardeşlerimize reva görülen insanlık dışı, alçakça, adice zulüm ve işkencelere karşı yiğitçe bir mücadele sergilemek, bütün devrimcilere reva görülen bu insanlık dışı muameleyi protesto etmek amacıyla gelecek hafta pazartesi gününden itibaren başlamak üzere Dev sol örgütü açlık grevine gitmeye karar vermiştir. Diğer devrimci ve vatansever arkadaşlarımızın, kardeşlerimizin de bize destek vereceğinden eminiz. Devrimcilerin çelikten iradeleri ve mücadele azimleri, Amerikan uşakları, halk düşmanı, kapitalizmin yardakçıları, halkı ezen işçi ve köylüyü sömüren yerli işbirlikçilerin köpekleri cuntacıları mutlaka yenecektir... Kahrolsun faşizm. Kahrolsun Amerikan emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçileri. Kahrolsun cunta ve onun köpekleri. Kahrolsun işkenceciler. Yaşasın Devrimciler. Yaşasın haklı mücadelemiz." konuşma böyle sürüp gidiyordu. Namlı önce anlayamadı.

"Ne yapıyor bu adam çıldırmış olmalı. Şimdi bir düdük sesiyle bütün görevliler başına üşüşüp, dayaktan öldürecekler bunu." diye düşündü. Yanındaki arkadaşlarına baktı. Onların da telaşlanmış olacaklarını düşünüyordu. Halbuki onlarda hiçbir heyecan belirtisi yoktu. Sanki normal birşey gibi gayet sakin dinliyorlardı. Parmaklığa en yakın yere Namlı oturmuştu. Diğerleri kendisinden sonra sıralanıyordu. Oturduğu yerden başını hafif çevirince, görevlileri görebiliyordu. Başını hafifçe çevirerek baktı. Görevlilerin ikisi de hücrelerin bitiminde duvara yaslanmış kendi aralarında konuşuyorlardı. Olan bitene aldıkları yoktu. Sanki herşey normal, herşey yolun-

72

PİRAMİT - GİZLİ EL -

t

daydı. Namlı bunu görünce şaşkınlığı iyice arttı. Hafifçe dönerek hücre arkadaşlarına: "Ne oluyor, bu nedir?" der gibi kaş göz işaretleri yaptı. Hücre arkadaşları parmaklarını ağızlarına götürerek: "sus" işareti yaptılar.

Namlı merak içinde: "Bu işin sonu nereye varacak," diye beklemeye başladı. Fakat beklemesi boşu-naydı. Olağanüstü birşeyin olacağı yoktu. Mamak'taki hayat normal bir gününü geride bırakırken o günkü Nutuk dersi de sona erdi.

Namlı ilk fırsatta bu olanların ne olduğunu hücre arkadaşlarından öğrendi.

— Arkadaşlar neler oluyor böyle, eğer görevliler bu yaptığınızı anarlarsa başınıza geleceklerden korkmuyor musunuz?

Dev-yol'cu hücre arkadaşı onun merakını şu sözlerle giderdi.

— Buradaki görevlilerin çoğu cahil, çoğunun okuması yazması bile yok. Zaten darbeciler bilerek, kasıtlı olarak bunları seçip burada görevlendiriyor. Çünkü bu tip insanları kandırmak, şartlandırıp beyinlerini yıkamak çok kolay. En rahat kullanılabilecek insanlar bu tip insanlardır. Hiçbiri hayatlarında "Nutuk"u ne duymuş ne görmüştür. Onun için Nutku eline alan kişi ne söylerse söylesin onu Nutuk'tan okuyor sanıyorlar. Zaten değil buradakiler eminim darbenin başındakiler bile hayatlarında Nutuk'tan bir satır bile okumuş değiller.

Namlı bunu hiç düşünmemişti. Hayretle sordu:

— Gerçekten mi böyle? Devyol'cu genç acı acı güldü.

— İstersen seninle istediğin şeye bahse girerim. İstersen hayatına bile..

73

MEHMET ZEREN

Namlı ne diyeceğine karar vermeden öylece dururken Devyol'cu hücre arkadaşı istihzah istihzalı gülerken sözlerini şöyle sürdürdü.

— Bu arada şunu da söyleyeyim ki, darbecilerin aramıza soktuğunu bildiğimiz bazı ajanların onlara haber vermesi ihtimali yok değil. Fakat bunu yapacak olan, bunun sonuçlarına da katlanır, elbet...

Hücre arkadaşının bu son sözleri kendisine yönelik açık bir tehditti. Bunu görmemezlikten gelmesi mümkün değildi.

— Bakın arkadaşlar, dedi. Ben buraya gelir gelmez açıkça, yiğitçe kim olduğumu, ne olduğumu söyledim. Eğer başka bir maksatla burada olsaydım açık açık ülkücü olduğumu ve hangi davadan buraya düştüğümü pat diye söylemezdim herhalde.

Ayrıca yapılanları, görevlilerin bana nasıl davra-dıklarını kendi gözlerinizle de gördünüz, eğer bütün bunlara rağmen böyle bir şüpheye kapılırsanız ayıp etmiş olursunuz. Görüyorsunuz ki burada kimseyi kimseden ayırdıkları yok. Ayrıca benim inancıma göre insan olduktan sonra ister yahudi, ister hristiyan olsun, isterse inançsız olsun hiç kimseye burada yapılanlar, yapılamaz. Zulüm, işkence edilemez. Kim olursa olsun bir suç işlemişse verirsın cezasını olur biter. Hiçbir dinde, hiçbir anlayışta insana zulmetmek, haksızlık etmek yoktur. Eğer varsa o din, o anlayış yanlış, sakat ve batıl demektir.

Ben herşeyden önce müslümanım, müslüman iki yüzlü olmaz, kime olursa olsun yapılan zulme, haksızlığa karşı çıkar. Kaldı ki ben insanım diyen her kim olursa olsun bunu yapması lazım, diyerek sözlerini bitirdiğinde, Hayret etme sırası hücre arkadaş-

74

PIRAMİT - GİZLİ EL -

larına gelmişti. Zira onlar bugüne kadar böyle şeyleri ne duymuş, ne de kimseden dinlemişlerdi. Onların bildiği: Sağcı dedikleri ve içinde müslümanların da bulunduğu kesim, işçiyi-köylüyü ezen, her kesimi sömüren kapitalist düzenin sadık bekçileri, azat kabul etmez köleleri ve emperyalizmin işbirlikçileriydi.

Üçü de düşündü. Gerçekten de yeni gelen bu mahkuma yapılanlar, atılan dayaklar, savrulan küfürler yenilir yutulur gibi değildi. Ayrıca düşünceleri ve söyledikleri de yabana atılır cinten şeyler değildi.

"Haksızlığa karşı durmak, insan olduktan sonra her kim olursa olsun işkence görmesine, zulmedilmesine karşı olmak..." Bunlar ne güzel düşüncelerdi.

* * *

75

PIRAMİT -GİZLİ EL -

"Zulmün simsiyah varlığı, az veya çok mutlaka her zalimin çehresine yansımıştır..."

O gün öğleden sonraki derste okunan Nutuk sırasında Dev-Sol'un açlık grevine gideceğinin duyulması üzerine, Namılı "Acaba ne olacak?!.." diye beklerken hücre arkadaşlarının ekmek bekleterek kuruttuklarını görünce merak edip sordu: — Arkadaşlar bu ekmekleri neden bekletip kurutuyorsunuz, bunları ne yapacaksınız?, dedi.

Hücre arkadaşları izah etti:

— Şu anda kaldığımız hücrelerin altında tabutluk denilen yerler var. Daracık, küçücük yerler. Yüksekliği bir metre civarında uzunluğu ve genişliği kırk santim kadar. İnsan orada ancak çömelerek durabiliyor. Açlık grevi başlayınca grevi kırmak için, açlık grevine katılanları oraya koyacaklar. Tabutlukların zeminini ıslak tutmak için sürekli suluyorlar. Orada rutubetten, beton zeminin soğukluğundan kendimizi korumak için bu kuru ekmekleri elbisemizin içinden dizlerimize ve kalçalarımızın altına yerleştireceğiz. En az üç gün koyuyorlar tabutluklara, bir hafta, hatta on gün koydukları bile oluyor. Zaten üç gün

76

kaldın mı felç oluyorsun soğuktan. Rutubetten zemine verdikleri soğuk sudan insanın eklemleri tutuluyor. Çıktığında

kaskatı kesiliyorsun. Oraya kondun mu perişan oldun demektir, karanlık... rutubet... soğuk... hareketsizlik... Namlı kulaklarına inanamıyordu.

— Peki tuvalet işi nasıl hallediliyor orada, tuvalete falan çıkarmıyorlar mı?

Dev-Yol'cu Haydar acı acı güldü:

I* — Ne tuvalete çıkması, oraya bir yarım teneke parçası koyuyorlar, büyük, küçük hepsi ona yapılıyor. Namlı bu söylenenlere inanıp inanmamak arasında bocalayıp dururken, hücre arkadaşı devam etti.

— Sen de hazırlıklı olsan iyi edersin, bakarsın seni de koyarlar tabutluğa.

Bu ihtimal onun aklına gelmemişti. Biraz düşününce hak verdi hücre arkadaşına. Zira buraya hak hukuku bırak, insanlık bile uğramamıştı. İnsanlıktan zerre kadar nasibini almamış bu zavallı yaratıklardan beklenmeyecek kötülük olamazdı.

* * *

O pazartesi günü Mamak'ta yatanlar için, yeni zulümlerin, yeni acıların, yepyeni işkencelerin deneneceği kara günlerin başlangıcı oldu. O gün şubat ayının ikisiydi. Dışarda soğuk, buz gibi bir hava vardı. Yağan kar, soğuğun tesiriyle donmuştu. Bütün Ankara kapkara bir sis tabakasının, nefes alınca genzi yakan simsiyah bir hava tabakasının etkisi altındaydı.

Dışarda böylesine bir hava yaşanırken, Mamak

77

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

cezaevinin içindeki mevcut hava dışırdaki bu kirli, bu kara bu berbat havadan bin beterdı. Buraya misli görölmemiş karanlık bir hava hakim olmaya başlamıştı.

O gün de her gün olduğu gibi saat sabahın altısında kalkmışlardı. Başları havaya dikili, gözleri karşıda, ayakları ve bacakları bitişik elleri dizlerinin üstünde, adeta oturur bir hazıröl durumunda bekliyorlardı. Biraz sonra yemek geldi. Hiç kimse yemek almadı. Mahkumların hemen hepsi aynı şeyleri söyledi.

— Bize reva görölün bu insanlık dışı muameleleri protesto etmek için bugünden itibaren yemek yemeyerek, açlık grevine gidiyoruz. Taki bize yapılan bu zulümler sona erinceye kadar buna devam edeceğiz.

Bütün tecrit hücrelerini dolaşan görevliler kimsenin yemek almadığını görölünce, önce ne yapacaklarını şaşırdılar. Sonra durumu yukarıya bildirmeye koştular...

Bulunduğu hücrede diğer üç arkadaşının yemek almadığını gören Namlı da yemek almadı. Hücre arkadaşları buna şaşırdılar.

— Neden yemek almadın arkadaş? diye sordular. Namlı:

— Burdaki zulmü, insanlık dışı muameleleri telin etmek insanlık görevi, herkesin boynunun borcu, dedi.

O gün öğleye kadar gergin bir bekleyiş vardı bütün Mamak'ta.

Görevliler tam öğleye kadar merdivenlerden koşarak çıkıp indi. Her an korkunç bir bombanın patlaması, bir barut fıçısının infilak etmesi bekleniyor-

78

H,
du, sanki.

Öğle yemeğini getiren görevliler en baştaki birinci hücrenin önünde durarak bağıldılar.

— Bu bir ihtardır! Herkes yemeğini alsın, ve bu açlık grevi çılgınlığından vazgeçsin yoksa sizin için çok kötü olur.

Bütün hücreler hep bir ağızdan bağıldılar:

— Bundan daha kötü ne olabilir. Hergün sabah, öğle, akşam dayak. Konuşmak yasak, otururken arkaya yaslanmak yasak. Yatağa uzanmak yasak. Yemekler, buz gibi ve safi tuz. Hep aynı şeyler. Üç çorba kaşığı çorba, yahut bulgur pilavı veya makarna ve kuru bir ekmek parçası, bıktık bundan!.. Biz de insanız!...

Yemeği getiren başgörevli bağıldı.

— Eğer yemeği almazsanız insan mısınız, değil misiniz görürsünüz!..

Herkes direnmeye kararlıydı. Hiç kimse yemek almadı.

Bütün Mamak'a büyük bir sessizlik çökmüştü. Aradan yarım saat kadar geçmemişti ki hücrelerin üstünde bulunan bölümdeki koşullarda büyük bir gürültü, büyük bir uğultu başladı. Bağırışmalar, şangırtı, şungurtular, patırtılar bir süre devam etti...

Hücrelerdeki mahkumlar ne oluyor diye merak ve heyecanla beklerken. Gürültüler uğultular gittikçe artarak, yaklaştı. Biraz sonra Psikopat Naci, arkasından bir görevli ordusuyla görüldü, görevlilerin hepsi baştan ayağa pür silahtı, siyah lastik coplar ellerinde hazır bekliyorlardı.

Piskopat Naci görünür görünmez bütün gücüyle bağıldı.

— Bütün hücrelere girin!.. Vurun gebertin!... Ge-

79

MEHMET ZEREN

bertin köpeklerin hepsini!... Çabuk!.. Gebertin!.. Öldürün Hepsini!..

Görevliler, günlerdir zincirler altında tutulan azgın köpekler gibi ileriye atıldılar. Hücrelerin kapıları bir anda açıldı. Görevliler acımasızca giriştiler mahkumlara, vuruyorlardı. Kinle, hırsla vuruyorlardı. Büyük bir zevkle yaptıkları belliydi bu işi, aç vahşi hayvanlar gibi saldırdılar... Zavallı, korunmaz mahkumların nerelerine rastgelirse indirdiler copları. Aradan birkaç dakika geçmeden hücrelerdeki bütün mahkumlar yerlere serilmişti. İstisnasız herkes yerdeydi, inleyerek yatıyorlardı. Tamamına yakını baygındı, yarıdan çoğu ağır yaralıydı. Kafası gözü yarılanın, ağzından burnundan oluk oluk kanlar boşalanın haddi hesabı yoktu.

Piskopat Naci'nin bir emriyle ileri atılan darbecilerin sadık köleleri Mamak'ta birkaç dakikada bir fırtına gibi, bir kasırga gibi eserek, herkesi silindir gibi ezip geçmişlerdi. Yapılanın bir benzeri dünyanın başka bir yerinde tarihin herhangi bir devresinde görülmüş değildi...

Görevlerini tamamlayıp dilleri dışarda soluk alıp veren sadık avcı köpekleri gibi geri dönen görevliler Piskopat Naci'nin etrafında toplandığında; Naci'nin gözleri sevinçle parlıyordu. Sadistçe bir zevk duyduğu her halinden belliydi.

— Aferin çocuklar! dedi. İyi becerdiniz!.. Aferin!.. Hakketti köpekler!.. Bundan sonra dirensinler de görelim bakalım!..

Naci ve adamları çekildikten yarım saat sonra ancak hücrelerdeki ağır yaralılar revire taşındı. Kafası yarılanlara rast gele bir iki dikiş atıldı. Kan kusanlara uyduruk bir iki ilaç verilip geri gönderildi.

80

PİRAMİT--GİZLİ EL-

ikindiye doğru bütün hücreler Piskopat Naci'nin sesiyle irkildi:

— Hücreleri kontrol edin!.. Hepsini dışarıya alın!..

Bunun üzerine görevliler yeniden hücrelere daldı. Bu sefer yanlarında iri iri siyah kurt köpeklerini de getirmişlerdi. Her mahkumu döve döve dışarıya alarak duvarlara dizdiler.

Elleri duvarda, kafaları havada öylece bekliyorlardı. Namlı yediği dayaktan her tarafı sızlasa da herhangi bir yerinde bir yara olmadığına sevinliyordu.

Elleri duvarda öyle dururken birden bir kurt köpeği ön ayaklarını Namlı'nın iki omzuna koyarak ağzı kulağının dibinde her an ısırmaya hazır beklemeye başladı. Namlı köpeğin her an kendisini ısırabilen-ceği endişesiyle büyük bir stresin altındaydı. Kurt köpeği kulağının yanında hırıltılı nefesler alıyordu. "Şimdi ısıracak, biraz sonra ısıracak," diye beklerken alnında boncuk boncuk terlerin birikmeye başladığını hissetti. Bu arada görevliler, yanındaki mahkumu dövmeye başladılar. Hem vuruyor hem de en ağır hakaretlerle, en ağır küfürler s a vuruyorlar di.

Kendisini dovseler bu kadar sıkıntıya, bu kadar strese girmezdi. Etrafına bakamadığı için ne olup bittiğini bilmiyordu. Ne olup bittiğini bilmemek, ne olacağını sıranın ne zaman kendisine geleceğini bilemeden beklemek ne kadar zor, ne kadar sıkıntılıydı.

Artık zaman durmuştu, saniyeler geçmiyor, saatler çalışmıyordu sanki.

Mahkumlar ne kadar zaman elleri havada, duva-

81

MEHMET ZEREN
PÎRAMÎT - GIZLÎ EL -

< I

ra dönük durdu. Kimlere bu arada dayak atıldı, belli değildi. Neden sonra tekrar mahkumlar coplarla, tekmelerle dövülerek hücrelere alındı.

Piskopat Naci tekrar bağırdı:

— Akşam yemeği gelince, babayiğit olan almaz!.. Almayınca neler olacağını bilirsiniz? deyip gitti. Diğer görevliler de onu takip etti.

Akşam yemeğinde yemek almayanları yine öldüresiye dövdüler. Duvara dizip kurtköpeklerini üzerlerine saldılar. Zaten ayakta duramayacak halde olan bu zavallı insanlardan birçoğu yine kan kustu. Dayanamayacak hale gelenler açlık grevinden vazgeçmek zorunda kaldı. Fakat çoğu direniyordu. Ölümüne bir direnme idi bu. Ölmek, sakat kalmak, yaralanmak, her an herşey mümkündü, fakat bu direnme sürüyordu sürmeliydi...

*

Açlık grevinin ikinci günü baskılar kat be kat arttı. Öyle korkunç şeyler yapıldı ki ikinci gün mahkumlar açlık grevinden vazgeçmek zorunda kaldı. Direniş bitti, grev kırıldı. Namı da diğerleriyle birlikte sonuna kadar direnmişti...

Çarşamba günü bütün Mamak'ta açlık grevi yapan bir tek kimse kalmamıştı.

Sabahleyin kalktıklarında hücre arkadaşlarının her birinin iki üç pantolon, iki üç kazağı üst üste giydiğini görünce merak ederek sordu:

— Neden böyle elbiselerinizi üst üste giyiyorsunuz?

— Açlık grevinden dolayı çoğumuzu bugün tabutluklara koyacaklar. Sen de birkaç pantolon üst üste giyip dizlerine kuru ekmek yerleştiren iyi edersin, dediler.

Namlı her ne kadar üst üste elbiseler giydiyse de içinde tabutluğa atılacakmış gibi bir his yoktu.

Saat dokuza doğru hücrelerden tabutluklara mahkum indirmeye başladıklarında Namlı'nın hücresinden de iki kişiyi aldılar. Dev-yol'cu Haydarla Dev-sol'cu Cemil'i.

* * *

Belki de tabutluklara konanlar hücredekilerden daha rahattı. Zira açlık grevinden sonra o kadar korkunç bir zulüm ve işkence başlamıştı ki, dayanmanın imkanı yoktu. Sudan bahanelerle hücreler açılıyor, zavallı korumasız mahkumlar haince, canice hunharca dövülüyor dövülüyor, türlü türlü işkenceler ediliyordu.

Çarşambayı perşembeye bağlayan gece, gece yarısı Tecrit-1 arkada bulunan yirmisekiz hücrede yatan mahkumların tamamı büyük bir çığlıkla yataklarından fırladı.

Namlı'nın kaldığı hücrenin yanındaki hücreden geliyordu bu çığlıklar:

— imdaat! Öldürüyorlar!.. Öldürüyorlar!.. diye başlayan feryat:

— Vurmayın!.. Vurmayın!.. Alçaklar!.. Şerefsizler!.. diye devam etti. Görevliler koştular. Yirmi dört numarada kalan Acilcilerden yirmüç yaşındaki Kaya günlerdir yapılanlara dayanamayarak, çıldırmıştı. Hem bağırıyor, hem de kendini yerden yere vurarak demir parmaklıkları tekmeliyordu.

82

83

MEHMET ZEREN

— Alçaklar!.. Hainler!.. Amerikan uşakları!.. Halk düşmanları!..

Görevliler gördüğü işkencelerden, yediği dayaklardan, ve yetersiz beslenmeden bir deri bir kemik haline gelmiş olan uzun boylu siyah saçlı Kaya'yı karga tulumba götürdüler..

Götürürlerken Kaya hâlâ bağılıyor, çıpınıyordu:

"Alçaklar!.. Şerefsizler!.. Caniler! Halk düşmanları!.. Hainler!.. İnsanlık düşmanları!.."

İki gün sonra sekiz numaralı hücredeki Ali yediği dayaktan, gördüğü işkenceden dolayı sabahleyin yatağında ölü bulundu. Pazar günü sabaha karşı on bir numaralı hücredeki bir mahkum, kendini asarak intihar etti, gördüğü bunca eziyete dayanamamıştı zavallı...

* * *

Pazar gününden başlayarak dört gün sular kesildi. Bir damla su akmıyordu. Sordular, cevap alamadılar. Dilekçe yazdılar. "Motor bozulmuş" dediler. Sonraları anlaşıldı ki "Motor bozulmuş" sözü işin ba-hanesiydi, uydurmaydı. Yalandı. Maksat mahkumları sindirmek, hayatlarından, canlarından bezdirmektir.

Dört gün boyunca su içmediler, tuvalete çıkamadılar, hücrelerin içinde olan tuvaletler zaten berbat berbat kokuyordu, bir de su olmayınca onu kullanmak mümkün değildi. Dört gün dört gece çilelerin en büyüğünü çektiler. Yapılanlara boyun eğerek, yumuşak başlı hiçbir şeye itiraz etmeyen mahkumlar olmak varken; bu insanlar yapılan zulmü protesto etmek için açlık grevine gitmişlerdi. Öyleyse herşeyi hakketmişlerdi.

84

PİRAMİT - GİZLİ EL -

Bunlara ne yapılsa yeri ydi. Onun için dört gün sularını kesmişlerdi. Bu yetmezdi. Aslında havalarını da kesmek lazımdı. Darbecilerin ve onların avaneleri-nin elinden gelse mutlaka bunu da yaparlardı...

* * *

Bu açlık grevi işi her ne kadar üst bölümdeki koğuşlarda yatanları etkilediyse de en çok hücrede yatanların başına dert oldu. En küçük şeyde:

— Aç elini, deniyordu. Eğer söylenen elini açarsa ne ala, avuçları kabarcıncaya kadar eline copla vuruluyordu. Yok eğer elini açmazsa vay haline. Numarası alınıyor. Ardışıklan çağrılarak bayıltıncaya kadar dayak atılıyordu . En az beş görevli araya alıyor, coplarla, tekmelerle, yumruklarla neresine rasgelir-se vuruyorlardı. Neresi rastgelirse...

Böylece eziyet ve işkence birkaç misli daha arttı.

Hücreden tabutluğa konanlar üçer gün orada tutulduktan sonra koğuşlara döndüklerinde perişan bir vaziyetteydiler, hallerini tarife kelimeler kifayet etmezdi.

Tabutluktakilerin çıkarılacağı gün Namılı ve hücrede kalan iki kişiyi bahçeye havalandırmaya çıkardılar. Yine manzara aynıydı. Görevliler iki yana dizilmişti.

— Koş ulan! Koş! Koş ulan koş!.. Koş!., sesleri arasında lastik joplar havada dönüyor, rast gele iniyordu.

Bahçeye çıkıp dakikalarca koştular. Durup biraz nefes aldıktan sonra da, başladılar sınav çekmeye. Bir, iki, üç, dört derken Namılı'nın kolları kendisini taşıyamadı, yerden kalkarken zorlandı. Bunu gören başındaki görevli yaklaşarak hiçbir şey demeden,

85

MEHMET ZEREN

PIRAMİT - GİZLİ EL -

bütün gücüyle ona arkadan bir tekme indirdi. Namlı adeta bir top gibi havalandı. Sonra yüzüstü düştü. Hırsını alamayan görevli tepesine dikildi ve bağırmaya başladı:

— Kalk çabuk!.. Kalk!..

Namlı binbir güçlkle doğruldu. Yediği tekmeden dolayı kasıklarından müthiş bir ağrının karnına yayıldığını hissediyor, tamamen doğrulamıyor, ancak iki büküm durabiliyordu.

Görevli bağırmaya devam etti:

— Çabuk düzel!.. Düz dur çabuk!

O iki bükümdü. Duyduğu büyük acıdan düzele-miyordu.

Başındaki bunu anlamıyor, yahut da anlamak istemiyordu.

Biraz düzelince görevli:

— Aç elini, diye bağırırdı. Değil elini açmak ayakta duracak hali yoktu. Hücre arkadaşları müdahale etmek mecburiyetinde kaldı.

— Görmüyor musunuz adam ayakta duramıyor, elini nasıl açsın?

Görevli iyice kızdı.

— Sus karışma sen!.. İzinsiz konuşlun sen de aç elini!..

— Açmam!..

— Aç elini diyorum sana!..

— Açmayacağım!..

"Açarsın, açmam," derken görevliler iyice sinirlendi. Namlı ve hücre arkadaşlarını birer birer alarak döve döve hücrelerine götürdüler... Böylece bu işten de Namlı ve arkadaşları zararlı çıktı.

onların tuhafına gitmiş olsa da bundan son derece memnun olmuşlardı. Artık onu kendilerinden biri gibi görüyorlardı. O

güne kadar her ay bu yirmisekiz hücreyi temsilen bir kıdemli bir de kıdemli yardımcısı seçiliyordu. Namılı burada yatan tek sağcı olduğu için solculardan kıdemli seçildiği zaman Namılı kıdemli yardımcısı oluyordu. Namılı kıdemli olduğu ay ise solculardan biri kıdemli yardımcısı oluyordu.

Kıdemli seçilen kişi güya, "Tecrit-1 Arka'da" bulunan yirmi sekiz hücrenin temsilcisi oluyor, mahkumların herhangi bir derdi, bir isteği olursa idareye yazılı olarak bildiriyordu. Kimsenin gerçi bu isteklere aldırdığı yoktu fakat her nedense böyle bir-şey sürüp gidiyordu. Kıdemli koğuşlarda yatanların haftada bir listesini yapıyor kimin kaç gün yattığı suçunun ne olduğu ve ne kadar ceza aldığını yazıyordu.

Açlık grevi hadisesinden sonra solcu çocuklar Namılı'ya:

— Arkadaş biz şimdiye kadar senin gibi bir insana rastlamadık. Sen bundan sonra her zaman bizim kıdemlimiz ol. Dürüst ve yiğit bir insansın, her hakkımızı savunursun, diyerek onu hücrelerin daimi temsilcisi seçtiler ve bunu görevliler vasıtasıyla idareye bildirdiler.

*

* *

* *

Açlık grevinde Namılı'nın solculara destek olması

Soğuk, sisli, karanlık bir havayla başlayan, beş şubat günü Namılı'nın, soğuk, rutubetli, her saniyesi binbir işkence olan bu hücrede geçecek olan iki yılının en farklı günü oldu.

O gün saat dokuza yaklaşırken ve herkes sabah dersi denilen yerinde saymanın başlamasını bekler-

86

87

MEHMET ZEREN

ken, bir görevli gelerek hücre kapısını açtı: Elini kendisine doğru uzatarak Namlı'ya gel işareti yaptı.

Hücre arkadaşları —Namlı'nın hesabına üzüler— "Eyyvah hapı yuttu. Kimbilir neler yapacaklar zavallıya, belki de tabutluğa koyarlar," diye düşünürlerken, o son derece sakindi, yerinden kalkarak görevliyi takip etti: İçinde derin bir boşluk vardı. "Acaba neler olacak?" diye merak etmiyor değildi. Fakat aldırımıyordu. "Ne olursa olsun ölümden ötesi var mı?" diye kendi kendini şartlamaya çalışıyordu.

Önde görevli arkasında Namlı hücrelerin bitiminde kendilerini bekledikleri belli üç görevliye doğru yürüdüler. Görevli yaklaşıncı bekleyenlere:

— Alın, adamınızı, size teslim ediyorum," dedi.

Bekleyen üç kişinin elleri hep birden Namlı'ya uzandı. Adeta onu kaparak araya aldılar. Önce itip kaktılar, sonra tekmeler tokatlar, en sonunda da cipler çalıştı. Böylece hücrelerin bulunduğu bölümü terketmeden güzel bir dayak yemiş oldu. Üç görevli onu ite kaka, döve döve idare katma çıkararak, orada bir odaya kapadılar. Kapatıldığı oda küçük bir yerdi, çıplak duvarlardan birinin ortasında tavana bitişik, demir parmaklıklı, küçük bir pencere vardı ve oradan beyaz, parlak bir ışık yayılıyordu.

Namlı bir süre ayakta öylece durdu. Neden sonra biraz ilerisinde duran bankı farketti. Önce biraz tereddüt etti sonra geçip oturdu. Arkasına yaslandı. "Oh Yarabbi" Ne kadar da özlemişti böyle bir oturuşu. Arkaya iyice yaslanarak önce ayaklarını uzattı, bir süre öyle oturduktan sonra ayak ayak üstüne attı, şöyle güzelce yayıldı, derin bir "Oh!" çekti, gözlerini kapadı, adeta sonsuz bir haz duydu...

PIRAMÎT - GİZLİ EL -

Öylece ne kadar kaldı bilmiyordu. Bildiği tek şey varsa o da çok rahat olduğuydu... Buraya adım attığı andan itibaren şimdiye kadar geçen zaman içindeki istisnai anlardı bunlar... Demir kapının açılmaya başladığını anahtar sesinden anlayan Namlı fırlayarak ayağa kalktı. Birkaç saniye önce bulunduğu huzur alemiyle, şimdiki dünyası arasında kalın demir kapılar, aşılması imkansız uçurumlar, geçilmesi mümkün olmayan sonsuz çöller vardı sanki. Birkaç saniye önce yaşadığı dünya, bulunduğu alemle şimdiki arasındaki fark sonsuz denecek kadar vardı. Şüphesiz o demin başka bir boyutta başka bir zaman dilimindeydi...

Kapı açılınca sivil giyimli saçlı bıyıklı üç kişi içeriye girdi. "Acaba şimdi ne olacak," diye beklerken birisi Namlı'ya doğru yürüdü, belinden çıkardığı kelepçenin bir ucunu kendi bileğine diğerini Nam-ı'nınkine taktı, yavaşça:

— Yürü bakalım, dedi.

Yürüdüler, sivil giyimli bu insanlardan biri önde yürüyordu, diğeri Namlı'nın soluna geçti. Namlı'yla kelepçeli olan da sağında duruyordu...

Kapının önüne çıktıklarında ileride beklemekte olan beyaz Renault arabaya doğru yürüdüler, araba çalışır vaziyetteydi. Gür bıyıklı, iri kaşlı geniş omuzlu bir adam direksiyonda oturuyordu. Elinde sigara vardı.

Arabanın arka kapısını açtılar önce Namlı'yla kelepçeli olan geçti, sonra Namlı, diğer iki kişiden biri Namlı'nın yanma diğeri de öne geçti...

Araba hareket ettikten sonra kendi aralarında konuşmaya başladılar. Üçü de son derece konuşkan ve neşeli insanlardı. Biraz sonra öndeki cebinden si-

MEHMET ZEREN

gara paketini çıkararak arkadaşlarına ikram etti. Sonra paketi Namlı'ya uzattı.

— Alsana, dedi.

Sesi içten ve samimiydi. Önce tereddüt etti. Sonra bir sigara aldı. Yanında duran kendi sigarasını yaktıktan sonra yanan çakmağı Namlı'ya uzattı. Namlı sigarayı yakarak derin bir nefes aldı. Gerçi kendisi sigara içmezdi, böyle bir alışkanlığı yoktu, fakat kendisine sigara ikram edilmiş olması, arabanın rahat yumuşak koltuğu, sigaradan aldığı bu ilk nefesle birleşince çok farklı geldi kendisine. Kendini kırk yıllık tiryaki gibi hissetti. Bir nefes, bir nefes daha...

Bindikleri araba Ankara asfaltına çıkarken, Namlı bu yeni duruma kendini alıştırmıştı.

Biraz da bu üç kişinin kendi aralarındaki konuşmalarından, kendisine sigara verilmesinden cesaret alarak sordu.

— Beni nereye götürüyorsunuz? Namlı'nın bu sorusu çok normal karşılandı.

— Seni Kayseri'ye götürüyoruz, dedi en önde oturan.

Anlaşılan ekip başı önde oturandı.

"Seni Kayseri'ye götürüyoruz." sözlerini duyan Namlı rahatladı. Nereye gideceğini bilememektense gittiği yeri bilmek insanı rahatlatıyordu.

Önde oturan adam biraz sonra başını çevirerek ekledi.

— Bizim görevimiz, seni oraya götürüp, teslim etmek. Seni oraya teslim edince bizim işimiz biter. Onun için tedirgin olma, rahat ol. Bizden sana bir zarar gelmez!

Namlı bu sözleri duyunca iyice rahatlamıştı. Zira işin içinde işkencehaneye götürülmek ihtimali oldu-

90

PİRAMİT - GİZLİ EL -

ğu gibi, ıssız bir yere götürölerek kafasına bir kurşun sıkılarak bilinmeyen bir yere, yahutta kimsesizler mezarlığına gömölmek ihtimali de yok değildi.

Namlı önce bindikleri arabayla Kayseri'ye kadar gideceklerini sanmıştı. Araba Ankara'nın içine girerek ilerlemeye başlayınca, garaja gittiklerini anladı.

Bindikleri beyaz araba onları garaja bıraktığında saat bire geliyordu. Biletleri daha önceden alındığı için doğruca kalkmak üzere olan otobüse yürüdüler. Namlı ile kelepçeli olan dokuz ve onuncu koltuğa oturdu, diğer ikisi de hemen onun arkasındaki koltuğa yerleşti.

Bindikleri otobüs hareket edince camın kenarına oturtulmuş olan Namlı hep pencereden dışarıya baktı. Adeta bir bıçak gibi insanın yüzünü kesen, uçları kurşunlu meşin bir kırbaç gibi zaman zaman insanın yüzüne inen soğuk havaya rağmen; caddeler, sokaklar insan kaynıyordu. Namlı bu insanlara bakıp bakıp onlara imrendi. İstedikleri zaman istedikleri yere gidebildiklerini düşündü. Hür olmak, istediği yere istediği zaman gidebilmek, canı isteyince çıkıp dolaşabilmek, hatta avazı çıktığı kadar bağırabilmek ne kadar güzel, ne kadar tatlı, ne kadar doyulmazdı...

Otobüs Ankara'nın kenar mahallelerini geride bırakarak yoluna devam ederken, Ankara'nın o sisli, o simsiyah, o nefes alınca insanın ciğerlerini yakan havası da geride kaldı. Gerçi geçtikleri bu yerlerde de hava kapalıydı, gök yüzü simsiyah bulutlarla kaplıydı, yolun kenarına yığılı karlar donmuştu, belli ki hava bir hayli soğuktu fakat, Ankara'nın havasıyla kıyaslanamayacak kadar, temiz olduğu hemen farkediliyordu...

91

MEHMET ZEREN

Yolun her iki yanındaki dağlar, yamaçlar, vadiler-deki küçük düzlükler, hatta yer yer yolun kendisi karlarla kaplıydı. Ankara'yı çıktıktan kısa bir süre sonra düz yolda ilerleyen otobüs aradan çok geçmeden, virajlardan dönmeye, tepelere tırmanmaya başladı. Fakat manzara hiç değişmedi, sonsuz bir beyazlık her yanı sarmıştı. Sanki melekler ipekten beyaz kanatlarını gererek yeryüzünün tamamını örtmüşler, yer yüzünü, yumuşak, sıcak bir yorgan gibi kaplayarak —baharda yeşerecek olan— yeşil yeşil otların, rengarenk çiçeklerin, tarlalarda toprağın içinde; kimi çatlayıp yeşermiş, kimisi yeşermeyi bekleyen tohumların, rahat rahat uyuyarak, baharda çabucak büyüebilmesi için derin derin, tatlı nefesler alarak uyuyan köpre bir yavru gibi uyumasını sağlıyordu. "Rabbimin sonsuz bir nimeti" diye düşündü Namlı. Sonra gözlerini dikerek uzaklara baktı. Şu dereye doğru hafif bir kıvrımla inen küçük tepedeki bembeyaz karların içinde —şu an— koşmak, koşabilmek için neler vermezdi neler. O soğuk karları avuçlarıyla kavramak ne tatlı ne hoş bir duyguydu. Namlı bunları düşünürken, gayri ihtiyari avuçlarını açıp yumduğunu neden sonra farketti. O tepeyi gördüğü andan itibaren artık o otobüsün içinde oturmuyordu. Dışarda karların içinde o hafif tepeye doğru koşuyor, yerden karları alarak avuçlarında sıkıyor, bırakıyor, tekrar alıp sıkıyordu...

Elmadağı'nın keskin, bir yılan gibi kıvrılan virajlarından inerek Kırıkkale'ye varmak, bu soğuk havada pek kolay olmadı otobüs için, çünkü az da olsa yer yer buzlanma vardı yolda.

Her ne kadar bunu yolcuların çoğu pek farketmediyse de arabanın bir hayli yavaşlaması bunu gösteriyordu...

92

PIRAMİT-GİZLİ EL-

Kırıkkale'nin çıkışındaki benzinliğe girmek için otobüsün şoförü sağ sinyali yakarken muavin:

— Sayın yolcularımız otobüsümüz yarım saat yemek ve ihtiyaç molası vermiştir, diye bağııyordu.

Otobüs benzinliğe girerek durup, yolcular birer ikişer inerlerken demin muavinin tekrarladığı sözlerin hemen aynıları hoparlörden tekrar edilmeye başlandı....

Hemen yolcuların tamamı indikten sonra Nam-lı'nın yanındaki sivil görevli ayağa kalktı. Namlı'yla ikisi önde diğer ikisi arkada yürüyüp lokantadan içeriye girdiler.

Her ne kadar diğerleri hiç farkına varmasalar da Namlı içeriye adımını atar atmaz, taze, sıcak çorbaların; çeşit çeşit yemeklerin nefis kokularını duydu. Gözlerini yumdu, o güzelim kokuları derin derin soludu. Şimdi bıraksalar, gözlerini açmadan, burnuna gelen bu kokuları takip ederek, her yemeğin yerini bulabilir, hangi yemeğin nerede olduğunu hiç yanılmadan söyleyebilirdi: Evet şu an duyduğu nefis mercimek çorbasının kokuşuydu. Biraz önce ise ızgara köfte kokuşuydu gelen. Şimdi de nefis bir yayla çorbası kokusu alıyordu. Şu an gelmeye başlayan taze yoğurt kokusu harikaydı, Ya şu kızartılmış patates kokusuna ne demeliydi. Burnuna değişik değişik kokular geldikçe çeşit çeşit çorbalar, yemekler, tatlılar, Namlı'nın kafasının içinde elele tutuşan küçük çocuklar gibi oynayıp durdu. Yürüyüp bir masaya oturdular...

istedikleri yemeklerin gelmesi uzun sürmedi. —o zamanlar
şimdiki gibi değildi, insanlar birkaç gözlü

93

MEHMET ZEREN

I

PIRAMİT - GİZLİ EL -

kapları ellerine alarak uzunca tezgahın önünde arka arkaya
yürüyerek yemeklerini seçip kendileri almıyordu. Masalara
oturuyorlar, garsonlar gelip siparişlerini alıyor sonra da
istenen yemekleri taşıyarak masaya kadar getiriyordu.—

Namlı önüne konan mercimek çorbasından bir kaşık alarak
ağızına götürdü. Çorba sıcacıktı, lezizdi. Tarifi mümkün
olmayan bir lezzetin, bir hoşluk duygusunun ağızına
yayıldığını hissetti. Farkında olmadan gözlerini yummuştu.
Açtığında önündeki çorba kasesinden buram buram
buğuların tütmeğe olduğunu görünce şaşırdı mı, sevindi mi
kendi de bilmiyordu...

Uzanıp ortada duran ekmek sepetinden bir dilim ekmek aldı.
Her ne kadar ekmekler bayat da olsa Namlı'ya yumuşacık,
fırından yeni çıkmış gibi geldi. Eğer Mamak'taki kuru, birkaç
günlük, bekletilmiş bayat ekmekle karşılaştırılacak olsa
şüphesiz bu böyleydi.

Ekmek sepetinden ekmeği alırken birden nerede olduğunu
unutan Namlı "Bu ne kadar da çok ekmek böyle, darbeciler
insafa mı geldi yoksa insan olduklarını mı hatırladılar?!" diye
düşünürken farkında olmadan elindeki bir dilim ekmeği
birden ağızına sokmaya çalıştığını farkederek utandı. Sıkıla
sıkıla etrafına bakınırken yüzünün duyduğu utançtan
yandığını hissetti. Etraftaki herkes özellikle yanında

oturanların kendi aleminde olduğunu görünce az da olsa rahatladı. Ağzına sokmaya çalıştığı ekmekten bir parça ayırarak ağzına götürdü. Her ne kadar dikkat etmiş olsa da ağzına koyduğu ekmek parçası yine de hatırı sayılır büyüklükteydi...

Yemekten sonra çaylar geldi, her ne kadar gelen

94

H |||t

çaylar yolcu işi; demsiz, bayat olsa da Namlı'ya harika geldi. Aylardır içtiği ilk çaydı bu. Kim bilir belki bir daha çay içmek ne zaman nasip olurdu.

Çaylarını içtikten sonra kalktılar. Zira yolcular birer ikişer kalkarak otobüse binmeye başlamışlardı.

Kapıdan çıkarak merdivenlerden indiler, Namlı o sıra, içinde kopan fırtınanın önünde duramayarak konuştu:

— Biraz yürüyebilir miyiz?

Görevliler birbirlerinin gözlerine baktılar belli ki anlayamamışlardı. Namlı devam etti:

— Az birşey, şöyle kenara kadar, temiz kara dokunmak istiyorum, dedi.

Hava oldukça soğuktu, yerlerdeki çamurlarla karışarak siyahımsı bir renk alan karlar donmuştu.

Görevliler hiç karşılık vermeden yürüdüler, yolun kenarına kadar. Namlı eğilerek bir avuç tertemiz, bembeyaz kar aldı.

Karı avuçlarında sıktı. Sonra sessizce bıraktı, döndüler...

Otobüse binerlerken hemen hemen bütün yolcular tamamdı. Namlı yerine otururken diğer yolcuların kolundaki kelepçeye tuhaf tuhaf baktıklarını far-ketti fakat aldırmadı...

*

* *

Bindikleri otobüs Kırıkkale'den hızla uzaklaşırken gökteki bulutlar yavaş yavaş azalıyor, hava açılıyordu. Fakat kar tabakası hiç değişmiyordu. Dağlar, tepeler, vadiler, hatta ağaçlar bile kalın bir kar tabakasıyla kaplıydı. Namlı hep pencereden dışarıya, hızla akıp giden dağlara vadilere, ağaçlara bakıyordu.

Otobüs Kırıkkale'yi geçince gökyüzünü kaplayan

95

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

I\

kalın bulut tabakası yerini tek tek bulutlara bıraktı. Bulutların arasından görülen gök masmaviydi. Her tarafı kaplayan beyaz kar tabakası yer yer güneşin parlak, fakat tesirsiz ışıklarıyla bir aynadan farksız parlıyordu.

* * *

Zaman saniye saniye dolarken bindikleri otobüs hızla yolları tüketti. Kayseri'ye vardığında akşam ezanı okunmuş karanlık çöküyordu. Kara ikliminin bütün özelliklerini taşıyan Kayseri havası, şubat ayının bu ilk günlerinde soğukluğunun zirvesindeydi. Her yer bütün Anadolu'da olduğu gibi kalın, beyaz ve yer yer donmuş bir kar tabakasıyla kaplıydı. Garajda indikerinde, yine kendilerini Ankara garajına bırakan arabanın aynı renk ve modelinde bir araba bekliyordu. Arabaya yine aynı şekilde bindiler. Ön koltuğa ekip başı, arka koltukta ortada Namlı her yanında bir görevli. Araba, Kayseri'nin caddelerinden ilerlerken Namlı yabancıyı olmadığı, defalarca yürüyerek ellerini kollarını sallayarak

geçtiği bu yerleri geçtikçe garip bir zevk duyuyor, tuhaf duygular içinde kalıyordu.

İşte şurası fuarın kurulduğu alandı. Şurası da Cemil Babaya seslendiği sokak başı: Namlı dikkat etti. Cemil baba yine aynı yerde yürüyordu. Arkasında da biri vardı. Buna şaşıran Namlı biraz daha dikkat edince iyice arttı şaşkınlığı; zira Cemil Baha'nın arkasından yürüyen kendisiydi. O günkü gibi üstünde de o siyah takım elbise vardı. Yağmur hafif hafif çiseliyordu, yerler henüz ıslanmamıştı. Namlı aynen o günkü gibi seslendi.

"Cemil Baba! Cemiiiiil Babaaa!" Cemil baba durdu başım çevirirken sordu. "Sen Elazizli misin?" "Evet"

"İyi Arap Babaya git oradan üç taş al bana getir." Namlı şu an arabanın içinde değildi, her bir yanında bir görevliyle oturmuyordu. O şu an arabada, hatta hiçbir yerde değildi. Belki hayalle gerçeğin birleştiği noktadaydı. Geçmişle geleceğin birbirine en yakın olduğu bir noktada; onun cismi şimdi arabanın içinde de olsa gerçekte o mazideydi. Oniki eylül darbesinin başladığı ilk günde...

* * *

96

97

"Cani ruhlu insanlar için diğer insanların acı çekmesi, üzülmesi, hatta ölmesi bile bir önem arzemez...

Onbir Eylülü on iki eylüle bağlayan gece, geceyarısını birazcık geçmişti ki telefonun zili bir kaç kere çaldı. Hızla yatağından fırlayan otuz yaşlarında orta boylu esmer genç ahizeyi adeta kaparken düşünüyordu. "Gecenin bu vaktinde

kim olabilir? Hayırdır inşaallah, inşaallah aksi bir durum yoktur."

Ahizeyi kulağına götürürken, karşıındaki ses "Alo" demesine fırsat vermeden kelimeleri sıraladı.

— Namlı, oğlum sen misin?

Ses heyecandan titriyordu. Buna rağmen sesi tanıdıktı.

— Benim isa dayı ne var, ne oldu?

— ihtilal olmuş, askeriye duruma el koymuş, durum belli değil, sağcılar mı yapmış ihtilali, solcular mı bilinmiyor. Onun için evde durma, arkadaşlarına da haber ver, hemen kaçın, durmayın.

— Nereden duydun ihtilal olduğunu isa dayı?

— Çok sağlam bir yerden öğrendim.

— Kimden öğrendin?

— Veli bey telefon etti. Radyoyu veya televizyonu

98

Pf RAMÎT - GİZLİ EL -

aç, dediğim gibi hemen kaçın. Hepinizi toplayabilirler. Aman herkese haber ver, hemen kaçın, durmayın.

Telefonu kapayan Namlı hemen televizyonu açtı.

Televizyonda Hasan Mutlucan sahnenin ortasında iki bacağı iki yana ayırarak elinde mikrofona Olim-pustaki bir heykelden farksız durmuş kahramanlık türküleri söylüyordu.

"Yine de şahlanıyor amaan, kolbaşının yandım daaa kınrrrr atı!..."

"Bu pek hayra alamet değil", diye söylendi kendi kendine.

Türkü biter bitmez spiker çıktı:

"Halkımızın göz bebeği Türk Silahlı Kuvvetleri, Kahraman milletimizden aldığı güçle idareye el koymuştur...."

— Demek ki İsa dayının dediği doğru, dedi kendi kendine yüksek sesle.

Sonra hemen televizyonu kapayarak telefona sarıldı. Önce Serveti aradı Servet de başkalarını...

Aradan yarım saat geçmeden Namlı'nın oturduğu sokağın iki sokak doğusundaki tek katlı kerpiç evde toplandılar.

Herkes heyecanının zirvesindeydi. Namlı vakit kaybetmeden söze başladı.

— Arkadaşlar, biliyorsunuz bu gece darbe oldu. Darbenin durumu belli değil, onun için hiç biriniz kendi evinizde yatmayın, başka başka yerlerde kalın. Eğer sol bir ihtilal olmuşsa silahlanıp dağa çıkacağız. Şimdilik kimse herhangi bir harekette bulunmasın, benden habersiz bir şey yapmayın. Herkes benden haber beklesin. Servet vasıtasıyla irtibat kuracağız, herhangi bir şey olursa siz Servet'i arayın o bana ulaşır. Servet Gazeteci olduğu için kimse ondan şüphelenmez.

99

MEHMET ZEREN

Sorusu olan varsa sorsun, dedi. Kimsenin bir şey sormadığını görünce devam etti.

— O zaman birer birer çıkalım burdan, herkes ara sokaklardan yürüyerek kalacağı eve gitsin, dediğim gibi kimse kendi evinde kalmasın, her an bir baskın olabilir.

* *

İhtilalin birinci gününden itibaren, bütün hareketlerin ileri gelenleri en tepeden başlanarak teker teker toplanmaya başlanmıştı. Radyolarda, televizyonlarda sürekli marşlar, kahramanlık türküleri çalmıyordu.

Onbir eylül günü bütün ülke bir kan gölü halindeydi. Sokaklar, dağ başlarından farksızdı. Daha doğrusu dağ başları şehir sokaklarından daha güvenliydi. Bütün sokaklarda istisnasız kol gezerken anarşi, hiç bir görevli ortalıkta görünmüyordu. Halbuki her yerde sıkıyönetim mevcuttu. Hergün birçok suçsuz günahsız insan canından oluyordu. Fakat on iki eylül gününün sabahından itibaren bütün ülkede derin bir sessizlik hakimdi. Çıt yoktu. Her yeri saran anarşi yangını, bıçakla kesilmiş gibi birden bire durmuştu. Bu nasıl olmuştu. Namlı ve arkadaşları anla-yamıyordu. Anlayabilmeleri için daha bir çok günlerin geçmesi, bir çok çileler çekmeleri gerekiyordu. Meseleyi hepsi anlamasa da bir çokları anlayacaktı fakat her zaman anlayamayanlar, kandırılmaya müsait insanlar bulunacaktı. İnsanlık tarihi boyunca her devirde ve her ülkede olduğu gibi... İhtilalin ikinci günü Namlı Ankara'yla, genel

100

PİRAMİT - GİZLİ EL -

merkezdeki yetkililerden biriyle bir telefon bağlantısı kurabildi ancak.

Ankara'dakiler de darbe için bir şey bilmiyorlar, yahut da söylemek istemiyorlardı. Söylenen şey şuydu:

"Darbenin rengi belli değil, herkes başının çaresine baksın."

Herkes başının çaresine bakıyordu. Bu doğrudu da nasıl bakımları başlarının çaresine bunu kimse söylemiyordu. Günler geçiyor belirsizlik devam ediyordu. Devam eden bir şey daha varsa oda halk iradesini gasp eden darbecilerin attıkları vatan-millet-Sakarya nutuklarıydı. Güya bu beyler milletin menfaati, vatanın selameti için yapmışlardı bu işi. Bütün endişeleri halkın huzuru ve selameti idi. Fakat her ne

hikmetse hergün evler basılıyor hane mahsuniyeti, insan hakları kaale alınmadan bir çok suçsuz günahsız insan, birçok gencecik delikanlı işkencehanelerde tezgahlardan geçirilerek işlemedikleri suçlar itiraf ettirilip hücrelere, tabutluklara idam sehpalarına gönderiliyordu....

* * *

Aradan bir ay geçince darbeciler, sağdan soldan ne kadar fişledikleri insan varsa hemen hepsini toplamışlardı. Hayret edilecek bir şeydi bu. Çünkü, sanki saniye saniye, saat saat kimin nerede olduğunu ne yaptığını, nerede kaldığını biliyorlardı. Önceden tespit etmişlerdi sanki. Bütün aramalara rağmen bulunamayan istisna insanlardan biri varsa o da Namlı'ydı. Onun yakalanamamış olması, onu yakalayamamış olmaları, öfkeden çıldırmalarına sebep oluyordu.

101

MEHMET ZEREN

Namlı dikkat etti, ne zaman bir yerde o gece nerede kaldığını söylese oraya hemen baskın yapılıyordu.

Bir iki derken, Namlı bunun tesadüf olmadığını anladı. Artık nerede olduğunu kendi kendine bile mırıldamaktan çekinir oldu.

* * *

"Bu böyle olmayacak" diye düşünmeye başladığında Darbenin kırkıncı günüydü. Bir ara evine uğrayıp hanımıyla vedalaştı, çocuklarını kucağına alarak, uzun uzun kokladı. Sonra çıktı evinden. Kararını verdiği gibi önce Rize'ye gitti orada şahsi dostları vardı: "Bir süre oralarda kalabilirim. Orada olduğumu hiçkimse tahmin edemez" diye düşündü. Düşündüğü doğrudu da, gerçekten de orada üç ay kaldı, üç

ay boyunca ne arayan oldu ne de soran. Rizede üç ayı dolarken, Namalı sıkılmaya başladığını hissetti. Bu arada ihtilalin de rengi ortaya çıkmıştı. Cuntacıların hızları gözle görülür biçimde azalmıştı. Rize'den önce memleketine döndü orada bir hafta kadar kaldıktan sonra Ankara'ya gitmeye karar verdi: Çünkü en iyi gizlenecek yerin aranan yere en yakın nokta olduğunu çok iyi biliyordu. Son derece zeki olan Namalı insan ve toplum yapısı, sosyolojisi, psikolojisi hakkında çok şey okumuş, daha doğrusu kendisine okutulmuştu. Küçük yaşlarda bu işlere başlamıştı çünkü.

*

* *

102

"Kurt yavrusunun ağzına ilk kan değmeye görsün..." Namalı katıldığı daha doğrusu idare ettiği, yönlendirdiği ilk hareket sırasında on altı yaşında lise ikinci sınıfta, deli, gözü kara, deli ve gözü kara olduğu kadar da zeki bir talebeydi. Bir haftadır bütün Elazığ çalkalanıyordu. Her kahvede her köşe başında konuşulan şey aynıydı.

"Komünistler "Bekçi Murtaza" isimli piyesi getirip oynayacaklar. Hem de cuma günü." "Maksatları piyes filan değil, komünist ihtilal provası yapmak."

Bu söylentiler gün geçtikçe çoğaldı. Bekçi Murtaza piyesinin oynanacağı gün yaklaştıkça sınırlar gittikçe geriliyordu. Piyenin oynanacağı —istasyon caddesinden aşağıya— istasyona doğru inerken Atatürk ilkokulunun bahçesinin bitişiğindeki— "Halk Eğitim Salonuna" piyesin afişleri günlerce önceden asılmıştı.

O gün, günlerden çarşambaydı. Sıcak bir sonbahar günün öğleden sonrasıydı. Namalı okuldan çıkınca her zaman gittiği

ay ocağına uğramıştı. Oraya gelenlerin hemen hepsini tanırdı Namlı. Oturduktan kısa bir süre sonra gelen oturdu, gelen oturdu. Kısa bir zaman içinde Namlı'nın etrafında hatırı sayılı bir

103

MEHMET ZEREN

PİRÂMÎT - GİZLÎ EL -

kalabalık birikmişti. Gelenler ayları yudumlarken, kalabalıktan biri:

— Komünistler piyesi bugün oynatacaklar, dedi. Diğer biri:

— Ne yapsak acaba? diye söze katıldı. Başka biri:

— Bütün suç valide, eğer vali izin vermezse oyna-tamazlardı. Namlı konuşulanları, sessizce dinliyordu, belli ki kafasında birşeyler kuruyordu, ikinci defa:

— Acaba ne yapsak? diye sorulduğunda Namlı adeta yerinden fırlayarak:

— Haydi Halkeğitimi basalım! diye bağırıldı.

"Haydi öyleyse Halkeğitimi basalım" sözleri zihinlerde yankılandı. Hep birden ayağı fırladılar. Sokağı çıktıklarında yirmi otuz kişi kadar ya var ya yoktular. Hep bir ağızdan bağırıldılar:

"Kahrolsun komünistler!.." "Kahrolsun komünistler!.."

Hem yürüyor hem bağırıyorlardı. Kısa sürede büyük bir kalabalık toplandı. Postahaneye vardıklarında istasyon caddesinde trafik durmuştu. Toplananların sayısı binin üstündeydi.

Postahaneyi geçip aşağıya, Halkeğitim binasına döndüklerinde Namlı'nın etrafında mahşeri bir kalabalık hep bir ağızdan durmadan bağırıyordu.

"Kahrolsun Komünizm!..." "Bekçi Mürteza" piyesine izin verenlere lanet!..."

"Komünist ve Bekçi Mürteza" sözlerini duyan herkes kalabalığa katılmaya koştu...

Halk eğitim binasının önüne geldiklerinde Vali de dahil bütün görevliler, bütün polisler, polis şefleri ve bekçiler şaşırıp kaldı. Zira o güne kadar böyle bir şey görülmüş değildi. Bu kadar kalabalığın nasıl bir araya geldiğine herkes şaşıtı. Önce, bir polis şefi çıktı:

— Dağılın! diye bağırdı. Çabuk dağılın yoksa pişman olursunuz!...

Kalabalık bu tür tehdite pabuç bırakacak gibi görünmüyordu.

—"Yuh!" sesleri yükseldi önce. Ardından:

— "Kahrolsun komünistler!... Bekçi mürteza piyesi onyatılamaz!... Burası Moskova değil!... Komünistler Moskovaya!..."

Büyük kalabalık tek ses tek vücut olmuş bağıırıyordu. Polis şefi apışıp kaldı. Çünkü konuşmaya başladığı an herkesin kuzu kuzu dağılıp gideceğini sanarak ortaya çıkmıştı. Fakat anlaşılan bu defa iş başkaydı. Doğruca Valiye koştu. Vali de piyesi seyretmek için oradaydı. Fakat o da işin vehametinin henüz farkında değildi. Polis şefine;

— Siz merak etmeyin ben şimdi çıkar konuşur meseleyi hallederim! Telaşlanacak bir şey yok, dedi.

Vali bey bir kaç dakika sonra kalabalığın huzu-rundaydı.

— Sevgili hemşehrilerim, neden böyle yapıyorsunuz bu size yakışır mı? diye başlarken kalabalık hep bir ağızdan:

"Komünistler Moskovaya!... Komünistler Moskovaya!. Bekçi Mürteza piyesi oynatılamaz!..." diye bağırmaya başladı.

Bunu duyan Vali, birden sinirlendi. Karşısında duran bu insanların verdikleri vergiden maaşını aldığını, onların efendisi değil de, halkın hizmetinde olduğunu hatırlayamadı. Bu terbiyesiz insanlar da

104

105

MEHMET ZEREN

kim oluyordu ki karşısında böyle edepsizce bağırı-yorlardı.

— Susun! Beni dinleyin! Bekçi Mürteza piyesine ben izin verdim. Piyes oynayacak! Siz kim oluyorsunuz ki benim emirlerime karşı geliyorsunuz. Dağılın çabuk!... Hemen dağılın! Defolup evinize gidin! diye bağırdı.

Namlı en öndeydi. Yerden eline geçirdiği bir kerpiç parçasını Vali beyin kafasına fırlattı. Vali beyin fötr şapkası havada uçuşurken Vali bey soluğu içerde aldı. Dışardaki kalabalıktan "yuh" sesleri "Kahrolsun Komünistler" sesleri birbirine karışırken, büyük bir belirsizlik hüküm sürüyordu. Polislerle halk karşı karşıya gelmişti. Nerdeyse telafisi mümkün olmayan hadiseler başlamak üzereydi. O arada bir polis memuru eline geçirdiği kırık bir dal parçasını Namlı'nın kafasına indirdi. Dalın budaklı tarafı Namlı'nın kafasına geldiği için kafası yarıldı, kan akmaya başladı. Kafasına elini götüren Namlı kanadığını görünce sinirleri allak bullak oldu, cebindeki sustalı bıçağı çıkararak polisin üstüne yürüdü. Polis çareyi kaçmakta buldu. Namlı'nın kafası fena yarılmıştı. Cebinden çıkardığı beyaz mendiliyle kafasındaki yarayı bastırırken, akan kanlar kar gibi gömleğinden, yeni giydiği siyah takım elbisesinden akarak ona yeni bir renk veriyordu. İki üç polis koşarak Namlı'nın yanına geldiler, onu tuttular: — Seni hastahaneye götürelim, dediler.

Kalabalığın Namlı tarafından kontrol edildiğini anlamışlardı. Başka türlü davranırlarsa başa çıkılamayacağını biliyorlardı. Namlı önce gitmek istemedi, gerçi bu işlerde tec-

106

PIRAMÎT - GİZLİ EL -

rübesi yoktu, fakat aksiliklerin olduğunu hissetmişti. Polisler ısrar ettiler:

— Ne tereddüt ediyorsun kardeşim. Baksana durmadan kan kaybediyorsun. Hemen hastaneye gitmen gerek. Söz sana bir şey yapmayacağız; bırakacağız seni.

Namlı ikna olmuştu, fakat yine de aksi giden bir-şeylerin olduğundan emindi. Bir iki adım attıktan sonra döndü:

— Ulan Palulular!... diye bağırды. Bunlar beni hastaneye götürüp yaramı sardıracaklarını söylüyorlar. Eğer yirmi dakika sonra dönmezsem, o zaman siz de burayı toz duman etmezseniz yazıklar olsun size!

Polisler Namlı'yı bir arabaya bindirdiler, önce hastahaneye gidiyormuş gibi yaptılar. İki üç sokak ilerden dönerek doğruca emniyet müdürlüğüne geldiler. Namlıyı içeriye soktular. Namlı'yı her gören dişlerini gıcırdattı elindeki copu salladı. Aradan yarım saat geçti geçmedi, Halk Eğitim binasını ablukaya alan kalabalık Namlı'nın gelmediğini görünce ortalığı birbirine kattı. Camlar çerçeveler indi. Polis şapkaları havada uçtu.

*

Bu Namlı'nın ilk polisle karşılaşmasıydı. İlk girdiği karakol, ilk tutuklanma, ilk mahkumiyeti. Bu ilk tutuklanma yirmi gün sürdü. Belki Namh'ya çok pahalıya mal oldu. Fakat "Bekçi Murtaza" piyesi de Elazığ'da temsil edilemedi. Ve böylece o,

toplum liderliğine ve bir efsane olmaya doğru ilk adımını da atmış oluyordu.

Cezaevine götürülen Namlı şaşırıp kaldı. Zira o

107

MEHMET ZEREN

buraya gelmeden namı gelmişti. Hemen herkes onu tanıyordu. Koca koca, saçlı sakallı adamlar ayağa kalkıyor, önünde saygıyla eğiliyorlardı. Çünkü o, on altı yaşında gencecik bir delikanlı da olsa Namlı Po-lat'tı. "Bekçi Murteza" piyesinin Elazığ'da oynanmasını engelleyen yığitti. Valinin kafasına kerpiç parçasını fırlatan, bu uğurda yaralanan kahramandı. O bir efsaneydi, efsane olmaya doğru ilk adımını atmış oluyordu, böylece...

"Bekçi Murteza" hadisesi günlerce dillerden düşmedi. Gerçi birçok insan suçsuz yere günlerce çile çekti, karakollarda, nezaretlerde dayak yedi. Günlerce boş yere hapis yattı. Fakat bu Elazığ insanı için de iyi bir tecrübe oldu. Böylece bu insanlar birlikte hareket etmenin, topyekûn mücadelenin ne olduğunu, nelere gücünün yettiğini öğrenmiş oldular. Kurtlarda ilk av çok önemlidir, ağzına ilk kan değen kurt yavrusunun, artık önünde durulmaz, derler. Bu işte kurdun, kurt yavrusunun ilk avıydı... Ağzına değen ilk kandı...

* *

"Bekçi Murteza" hadisesinde hapishaneye düşen Namh'nın okulla ilişkisi kesildi. Artık o tamamen serbestti. Sabahleyin çıkıyor, arkadaşlarıyla buluşuyordu. Buluştuğu arkadaşların hemen hepsi de külhanbeyliğe özenen genç çocuklardı. Bunların başlıcaları; Muzo dediği Muzaffer, Foso Nusret, Deli Mus-to, ve aynı ayardaki bir iki kişi daha...

Hemen hemen hergün aynı yerde, kapalı çarşı ile istasyon caddesi arasında bulunan çay ocağında bu-
108

PIRAMÎT - GİZLİ EL -

luşuyorlar, çay içip biraz oturduktan sonra okullardaki sabahçı öğrencilerin dağılma saatine yakın kalkıp çıkıyorlardı. Hergün bir okula gidiyorlar ve hergün mutlaka bir iki kişiyle kavga ediyorlardı. Arkadaşlarından ayrılmama hatırına bunlara katlanan Namlı bütün bunların şahsi bir takım endişelerden ileri geldiğini sanıyor birşey sormuyordu. Eğer çok sıkıştırlarsa ve kavga ettikleri kişilerin sayısı fazla olursa Namlı yanından ayırmadığı silahını çıkarıyor, silahı görenler çil yavrusu gibi dağılıyordu. Karşısın-dakilerin kaçmaya başladığını gören Namh'nın arkadaşları, naralar atarak zevkle, şevkle kaçanları kovalıyorlardı.

Bir böyle, iki böyle; üç, beş derken Namlı sonunda dayanamayarak isyan etti:

— Yahu kardeşim Neden herkese bulaşıp bu kadar çok kavga ediyorsunuz böyle. Bunun sonu nereye varacak, ne zaman usanacaksınız kavga etmekten, dedi.

Arkadaşları son derece kendilerinden emin, çok iyi bir iş yaptıklarından zerre kadar şüphesi olmayan insanlar edasıyla şöyle dediler:

— Biz kendimiz için dövüşmüyoruz ki. Namlı anlayamadı:

— Ne demek yani, kimin için kavga ediyorsunuz öyleyse..

— Bizim yaptığımız kavga falan değil. Biz vatan millet uğruna mücadele ediyoruz, savaşıyoruz.

"Vatan millet uğruna mücadele etmek, savaşmak". Bundan pek bir şey anlamadı ilk etapta Namlı, gerçi arkadaşları da

onu tatmin edecek cevaplar pek bulamadılar, Namlıyı ikna edemeyeceklerini anlayan arkadaşları:

109

MEHMET ZEREN

— iyisi mi Öztürk Hocaya götürelim seni o her sorduğuna ce-ra^r verebilir, dediler.

— Kim bü Öztürk Hoca, diye sordu Namlı.

— Öztürk hoca gerçek bir ülkücü, gerçek bir alpe-ren. Namlı pek birşey anlamadı bu söylenenlerden, fakat itiraz de etmedi:

— iyi görelim bakalım şu Öztürk Hocanızı, dedi.

Siyah düz saçlar, gür bıyıklar, güleç bir yüz, esmer bir ten, dolgun bir beden, orta bir boy ve iri eller. İşte Öztürk hoca buydu. Namlı'nın ilk defa ülkü ocağında karşılaştığı, arkadaşlarının öve öve bitiremediği, göklere çıkardıkları Öztürk hoca...

Namlı Öztürk hocayı tanımasa da, Öztürk hoca Namlı'yı gıyaben tanıyordu. Herkes gibi o da "Namlı" ismine yabancı değildi.

Önde Namlı, arkasında Nusret, onun arkasında Muzo ülkü ocağından içeri girerlerken Öztürk hoca onları ayakta karşılamış iri ve kıllı elini Namlı'ya doğru uzatırken:

— Aramıza hoş geldin Namlı kardeşim, demişti.

Ve Namlı'nın ülkücülük serüveni böylece başlamış oluyordu...

Tamamı tamamına bir yıl Öztürk hoca Namlı'yı bırakmadı, hergün her saat hatta her dakika Ortaasyayı, Ortaasya bozkırlarını, orada yaşayan Türklerin dünyanın en medeni insanları olduklarını, dünyaya medeniyetin buradan yayıldığı, Ortaasyadan göçen bu asil, bu medeni insanların dünyanın her tarafına dağılarak, oralara medeniyet

götürdüklerini, o insanların dört kıtada at onyattık-larını, dünyanın en cesur en kahraman insanları olduklarını anlattı durdu.

110

PIRAMİT-GİZLİ EL -

Öztürk Hoca bekar olduğu için ülkü ocağında kalıyordu. Bu da Namlı'nın istediği her an, onu görebilmesi kolaylığını sağlıyordu.

Namlı tam bir yıl kendisinden on yaş daha büyük olan Öztürk hocadan orta asya ile ilgili —ittihat ve terakki cemiyetinden kalma— bu üstün insan ve üstün ırk masallarını dinledi durdu.

Düşünemedi ki; insan her yerde insandır. Her insan topluluğunda iyiler olduğu gibi kötüler de vardır. Her toplulukta zekilerle aptallar yanyanadır. İnsanları yükselten onların mensup oldukları ırk değil; tercih ettikleri yaşayış biçimidir. Çünkü mensup olduğu ırkı seçmesi elinde olmayan insan; yüce bir ahlak ve yaşayış biçimi, seçebileceği gibi, alçakça bir hayat tarzını da tercih edebilir. Böyle bir şansa her zaman sahiptir...

Öztürk Hoca, güzel konuşan bir insandı. Üstelik ikna kabiliyeti korkunçtu. İşin en önemli yanı söylediklerine kendisi de harfiyen inanıyordu. Zaten onu etkili kılan da buydu. Bazen, Ortaasyadaki atalardan, Çinlilerle savaşan Kür-şad ve arkadaşlarından bahsederken öylesine kendini kaptırıyordu ki gözleri dolu dolu oluyor, sesi titriyordu. İşte tam bu anda Namlı kendini sonsuz Ortaasya bozkırlarında^ şimşek gibi bir atın sırtında gidiyor gibi hissediyordu.

Öztürk Hoca Namlı'nın tamamen yetiştigiğine kanaat getirince onu genel merkezdeki seminerlere gönderdi. Namlı kendini o

kadar kaptırmış, o kadar şartlanmıştı ki —bütün saplanan, şartlanan insanlar gibi— söylenen en saçma en mantıksız bir ifade, bir söz bile ona söylenmiş en harika söz, en büyük hikmet, en erişilmez hakikat gibi geliyordu.

111

MEHMET ZEREN

Günlerden neydi şimdi hatırlamıyordu. Öztürk Hoca ile ülkü ocağında oturuyorlardı. Öztürk Hoca sadakatten ve sadakatin öneminden bahsediyordu. Söz döndü dolaştı ideal bir yaşayış ve kişilik biçimi olarak kabul edilen orta asyadaki hayata geldi. Or-taasya, Ortaasyadaki hayat vazgeçilmez tek ideal hayat biçimiydi. Oradaki kişiler vazgeçilmez ideal karakterlerdi. Herşeyin en iyisi en güzeli oradaydı. Kür-Sad, Mete Han, Bumin Kağan, İstemi Kağan, Kültiğin ve Bilge Kağan gibi yüce şahsiyetler orada yetişmişti. Zavallı Öztürk Hoca öylesine buna kendini inandırmıştı ki, bu kabullenmenin, yaşanan hayatla Ortaasyayı birbirine bağlayarak arada yaşanan onca yıllık tarihi yok sayma, silme, yok etme gayretlerinin bir mahsulü olduğunu düşünmesi mümkün değildi.

Öztürk Hoca Ortaasya yaşantısını bir hayli zaman ballandıra ballandıra anlattıktan sonra:

— Bir gün Mete Han sefere çıkmadan önce askerlerini topladı, onları tek sıra halinde dizdi. Karşılarına da eşlerini ve çocuklarını sıraladı. Sonra onların sadakatini denemek için: "Eşlerini ve çocuklarını ok-lamalanm emretti." Askerler oklarını sadaklarından çıkararak yaylarına yerleştirdiler ve hiç tereddüt etmeden eşlerini ve çocuklarını okladılar. içlerinden çekinen, sakınan bir tek kişi bile çıkmadı, dedi.

Namlı hayretler içinde kaldı ve düşündü: Bu ne büyük bir kahramanlıktı. Ne kadar büyük bir sadakat örneğiydi. Namlı günlerce bu olayın tesirinden kurtulamadı. Belki de onu bu kadar etkileyen Öztürk Hocanın sözlerini bitirirken sesinin titremesi ve

112

PIRAMİT - GİZLİ EL -

hıçkırma hıçkırma ağlamasıydı. Namlı çok etkilendiğini biliyordu. Lakin bilmediği bir şey vardı o da söylenenden çok Öztürk hoca'nın ağlaya sızlaya sürdürdüğü anlatış biçimiydi. İşin sihri, püf noktası buradaydı. İnsanları etkilemenin en kolay yolu etkilenmektir. Söylediğine önce kendini inandırmak, inanarak —candan gönülden— inanarak söyleyeceğini söylemekti, herkesi etkilemenin, inandırmanın en iyi yolu buydu ve bu hayatın her bölümünde birçok uyanık tarafından insanlar etkilemek ve sömürmek için çokça kullanılıyordu...

* * *

Arkadaş uğruna girişilen kavgalarla başlayan Namh'nın ülkücülük serüveni Öztürk Hocayla tanışmasından sonra yeni bir mecraya girerek devam etmiş, Namlı keskin zekası, soydan tevarüs eden ör-gütçülüğüyle kısa sürede arkadaşlarını fersah fersah geride bırakarak en üst seviyelere ulaşmıştı. Elazığ'da hatta bütün doğu bölgesinde ülkücülük denince ilk akla gelen isim Namlı idi. Ve Namlı sayesinde ülkücü hareket kısa sürede Elazığ başta olmak üzere büyük bir gelişme gösterdi. Hem de inanılmayacak derecede büyük bir gelişme . Ve 1975 yılma gelindiğinde Elazığ ülkücülüğün ve Komünistlikle mücadelenin kalesiydi. Namlı da üç hilalli bayrağı taşıyan yiğit başıydı.

Namlı, girdiği bu yeni yolda adım adım ilerlerken; kavgalar, gürültüler de sürüp gidiyordu. Sokaklar, mahalleler, yavaş yavaş paylaşılmaya başlanmıştı.

113

; 'i
I ,!!',
i: i '!'
E; .i

MEHMET ZEREN

Bir ramazan günüydü.

Çayocağına uğrayıp biraz oturduktan sonra kalkarak Gazi Caddesinden heykele doğru yürüyen Namlı biraz ilerde bir kalabalığın toplandığını görerek yaklaştı. Kalabalığın olduğu yere varan Namlı şaşırıp kaldı. Çünkü Deli Dursun ve yanındaki iki çocuk birisini evire çevire dövüyorlar, biriken kalabalık da onları seyrediyordu. Bu manzara karşısında canı sıkılan Namlı yaklaşıp araya girdi. Yüzü gözü kan revan içinde kalan zavallı adamı Deli Dursun ve arkadaşlarının elinden kurtardı.

Adam sendeleye sendeleye uzaklaşırken Deli Dursun ve yanındaki iki kişiyi bir kenara çekti. Onları azarladı:

— Ulan oğlum ne yapıyorsunuz böyle? Bu aziz mübarek ramazan günü caddenin ortasında adam dövülür mü? Siz delirdiniz mi?

Deli Dursun ve yanındakiler çok doğru bir iş yaptıklarından son derece emin olarak; göğüslerini ka-barta kabarta kendilerini savundular.

— Adam caddenin ortasında, herkesin içinde sigara içerek oruç yiyordu. Mutlaka komünistti, dayacağı hakketti.

Namlı bunları duyunca acı acı güldü, başını sallaya sallaya uzaklaştı. Zira yarım saat önce çayoca-ğında iken Deli Dursun kendisi sigara içmişti. Oruç yiyor diye adam döven bu zavallı insanlar kendileri oruç tutmuyorlardı.

* * *

1976 yılının yaz bitiminde yukardan emir geldi Diyarbakır'da ülkü ocağının açılışı dolayısıyla büyük bir miting düzenlenecek ve Diyarbakır kurtarılacak, PİRAMİT - GİZLİ EL-

114

solun, komünizmin elinden alınacaktı.

Namlı bu işin organizesi ve araştırılması için görevlendirilmişti. Ayrıca gelenlerin güvenliğinden de Namlı ve Namlı'nın kuracağı ekip sorumlu olacaktı.

Bu emri alır almaz Namlı üç kişi daha yanma alarak hemen Diyarbakır'a gitti. Orada bir hafta kalarak inceleme yaptı. Aldığı intibalar pek iç açıcı değildi. Çünkü mitingin yapılacağı orada duyulur duyulmaz bütün karşı güçler harekete geçmişler yoğun bir propaganda başlamıştı.

Bütün bir Diyarbakır, insaniyle, taşıyla, toprağıyla; sokağı, caddesiyle barut fıçısından farksızdı. Bunu anlamak için fazla zeki, anlayışlı ve uyanık olmaya da gerek yoktu.

Namlı gereken incelemeyi yaptıktan sonra oradaki sorumlularla görüştü. Durumu açıkça ortaya serdi. Fakat oradakiler bunu anlamak istemedi. İleri gelenlerin başında gelen Akif isimli şahıs kızdı, Namlı'yı azarladı:

— Buradan biz sorumluyuz, senin buraya müdahale etmeye hakkın yok. Burada bütün sorumluluğu ben üstüme alıyorum. Ben buranın yerlisiyim aşiret sahibiyim, seksen tane baştan aşığı silahlı adamım köyde hazır bekliyor. Sen

merak etme miting günü en küçük bir şey bile olmaz. Daha doğrusu hiçkimse buna kalkışmaya cesaret edemez, dedi. Namlı müdahale etti:

— Yapma abi bütün Diyarbakır barut fıçısından farksız. Siz işin farkında değilsiniz, eğer bu mitingi yaparsak buradan silerler bizi, değil burada ocak açmak, gezmeye bile gelemeyiz artık, dedi.

Kendisinden en az on beş yaş büyük olan Akifin söz anlayacak hali yoktu. O ne pahasına olursa olsun

115

MEHMET ZEREN

bu mitingi yaparak göze girmek, yerini sağlamlaştırmak için ilerlemek arzusundaydı. Ve buna kendini o kadar kaptırmıştı ki olabilecek aksilikleri görmesi mümkün değildi. Bunu anlayan Namlı hemen Elazığ'a hareket etti ve Elazığ'a gelir gelmez genel merkezi aradı durumun vehametini anlatmaya çalıştı. Diyarbakır'a giderek durumu incelediğini halkın infial halinde olduğunu, yapılan menfi propagandaları, bütün karşı örgütlerin elbirliğiyle çalıştığını, Di-yarbakır'dakilerin işin farkında olmadıklarını uzun uzun anlattı. Sonunda sözlerini şöyle tamamladı.

— Efendim, eğer Diyarbakır'da bu mitingi yaparsak, Diyarbakır'ı kaybetmekle kalmayız, bütün doğu ve güney doğuda siliniriz, oralara bir daha gezmeye bile gidemeyiz. Sol örgütler bizi buralarda çok güçlü sanıyor ve bizimle açıktan açığa bir mücadeleye girmekten çekiniyorlar. Eğer bu mitingde karşı karşıya gelir de yenilsek; ki yenilmemiz yüzde yüz. Artık solcularla başa çıkamayız. İçlerinde bize karşı olan korkularını yendikleri an hergün bizden bir iki kişiyi öldürürler. Ne Diyarbakır'daki arkadaşlarımız, ne de valilik

işin vehametinin farkında değil. Günlerdir çevre şehirlerden oraya militan yığıyor bütün karşı örgütler, ne valiliğin nede bizim arkadaşlarımızın aldığı tedbirler bir işe yaramayacak, bana kalırsa bir bahane bulup bu mitingi iptal etmemiz şart. Yoksa dediğim gibi silinir gideriz. Bir daha da oralarda bulunmamız, bulunduğumuz seviyelere gelmemiz hayal olur. Bu bizim için varlık yokluk meselesi. Bu mitingin ne pahasına olursa olsun iptal edilmesi lazım...

Namlı çok çalıştı çok gayret etti. Fakat işin vehametini kimseye anlatabilip mitingi iptal ettiremedi...

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Namlı günlerce düşündü, uykusuz geceler geçirdi. Aklının almadığı nokta şuydu: Diyarbakır'dakiler olsun, genel merkezdekiler olsun sıradan insanlar değil, son derece zeki ve tilki gibi kurnaz insanlardı. Olacakları fark edememeleri, tahmin edememeleri mümkün değildi. Diyelim ki genel merkezdekiler uzakta oldukları için işin gidişatının, vehametinin farkında olamıyorlardı. Ya Diyarbakır'dakiler, onlar sahanın tam ortasmdaydılar. Hergün sokaklarda yürüyen insanlarla konuşuyorlardı. Her birinin ailesinden yahut da yakın akrabasından bir çok farklı fikir ve düşüncede insan vardı. Bunlar mutlaka bunlara birşeyler söylüyor olmalıydı; zira oralarda kan bağı, akrabalık herşeyin önündeydi.

Diyelim ki diğerleri anlamıyordu. Ya Arif; Arif cin gibi biriymi, şeytana pabucunu ters giydirdi. Nasıl olur da işin vehametini farketmezdi.

Namlı boşa koydu dolmadı, doluya koydu almadı, ne yaptıysa bu olanları bir yere koyup, bir mana veremedi. Diyarbakır'ın hatta bütün bir Güneydoğu ve Doğu'nun tamamen kayıbı,

ayrı bir zihniyetin kucağına terki söz konusuydu. Ayrıca olacaklar, insanların ölmesi ihtimali, insanların acı çekmesi, karakollara, hapisanelere düşüp sürünmeleri...

Velhasıl işin içinden çıkmak meseleyi bir zemine oturtmak, akılla mantıkla izah etmek mümkün değildi.

"Bu iş işe benzemiyor. Allah'tan hayırlısı. Bakalım işin sonu nereye varacak. Bu adamlar bunu anlayamayacak kadar beyinsiz olmadıklarına göre; bu işin içinde bir iş olmalı yoksa Diyarbakır'daki-lerin de genel merkezdekilerin de bu kadar inat etmelerini anlamak mümkün değil. Bunun bir sebe-

116

117

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

bi, bir izahı olmalı," diye düşündü. Sonra zihninde birden bire bir şimşek çakar gibi oldu.

"Ulan!," dedi. "Ulan yoksa bu bir tezgah mı? Bir senaryonun icabı mı, bizler sağcısı, solcusu, ülkücüsüyle birer figüran mıyız?" düşünceleri zihninde bir anda sıralandı. Sonra adeta tövbe bir mücrim gibi mahcup oldu. Bu düşüncelerinden dolayı utandı, böyle düşündüğü için kendi kendini ayıpladı. Fakat bütün bunlara rağmen küçük de olsa bir şüphe, bir müphemlik, izah edilemeyen bu tavırlardan doğan bir kurt zihninin bir köşesinde hep yaşayıp durdu. "Bu işin içinde bir iş, bir bit yeniği var ya ama neyse," düşüncesi zihnine gelip gelip gitti. Fakat vatan, millet; vatan için, hele hele din için vuruşmak; kardeşlik, ülküdaşlık, yiğitlik, mertlik...

*

Mitingin olacağı günün sabahı, Namlı bir gün önceden kararlaştırdıkları gibi arkadaşlarıyla Ocak'ta buluştu. Silahları

birinci arabaya koydular, silahların bulunduğu araba önden hareket etti, onlar da başka bir arabaya binerek onu takibe başladılar...

Diyarbakır'a vardıklarında saat dokuz'a geliyordu.

Diyarbakır'a bir girdiler ki ne görsünler, bütün Diyarbakır çoluğuyla çocuğuyla, kadınıyla erkeğiyle sokakta, ayakta.

Arabaları surlarda تنها bir yere çekerek silahları aldılar, paralarını birleştirip paylaştılar. Vedalaşıp helallâştılar. Çünkü görünüşe göre buradan sağ kurtulmaları bir mucize olacaktı.

Hepsi hepsi beş kişiydi. Baştan tırnağa saf yürek olan beş korkusuz insan... Fakat bu mahşeri kalabalık karşısında birşey yapmaları mümkün değildi.

Önce mitingin olacağı meydana geldiler. Durum

118

yürekler açışıydı. Hepsi hepsi seksen, bilemedin yüz tane adam meydana duruyor, etraflarını binlerce insan sarmış, birkaç tane polis bu yüz mitingciyi binlerce insandan korumaya çalışıyor. Bu manzara karşısında Namlı'nın aklı başından gitti. Soluğu Akif'in yanında aldı. Akif bey üç beş kişiyle birlikte rahat koltuğunda oturmuştu. Bunu gören Namlı'nın kan beynine sıçradı.

— Yahu ağabey dedi. Bu ne hal? Hani silahlı adamların vardı. Hani köylerin vardı, Aşiret adamıydın. Hiçbir tedbir yok. Ne bu kalabalık, miting için gelen zavallıları parçalayacaklar! Siz de burada oturmuş kuzu kuzu bekliyorsunuz, bir az. sonra burayı ateşe verirler hepimiz cayır cayır yanarsınız hemen çıkalım burdan! dedi.

Akif bey kızdı.

— Sen kim oluyorsun ki bir başkanla böyle konuşuyorsun! diye bağırarak Namlı'nın üstüne yürüdü ve suratına bir tokat aksetti.

O an Namlı o güne kadar aldığı bilgileri, bütün militanlık derslerini ve iyi bir militanın hiçbir durumda soğukkanlılığını kaybetmemesi gerektiğini unuttu. Elini belindeki silaha atarken:

— Ulan.....venk! diye bağırdı. Bu zavallı insanları bu tehlikenin içine atmaya ne hakkın var. Madem koruyamayacaktın neden topladın bu insanları buraya, ben böyle olacağını sana söylemedim mi? Hani aşiret sahibiydin? Hani köylerin, silahlı adamların vardı?

Tam silahını çekmek üzereyken arkadaşları sarılarak buna mani oldular ve Namlı'yı dışarı aldılar. Bu arada Namlı da kendini toparladı:

— Hemen burayı terkedelim, dedi.

119

MEHMET ZEREN

I

PİRAMİT - GİZLÎ EL -

Altı kişi merdivenleri hızla inerek miting alanına vardılar. Kalabalık habire bağırıyor, miting için bekleyen seksen yüz kişilik gurubu, yuhalayıp duruyordu.

Namlı ve arkadaşları miting alanına inmişlerdi ki biri kürsüye çıkıp kısa bir konuşma yaptı, güya bununla kalabalığı sakinleştirecekti. Kalabalık daha da coştı, kızgınlaştı. Konuşmacı kürsüden inmek zorunda kaldı. Bunu gören Namlı kürsüye fırladı:

— Diyarbakırlı hemşehrilerim beni dinleyin! diye gürledi. Bunun üzerine sesler biraz kesilir gibi oldu.

Namlı devam etti:

— Biz de bu toprağın insanıyız. Ben de zazayım. Biz buraya dövüşmeye gelmedik. Sizinle dövüşmek istemiyoruz yoksa dövüşmesini bilmiyor değiliz. Neden dövüşelim; Birbirimizle kavga etmemiz için hiç bir sebep yok, hepimiz kadeşiz, dedi: Sözleri biraz etkili olmuş olmalı ki bir ara ortalığa bir sessizlik çöktü. Namlı kürsüden indi arkadaşlarının yanma varmıştı ki, surların olduğu taraftan bir uğuldu, bir gürültü toptu. Namlı gürültünün geldiği yere döndü, büyük bir kalabalık, polis barikatını aşmış taşlar, sopalarla hücumla geçmiş, geliyordu. Eğer birşeyler yapılmazsa meydandakileri bir anda paramparça edeceklerdi: Namlı bir iki saniye içinde kararını verdi. Silahını çekerek arkadaşlarına seslendi:

— Çekin silahları, havaya ateş edin, dikkat edin kimse vurulmasın yoksa parçalayacaklar bizi, dedi. Bir anda silah sesleri havayı doldurdu. Hücumla geçen kalabalık gerisin geriye kaçmaya başladı. Namlı arkadaşlarına döndü:

— Silahları kaldırın herkes kalabalığa karışsın ve en kısa sürede Elazığ'a dönsün. Sonra meydana-kilere bağırıldı:

— Ulan ne kurbanlık koyun gibi bekliyorsunuz dağılm! Kaçın! Kaçın! Dağın! Kalabalığa karışsın herkes! Durmayın çabuk!... Bunun üzerine ortalık karıştı, meydana kimse kalmadı, miting için gelenlerle, onları engellemeye çalışanlar birkaç saniye içinde birbirine karıştı, kimin kim olduğu belli değildi artık ve bütün bunlar birkaç saniye içinde cereyan etmişti. Kalabalığa karışan Namlı önüne gelen ilk sokaktan saptı. Burası oldukça تنها sayılırdı. Birkaç adım atmıştı ki birilerinin kendini takip ederek arkasından geldiğini

hissederek döndü. Evet yanılmamıştı, biri sivil biri resmi iki polis peşinden geliyordu. Resmi olan:

— Dur! diye bağırınca; Namlı belindeki silahı çekti, silahı çeker çekmez iki polis de ateş edileceğini sanarak ellerini havaya kaldırdı.

—Ateş etme, çoluk çocuğumuza acı, dediler..

Namlı aslında bundan faydalanarak kaçabilirdi, fakat boş bulunup silahını yere fırlattı. Polisler de kendisini yakalayıp en yakın karakola götürdüler.

Bu arada şehir tamamen karışmıştı. Bir polis, bir asker, dört vatandaş vurulmuş, yirmiye yakın emniyet mensubu ile elliden fazla vatandaş yaralanmıştı, çatışmalar dört gün boyunca sürdü.

Namlı böylece kapatıldığı karakol nezarethanesinde unutulmuştu adeta.

Ancak dört gün sonra mahkemeye çıkarılan Namlı:

— Benim olaylarla ilgim yok. Sokakta yürürken

120

121

MEHMET ZEREN

silah yakalattım, dedi. Tutuklanarak cezaevine gönderildi...

Karakolun nezarethanesinde dört gün boyunca kalan

Namlı'nın dışarda olan bitenden haberi yoktu. Bütün şehrin karıştığını, bu karışıklığın dört gün boyunca sürdüğünü, bu arada havaya ateş ederken tele objektifle gazeteciler tarafından uzaktan çekilen resimlerinin gazetelerde boy boy çıktığını bilmiyordu. Namlı tutuklanarak cezaevine getirildiğinde: Şehirde meydana gelen hadiselerden dolayı yüzlerce insan tutuklanıp cezaevine konmuştu.

Namlı'nın bundan da haberi yoktu, çünkü dört gün boyunca dışarıyla, devam eden hayatla alakası kesilmişti.

.

*

* *

Namlı cezaevinin koridorundan geçirilerek, cezaevi müdürünün odasına doğru götürülürken, mahkumlar parmaklıklara yığılmış kimi bağıyor kimi yuh çekiyor, kimide zazaca küfrediyordu. Namlı bunları anlıyor fakat buna bir mana veremiyor, şu bağıran, söven, "O köpeği verin öldürelim" diye havaya yumruk sallayan insanların nasıl olup da kendisini tanıdıklarını anlayamıyordu.

Müdür odasından içeriye girdiğinde, müdür kendisini görünce şaşırıp kaldı. Kısa bir süre devam eden bir tereddütten sonra ayağa fırlayan müdür adeta koşarak gelip Namlı'nın elini tutup sıktı: Buna Namlı gibi yanında duran gardiyanlar da şaştı. Namlı ne olduğunu anlamaya çalışırken müdür:

— Hayırdır ağabey burada ne arıyorsun, dedi.

122

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Bunu duyan Namlı daha da şaştı. Fakat cevap vermekten de geri durmadı.

— Sokakta yürürken silah yakalattım, dedi. Cezaevi müdürü bunu duyunca hâlâ Namlı'nın

her iki yanında duran gardiyanları dışarı çıkardı.

— Siz dışarda bekleyin! dedi.

Gardiyanlar çıktılar. Cezaevi müdürü boş koltuklardan birini göstererek:

— Buyur ağabey otur, dedi.

Namlı hâlâ şaşkındı ve hâlâ müdürün bu davranışlarına bir mana veremiyordu. Bunu anlayan müdür, gülümseyerek:

— Yahu ağabey beni tanımadın mı? dedi. Namlı bütün çabasına rağmen şu karşısında gü*

lümseyen esmer güleç yüzlü simayı çıkaramadı.

— Vallahi tanıyamadım kusura bakma, dedi. Bunun üzerine müdür:

— Hatırlasana ağabey ben Diyarbakırlı Vedat. Namlı hâlâ tanıyamamıştı müdüre boş gözlerle bakıyordu. Kendisini tanımadığını anlayan müdür izahatını sürdürdü.

— Hani benim yüzümden bir çavuşu dövmüştün. Askerde çavuş kursunda.

Namlı'nın zihnini kaplayan unutkanlık bulutları yavaş yavaş dağılıyordu. Müdür devam etti:

— Hani ben terhis olurken param yoktu, Mudanya'dan vapurla karşıya geçerken otuz beş lira vermiştin (*)

Evet evet işte şimdi Namlı'nın zihnini örten bulutlar tamamen dağılmıştı. Çok net hatırlıyordu.

123

MEHMET ZEREN

Namlı "Bekçi Mürteza" hadisesinden sonra lise birinci sınıftan atılınca, askere gitmeden önce lise bitirmelere girerek lise diploması almıştı, bir hayli yüksek olan zeka seviyesi sayesinde, lisedeki dersleri vermesi pek de zor olmamıştı.

Lise mezunu olduğu için askerde çavuş kursuna almışlardı. Çavuş kurşundaki ilk günleriydi. Kendisinden kıdemli olan uzun boylu iri yarı bir çavuş yeni gelen acemi askerleri yok yere dövmeye başlayınca dayanamayarak müdahale etmiş,

önce münakaşa şeklinde başlayan bu müdahale gittikçe sertleşerek sonunda kavgaya dönüşmüştü. İri yarı çavuş yanında adeta ufak tefek kalan Namlı'yı tam dişine göre bulmuş olmalı ki üstüne yürümüş, Namlı üstüne üstüne gelen bu iri yarı, bu çam yarması gibi adama şimşek gibi iki yumruk çakmış, ardından orada karavana tenceresinin içinde bulunan kepçeyi kaptığı gibi kafasına indirerek onu iki seksen uzatmıştı yere.

İşte şu karşısında duran müdür, uğruna kavga ettiği, dayak yiyen o askerlerden biriydi. Namlının ilk görüşte bunu hatırlaması çok zordu, zira bunun gibi nice hadiseler ceryan etmişti askerliği sırasında.

Haksızlığa zerre kadar tahammülü olmayan Namlı bu yüzden askerlikten bir randıman alamamış, askerliği ancak üç yılda bitirmişti o da memleketlisi olan bir albay sayesinde.

Albay babacan biriydi:

"Gel ulan deli kurt" demişti "sen her zaman yanımda dur, gözümün önünden kaybolma, pardösümü taşı, yoksa senin bu askerliği bitireceğin yok"

(*) 1970'li yıllarda 35 lira iyi para sayılırdı. 124

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Namlı gülümsedi:

— Ha evet tamam tanıdım seni Vedat kardeş; dedi. Soru sorma sırası Namlıya gelmişti:

— Peki vedat kardeş, sen buralarda ne arıyorsun, nasıl müdür oldun bu cezaevine?

— Hiç sorma, diye başladı müdür ve şöyle devam etti:

— Biliyorsun bizim burası karışık bir yer, kimi buraya müdür olarak tayin ettilerse vurdular, bir iki üç derken, baktılar ki olmuyor o sırada da ben adliyede katiptim, beni tayin ettiler.

Ben buralı olduğum için durumu idare ediyorum. Sözlerini tamamlayan müdür Namlı'ya büyük bir minnettarlıkla sordu.

— Senin için ne yapabilirim söyle ağabey. Namlı düşündü, ne isteyebilirdi.

— Elazığ'a bir telefon açabilir misin?

— Ne demek, dedi müdür. Sözü mü olur? Cezaevi müdürü hemen postahaneye telefon edip yıldırım olarak yazdırdı Namlı'nın verdiği numarayı. Gelen çayları içip bitirmişlerdi ki telefon bağlandı. Namlı telefon'a çıkan babasına:

— Baba ben Diyarbakırda cezaevindeyim, silah yakalattım, birşeyim yok, iyiyim, haberin olsun, dedi. Namlı telefonu kapattıktan sonra müdür, dışarıdaki gardiyanları çağırdı. Gardiyanlar içeri girdikten sonra birisi müdüre zazaca;

— Müdür bey, dedi. —eliyle Namlı'yı işaret ederek— eğer bunu içeriye verirsek hemen öldürecekler. Bu gazetelerde resimleri çıkan adam, yeni tutuklananların hepsi bunu tanıyor, dedi.. Namlı zazaca bildiği için söylenenleri anlamıştı, fakat anlamamazlık-

125

MEHMET ZEREN

tan geldi ve hemen zihninde bir şimşek çaktı, "De-mekki bu yüzden ben geçerken mahkumlar sövüp sayıyordu. Demekki resimlerim gazetelerde çıkmış" diye düşündü.

Gardiyanın söylediklerini duyan müdür, önce ne yapması gerektiğini düşündü, sonra gardiyanlara:

— Bana Zaza Fevzi'yi getirin, dedi. Gardiyanlar çıktılar.

Müdürün Zaza Fevzi dediği o sırada cezaevinde bulunan Diyarbakır'ın sayılı külhanbeylerin-dendi. Ve bütün cezaevi ondan sorulurdu. Cezaevinin tek hakimi, ağası,

imparatoruydu o. Cezaevinde onun rızası hilafına t  y k  p  rdamazdı.

Biraz sonra Zaza Fevzi cezaevi müdürünün odasındaydı.

M  d  r Namlı'yı göstererek:

— Bak Fevzi A  a, dedi Ő u gördüğün kiŐ i benim   z a  gabeyimden bin kere daha ileri, benim için çok değerlidir.

Onu sana emanet ediyorum. BaŐ ına bir iŐ  gelmesin.

Zaza Fevzi baktı ve Namlı'yı hemen tanıdı.

— Bu resimleri gazetede çıkan değil mi? diye sordu.

M  d  r devam etti.

— Her neyse onu geç, dediğimi yapacak mısın, emanetimi kabul ediyor musun?

Zaza Fevzi elini kabadayı us  l   göğsüne bastırdı.

— Sen merak etme m  d  r, kılma zarar gelirse bana Zaza Fevzi demesinler, dedi.

iŐ  tamamdı, m  d  r son derece sevindi. Zaza Fevzi'nin elini sıkarken:

— Bu iyiliğ  n karŐ ılıksız kalmayacak, dedi.

* *

126

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Oğlunun Diyarbakır'da silah yakalatarak cezaevine d  Ő t  ğ  n   duyan Muhtar Emmi, telefonu kapatır kapatmaz soluğ   yakın akrabası olan sayılı külhan beylerinden Necdet'in yanında aldı.

— Namlı silah yakalatm  Ő , Diyarbakırda ceza-evindeymiŐ , dedi.

Necdet Namlı'yı çok severdi:

— Vay deli   ocuk vay, Bu deli oğlan akıllanmayacak, evlendirdin de yine baŐ a   ıkamad  n, sen merak etme Muhtar

Emmi ben onu orada rahat ettirim. Orada kaldığı günler boyu paşalar gibi yaşar. Sen hiç merak etme için rahat olsun, dedi.

Necdet bunu der demez hemen telefona sarılarak postahaneyi arayıp Diyarbakır'a bir yıldırım telefon yazdırdı. Karşısına çıkan külhan beylerinden Zaza Hik-met'e durumu anlattı:

— Benim öz yeğenim Namlı sizin orada silah yakalatmış. Şimdi cezaevindeymiş, haberin olsun. Aman ha çocuğa sahip çıkın. Biliyorsunuz sizin oralar karışık bu ara, dedi. Zaza Hikmet Necdet'i sever ve sayardı.

— Sen hiç merak etme, biliyorsunuz bizim Zaza Fevzi şimdi cezaevinde, Diyarbakır cezaevi ondan sorulur. Ben ona bir haber uçururum o hemen duruma ei koyup, senin yeğenin için gerekeni yapar. Hiç merak etme sen. Buranın karışık olması önemli değil. Ne kadar karışık olursa olsun bizim için farket-mez, değişen bir şey olmaz, dedi.

* *

Her ne kadar müdürden talimat alan Zaza Fevzi Namlı'yı o gün gözünün önünden ayırmadıysa da
127

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

mahkumların kızgın bakışlarını ve homurdanmalarını engelleyemedi. Bu yüzden Namlı o gece, gergin bir gece geçirdi.

Ertesi gün saat ona doğru gardiyanın biri gelerek Zaza Fevzi'nin kulağına birşeyler söyledi. Bunun üzeririe Zaza Fevzi Namlı'yı yanma alarak bedene çıktı mahkumlardan kimi volta atıyor, kimi gurup gurup olmuş konuşuyordu. Bedene

Namlı'yla birlikte çıkan Zaza Fevzi gür, davudi sesiyle bir nara patlattı. Bütün mahkumlar suspus oldu. Ardından şöyle dedi: — Herkes beni iyi dinlesin. Bu delikanlı benim yakın akrabamdır, ona yan gözle bakan beni karşısında bulur. Ardından herkesin gözü önünde belindeki silahı çıkarıp Namlı'nın beline taktı. Böylece bu iş de hallolmuştu. Namlı için bir tehlike kalmamıştı, artık...

* * *

Namlı olayların cereyan ettiği mekanların dışında, ara sokaklardan birinde silah yakalattığı için sıkıyönetim mahkemesine değil de normal sivil bir muhakemede yargılandı.

Otuz bir gün hapishanede yattıktan sonra çıktığı ilk muhakemede, tahliye edilerek serbest kaldı ve aynı gün Elazığ'a döndü. Elazığ'da teşkilattaki herkes heyecanla onu bekliyordu. Çünkü Diyarbakır'daki hadiselerin en yakın şahidi oydu. Herşeyi en iyi O biliyordu. Olaylar sırasında gösterdiği cesaretle miting için meydanda toplananları mutlak bir ölümden kurtarmış olması, gazetelerde çıkan boy boy resimleri hakkında yazılanlar, onu tanıyan herkesin gözünde gerçek bir efsane kahramanı haline getirmişti.

Birlikte Diyarbakır'a gittiği arkadaşları aynı gün Elazığ'a dönmüşlerdi. Dönmüşlerdi fakat ne zorluklarla:

Biri istasyona giderek, hayvanların bulunduğu vagonlara saklanmış ve Elazığ'a kadar büyük baş hayvanlarla yolculuk ederek varmıştı. Diğer Diyar-bakırda bir tanıdığının evine sığındıktan sonra, ev sahibinin hanımının çarşafını giyerek ancak öyle şehirden çıkabilmiş, diğer iki arkadaşı da geldikleri taksinin plakasını çamurla sıvayarak belirsiz hale getirdikten sonra şehirden binbir güçlüklerle uzaklaşa-bilmişlerdi.

* * *

128

129

PIRAMİT - GtZLi EL -

! M

"Saklanacak en emniyetli yer, aranılan yere en yakın olan yerdir..."

Namlı Ankara'ya gitmek üzere Elazığ'dan saat yedi otobüsüyle hareket ederken karanlık çoktan çökmüş, hafif hafif kar serpiyordu. Ocak ayının yirmi yedinci günüydü. Bütün Anadolu kalın bir kar tabakasının altında derin bir uykuya varmıştı.

On iki saatlik bir yolculuktan sonra Ankara'ya vararak otobüsten inip garajdan çıkarken rahat bir nefes aldı. Buraya kadar bir pürüz çıkmadan sağ-sa-lim geldiğine göre artık fazla bir tehlike yok sayılırdı. Çünkü her yerde aranan Namlı'nın Ankara'da hele hele Çankaya gibi bir yerde olabileceği kimselerin aklına kolay kolay gelebilecek bir şey değildi. Garajdan çıktıktan sonra trafik ışıklarına kadar yürüyüp karşıya geçti. Oradan Gençlik parkının içinden geçip Ulus'a kadar yürüdü, oradan da Mustafa'yla Kenan'ın kaldığı eve gitti.

İkisi de evdeydi. Namlı'yı karşılarında görünce çok sevindiler.

Hal hatır sordular. Namlı ikisini de sıkı sıkıya tenbih etti...

— Benim burada olduğumu üçümüzden başka hiç kimse bilmemeli, siz beni hiç görmediniz. Kim

olursa olsun sakın benim burada olduğumu söylemeyin.

Hatta teşkilatın en ileri gelenlerine bile bildir-meyin, bunu kimse bilmemeli, birkaç gün kalıp bur-dan gideceğim dedi.

Kenan da Mustafa da buna pek bir mana veremediler. Fakat ikisi de yiğit çocuklardı. Ağızları sıkıydı. Sözlerine güvenilirdi. — Tamam, dediler. Tamam abi, sen hiç merak etme. Seni ne gördük, ne de nerede olduğunu biliyoruz.

Namlı Ankara'ya geldiğinin ikinci haftası Çankaya'da uygun bir yer bularak bir mobilyacı dükkanı açtı. On iki eylülünden önce de zaten memleketinde aynı işi yapıyordu. Ankara'daki mobilyacılar sitesinde birçok tanıdığı, alışveriş yaptığı imalatçı firma vardı. Bundan dolayı, malzeme bulmakta güçlük çekmedi. Kısa sürede dükkanını doldurarak işe başladı.

*

* *

Her geçen gün işleri biraz daha iyiye gidiyor, para kazanıyordu. Bu çok iyiydi, işin en önemli tarafı da Namlı'yı arayan, soran yoktu. Ankara'ya geldi geleli bir tek defa şüpheleneceği bir durumla karşılaşmamıştı. Gerçi memleketteki evine ilk zamanlar sık sık baskınlar olmuyor değildi fakat birkaç baskından sonra Namlı'nın orada olmadığına kanaat getirilmiş olmalı ki artık ailesini rahat bırakmışlar, ikide bir evine baskınlar yapmıyorlardı. Buna da çok seviniyordu Namlı. Ve Namlı birkaç gün arayla evini arayıp hanımını ve çocuklarını sorsa da nerede olduğunu ve nereden aradığını kesinlikle söylemiyordu.

Namlı çok tedbirli hareket ediyor, sabahleyin işe gitmeden önce mutlaka telefonla arayarak yanında

130

131

MEHMET ZEREN

alışan işçisinden kendisini arayıp soran olup olmadığını öğreniyor, etrafta olan biten hakkında bilgi alıyor öyle gidiyordu iş yerine.

Yanında alışan Ankara'nın köylerinden saf ve temiz, kalbinde kötülük olmayan, namazında niyazında, hile hurda bilmez otuz beş yaşlarında ortaokul mezunu bir insandı. Namlı'nın evveliyatını, kim olduğunu bilmiyordu, sadece bildiği onun, inançlı, dürüst güler yüzlü, kendisine babacan davranan cana yakın konuşkan, son derece merhametli biri olduğuydu.

Namlı son derece konuşkan olmasına, konuşmayı ve sohbeti çok sevmesine rağmen, ne kadar konuşursa konuşsun açık vermeyen, istemediği bir tek kelimeyi bile söylemeyen, ağzından kaçırmayan, bir zeka seviyesine ve çok ileri derecede bir dikkate sahipti.

Yanında çalışandan o kadar ustalıkla bilgiler alıyor, iş yerinin kontrol edilip edilmediğini öğreniyordu ki, işçisi zerre kadar şphelenmiyordu. Hoş yanında alışan, Namlı'nın kim olduğunu bilse de pek değişen bir şey olmazdı. Çünkü Namlı'yı çok seviyor ona büyük bir sadakatla bağlanmış bulunuyordu. Namlı'nın ona güvenmesi:

— Buranın sahibi sensin ben olayım olmayayım rahat ol, rahat hareket et, çekinme, diyerek ilk günlerden itibaren ona cesaret vermesi, güvenini belirtmesi, Mustafa adındaki bu tertemiz Anadolu ocuğunun Namlı'ya sıkı sıkıya bağlanması sebep olmuştu. Namlı herşeye Mustafa'yı koşturuyordu. Mal alımlarına, ödemelere, tahsilata, herşeye onu gönderiyor, bu işi öğrensin istiyordu. Çünkü eninde sonunda bir gün yerinin tesbit edileceğim, biliyordu. Ve
PİRAMİT - GİZLİ EL -

eğer öyle bir şey olursa bu iş yerini Mustafa'ya bırakmayı düşünüyordu.

Namlı'nın Ankaraya gelişinin altıncı ayı dolarken Mustafa beş aydır yanında çalışıyordu. Kendisiyle hemen hemen aynı yaşta olan bu temiz insana yaptığı işin bütün inceliklerini öğretmişti. Mustafa mobilya alım satımı, seçimi, neyin satılıp, neyin satılmadığını çok iyi biliyordu.

Namlı tamamı tamamına yedi ay Ankarada aranmadan mobilya mağazası işletti. Yedinci ay dolarken bir şeylerin olacağını bekliyor gibiydi.

Bir gün akşam üstü mağazadan ayrılırken:

— Bu akşam sen de fazla gecikme, soran olursa mobilyacılar sitesine gittiğimi söylersin, dedi.

Namlı mağazadan ayrıldıktan sonra hemşehrisi Özcan'm yerine gitti. Burası kulüp, pastahane karışımı bir yerdi, her türden insan geldiği ve Özcan'm siyaset ve fikir hareketiyle ilgisi olmadığı için emin bir yer sayılırdı. İş yerinden ayrılmasının üstünden bir saat kadar zaman geçmişti ki içine bir kurt düştü. Saatine baktı, bu saatte Mustafa hâlâ işyerinde olmalıydı. Telefonun başına geçerek numarayı çevirdi. Daha "Alo" der demez sesini tanıyan Mustafa konuşmaya başladı:

— Abi dedi. Siz çıktıktan sonra üç kişi gelip sizi sordu.

Mobilyacılar sitesine gittiğinizi söyleyince adamlar galiba pek inanmadılar "Ne için arıyorsunuz, ben yardımcı olayım" dedi. Adamlar "Bir işimiz vardı" dediler, ne işleri olduğunu bütün ısrarlarıma rağmen söylemediler. Biraz önceye kadar oturdular, demin çıktılar fakat birisi köşede duran arabanın

132

133

MEHMET ZEREN

içinde oturarak burayı gözlüyor galiba.

Mustafa'nın sesi, çok heyecanlıydı, bir ara sustu sanki söylemek istemiyordu. Neden sonra:

— Abi, dedi. Adamlar polis galiba sizi arıyorlar bu kesin, onun için hemen kaçın! Nereye gittiğinizi ben bile bilmesem iyi olur, dedi.

Namlı gayri ihtiyarı sordu:

— Benim kim olduğumu biliyorsun değil mi? Mustafa kısaca;

— Biliyorum Abi, dedi.

Namlı şaşırdı, çünkü Mustafa o güne kadar hiç belli etmemişti bunu.

Namlı bir daha oraya gidemeyeceğini, eğer giderse yakalanacağını biliyordu.

— Bak Mustafa, dedi. Bugüne kadar kardeş gibi çalıştık.

Benim artık oraya gelmem mümkün değil. Sen bana biraz para getirebilir misin? Kasada para vardı.

— Olur abi nereye getireyim?

— Sen paraları yanına al eve git ben seni ararım.

— Peki Abi, nasıl istersen?

— Yalnız dikkat et, her zaman kapadığın saatte kapa dükkanı, heyecanlanma, hiçbirşeyin farkında değilmişsin gibi normal davran, takip edilip edilmediğine dikkat et...

— Tamam abi...

Telefonu kapayan Namlı bir sandalyeye oturup, önüne konan çayı yavaş yavaş yudumlarken düşündü nereye gidebilirdi.

Kısa bir süre düşündükten sonra kararım verdi. Karar verince de rahatladı. Adana'ya gidecekti.

Saat onbire kadar oturdu saat onbire geldiğinde Mustafa'ya telefon etti. Telefonu açan Mustafa'nın

134

PİRAMİT - GİZLİ EL -

hanımıydı. Namlı Mustafa'yı sordu. Karısı telefonu Mustafa'ya verince:

— Mustafa, dedi. Ben Özcan Abi'nin oradayım, gelebilir misin?

— Tabi abi, hemen geleyim mi?

— iyi olur. Yalnız dikkat et, takip edildiğini anlarsan sakın buraya gelme. Bir yerden telefon et.

— Tamam abi.

Saat on ikiye doğru Mustafa içeri girdiğinde Namlı çay içiyordu. Gülerek;

— Gel Mustafa, dedi. Bir çay da sen iç. Kim bilir belki bir daha hiç karşılaşmayız.

Mustafa üzgün bir sesle,

— O nasıl söz abi, dedi. Namlı gülümsedi,

— Sen kendini üzme, dedi.

Mustafa çıkardığı paraları, Namlı'ya uzatırken Namlı içinden yirmi bin lira aldı. Gerisini Mustafa'ya uzattı.

— Bunları al, dükkanın borçlarını öde, kimsenin bende alacağı kalsın istemem. Eğer istersen işe devam edersin, yok istemezsen herkese malını iade eder, kapatırsın, dedi.

Mustafa birşeyler söyleyecek oldu. Namlı onu susturdu:

— Hiç birşey söyleme, bugüne kadar kardeş gibi sürdürdük bundan sonra da kardeşiz biz. Eğer yolum Ankara'ya düşerse sana uğrarım şimdi vedala-şalım.

Mustafa gözlerine hücum eden yaşları zorla zap-tederken, elindeki paraları uzattı.

—Bu paralar, borçlardan çok fazla, çoğu kâr bunların, sonra size gideceğiniz yerde lazım olur, alın

135

MEHMET ZEREN

bunları.

Namlı eliyle Mustafa'nın sırtını sıvazladı.

—Sen beni merak etme ben gideceğim yerde para bulurum, sen onların artanlarıyla yengeme ve çocuklarına birşeyler alırsın.

Mustafa artık bir tek kelime söyleyemedi. Sarılarak kucaklaştılar, Mustafa'nın gözlerinden yaşlar akıyordu. Namlı da dolu dolu olmuştu, zorlukla:

—Haydi git artık dedi. Git Mustafa kardeş...

*

* *

Namlı ertesi gün sabah namazından sonra uyu-yamadı. Ortalık iyice aydınlanınca doğruca garaja indi. Adana'ya kalkan ilk otobüse bindi...

Adana'ya gelene kadar bir anormallik olmadı. Adana'ya indiğinde saat beşe geliyordu. Bir minibüse binerek şehir merkezine geldiğinde, ortalık karışmıştı, polis arabalarının sirenleri çalıyor, bir koşuşma, bir kargaşa almış başını gidiyordu. Bir lokantaya girerek bir şeyler yedi. Yemeği getiren garsondan neler olduğunu öğrendi.

Öğleden hemen sonra, sol bir örgütün militanları tarafından Büyük Saat'm orada bulunan üç ayrı bankanın şubelerine bomba konmuştu. Bu yüzden şehirde olağan üstü güvenlik tedbirleri vardı. Hemen hemen her sokak başını kesen güvenlik görevlileri arama ve kimlik kontrolleri yapıyorlardı. Bu kargaşa sırasında ortalıkta dolaşmanın ne kadar tehlikeli olduğunu çok iyi bilen Namlı bir yerden gazeteye telefon ederek Ali Beyi sordu.

— Alo Ali Beyle görüşebilirmiyim?

— Ali bey yok efendim ben yardımcı olabilirmi-yim.

136

PIRAMİT - GİZLÎ EL -

Namlı biraz düşündü. Sonra

— Ali beye söyleyin yarın saat sekizde oraya geleceğim beni beklesin...

Karşıdaki ses sordu:

— Kim diyelim efendim. Namlı birden boş bulundu:

— Ben Namlı, dedi. Söyledikten sonra hatasını anladı fakat, artık geçti. Kendi kendine söylendi.

"Bir şey olacağı yok, üzölmeye değmez" dedi.

Ali beye haber bıraktıktan sonra gözden kulaktan uzak bir yerdeki bir otele giderek tek kişilik bir oda tuttu ve hemen odasına çıktı. Yol yorgunluğuyla erkenden yatağına girerek uyudu.

* * *

Namlı gözlerini açtığında her taraf ezan sesleriyle çınılıyordu. Yatağından kalkarak abdest aldı. Sabah namazını odasında kıldı. Namazdan sonra ellerini açarak:

— Yarabbi, ezanların çınıladığı bu saatler hürmetine, beni askerin, polisin eline düşürme, diye dua etti. Sonra yatağına geçerek oturdu. Aradan bir yarım saat kadar zaman geçtikten sonra; "Dışarı çıkıp biraz dolaşırım saat sekizde de gazeteye gider, Ali'yi bulurum, ondan sonra da kalacak bir yer bakarız Ali'yle birlikte", diye düşündü. Ayağına kalktı, kalkar kalkmaz her şeyin etrafında fırıl fırıl döndüğünü hissetti, adım atacak hali yoktu, eğer bir iki saniye daha ayakta kalırsa bayılacağını hissetti. Hemen yatağına uzandı. Uyudu mu, bayıldı mı bilmiyordu. Uyandığında saat on bire geliyordu. Şakakları

zonk-luyordu, başı sanki tonlarca ağırlıktaydı. Açıkça kendini hiç de iyi hissetmiyordu. "Ne yapsam" diye
137

MEHMET ZEREN

düşünürken aklına geldi. Cemil kaldığı otelin çok yakınında oturuyordu. Cemil'e telefon etti. Aradan yarım saat geçmeden geldi Cemil.

Namlı'nın gazeteye giderek Ali'yle görüşeceğini söylemesi üzerine:

— Ali'yi boş ver abi, dedi Cemil. Ben de zaten Tarsus'a gideceğim orada bir iki saatlik bir işim var. Araba aşağıda duruyor. Beraber gideriz açılır, kendine gelirsin. Akşama doğru döneriz, gazeteye birlikte gideriz.

Bu teklif Namlı'ya da makul geldi:

— Peki dediğin gibi olsun, dedi. Namlı zaten giyinmiş hazır bekliyordu. Hemen aşağıya indiler. Cemil arabanın direksiyonuna geçti Namlı yanma oturdu. Tarsus'a hareket ettiler...

* *

Cemil'in işi öğle olmadan bitti. Ondan sonra da Cemil'in bir arkadaşının bahçesine gittiler. Cemil'in arkadaşı onları bırakmadı, ancak akşama doğru izin alıp kalkabildiler. Adana'ya dönüp, bir binanın sekizinci katındaki gazeteye çıktıklarında saat akşamın sekiziydi. Gazetenin kapısından girer girmez büyük bir telaşın olduğunu hemen anladı Namlı. Oradakiler Namlı'yı görür görmez adeta koro halinde:

— Hemen kaç durma, seni arıyorlar, dediler. Namlı buna pek inanamadı. Şaka ediyorlar sandı.

— Ne diyorsunuz neler oluyor burda, dedi. Orada bulunanlar;

— Yahu hemen kaç durma, dediler.

Namlı nelerin olup bittiğini anlamak istiyordu.

138

PIRAMİT - GİZLİ EL -

. — Ne var ne oldu, sakın olun, biriniz anlatın bakalım, dedi.

Ali anlattı:

— Sabahleyin saat sekize beş kala polis bastı burayı. Sabahın sekizinden on dakika öncesine kadar beklediler. Buraya gelen herkesi tepeden tırnağa arıyarak, alıkoydular, hiçkimseyi dışarı bırakmadılar.

Eğer birkaç dakika önce gelseydin polisle burun-buruna gelirdin, dedi.

Namlı hayret etti, eğer sabahleyin fenalaşıp yatağına uzanıp kalmasa, buraya gelecek ve şimdi yakalanmış olacaktı.

Demekki sabah namazından sonra ettiği dualar kabul olmuştu. Durumu anlayan Namlı merdivenlerden hızlı hızlı inerek oradan uzaklaşırken, Allaha şükreliyordu.

* *

Namlı bu hadiseden sonra bazı şeyleri daha ayrıntılı olarak hesaplamaya başladı. Diğer bir çok ihtimalin yanında en kuvvetli ihtimal gazetenin telefonlarının dinlendiği ihtimaliydi ve galiba en kuvvetli ihtimal de buydu.

Bir ay kadar Adana'da kalan Namlı adeta her gün diken üstünde oturdu. Zira emmiyet Namlı'nın Adana'da olduğunu kuvvetli bir ihtimalle biliyordu. Ayrıca Adana'da sol örgütler çok güçlü oldukları için peşi peşine hadiseler oluyor, hadiselerin ardı arkası kesilmiyordu. Böyle olunca da bütün şehirde olağan üstü tedbirler sürüyordu.

Burada daha fazla kalamayacağını anlayan Namlı Adana'ya geldiğinin otuzbeşinci günü oradan ayrılarak Elazığ'a döndü.

139

MEHMET ZEREN

* * *

Sabahleyin Elazığ'a inen Namlı, birkaç arkadaşına uğrayarak vakit geçirdi. "Akşam olsun karanlık çöksün de öyle eve gideyim" diyordu kendi kendine. Eğer gündüz eve giderse bir ihbar olabilir veya evi gözetleniyor olabilirdi:

Akşam karanlık çöktükten, etraf iyice karardıktan sonra evine gelen Namlı daha çocuklarını kucağına alarak öpüp koklamadan, hasret gidermeden arkadaşları geldi. Gecenin saat on ikisine kadar oturdular, çeşitli konular konuşuldu, memleketin ve darbecilerin durumu tartışıldı. Saat on ikiden sonra arkadaşları birer birer kalkıp gidince gece sabaha kadar yoldan gelen ve yol yorgunu olan Namlı oturduğu divanda uyuyup kalmıştı.

Hanımı onun uyuduğunu görünce uyandırmaya kıyamadı, üzerine bir battaniye örttü. Aradan bir saat geçmişti ki kapı hızlı hızlı çalınmaya başladı. Namlı uyku sersemliğiyle dış kapıya gitti, kapıyı açacaktı ki, hanımı yetişti, yavaşça "Ne yapıyorsun polisin çaldığı kapıyı mı açacaksın" dedi, onu kolundan çekerek uzaklaştırdı. Bahçe kapısına götürdü.

Namlı bahçe kapısından çıkıp duvardan atlayarak komşunun bahçesine geçti. Oradaki ağaçların birine çıktı.

Hanımı kapıya geldiğinde kapı hâlâ hızlı hızlı çalınıyordu.

—! Kim o! diye sordu.

Sert kalın ve emredici bir ses:

-- Çabuk aç polis!., dedi.

Namlı'nın hanımı kapıyı açar açmaz onbeş yirmi kişilik ekip hep birden içeriye daldı. Odaları aradı-

140

PİRAMİT - GİZLÎ EL -

lar, bahçeye baktılar, kimse yoktu. Polisler bütün bunları yaparlarken oldukça tedirgindiler, belli ki silahlı bir çatışmanın olmasından korkuyorlar, Namlı isminin ve Polat soyadının etrafında meydana gelen efsaneden çekiniyorlardı. Her yeri didik didik arayan polisler hiç birşey bulamadan gittiklerinde saat gecenin üçüydü. Namlı çıktığı ağaçta bir süre daha kaldıktan sonra inip eve geldi.

* * *

Namlı Elazığ'da onbeş gün kaldı, kaldığı bu zaman zarfında iki gecede bir, hatta bazen gecede iki defa evine baskınlar düzenlendi:

Bunun böyle sürüp gitmeyeceğini anlayan Namlı'nın Hanımı Namlı'ya:

— Bu böyle gitmeyecek, ya teslim ol, yahutta git buradan, dedi.

Hanımı haklıydı, her gün baskın, hergün arama, eşi ve çocukları perişan oluyordu. Meseleyi Hacı Dayısına açınca; hacı ona:

— Ben Mersin'dekilere telefon edeyim seni deniz yoluyla Beyrut'a geçirsinler, git orada kal bir kaç yıl. Ortalık durulunca gelirsin, dedi.

Namlı düşündü, bu hiç de fena olmazdı. Yeğenlerinden ortancası, firar olarak iki yıldan beri Beyrut'ta bulunuyordu. Aldıkları haberlere göre rahatı çok iyiydi.

Hacı Dayı'sı hemen o gün Mersin'e telefon etti.

Mersin'dekiler "Olur hemen gelsin, iki gün sonra gönderebiliriz" dediler.

Namlı o akşam Adana'ya hareket etti, Adana'dan da Mersine geçti. Dayısının konuştuğu adamlarla

141

MEHMET ZEREN

görüştü onlar da yabancı değildi. Uzaktan akrabalarıydı Namlı'nın.

— Tamam dediler, yarın falan saattte burda ol, gemi yarım saat sonra kalkacak, seni hemen gönderelim.

Namlı o gün gün boyu düşündü, Mersin'deki dostlarıyla meseleyi münazara etti.

Beyrut'ta o sıralar, sol örgütler hakimdi, buradan kaçan bir çok solcu militan Beyrut'taydı. Bunu biliyordu. Eğer sıradan bir insan olsa belki Beyrut'ta tutunup kalabilirdi. Arayan soran olmazdı. Fakat o nerdeyse bütün sol örgütlerin bildiği tanıdığı bir isimdi, hedef tahtasının tam ortasında yer alıyordu. Bu sırada darbenin üstünden bir yıl geçmek üzereydi baskı ve zulüm gözle görülür biçimde azalmıştı, darbecilerin hızı gittikçe kesiliyor, durum normale dönüyordu, yavaş yavaş da olsa.

Namlı bunları düşünününce vaz geçti, Beyrut'a gitmekten.

Çünkü suç teşkil edecek bir şey yapmış değildi. Aslında neden arandığını da bilmiyordu.

Kendisini Beyrut'a gönderecek olanlara uğrayarak durumu anlatıp gidemeyeceğini bildirip teşekkür etti.

Kararını vermişti, oradan Kayseri'ye geçerek dostlarıyla helallaşacak sonra Elazığ'a dönüp ailesini gördükten sonra gidip teslim olacaktı.

O akşam Adanaya dönen Namlı vakit geçirmeden Kayseri'ye hareket etti...

Kayseri garajına varınca otobüsten inerek şehre doğru yürümeye başladı. Kayseri Fuarı'nın kurulduğu alanı geçerek

ara sokaklardan birine sapınca Cemil Baba'yı gördü, ilerde önünde yürüyordu.

Cemil Baba Kayseri'de ermiş olduğu kabul edi-

142

PIRAMİT - GÎZLÎ EL -

len, hemen herkesin tanıdığı meşhur bir meczuptu. Hızlıca yürüyerek Cemil Baba'ya yaklaşıncı seslendi:

— Cemil Babaaa! Cemil Baabaaa! Cemil Baba döndü:

— Sen Elazığlı mısın? diye sordu.

— Evet, diye cevap verince,

— İyi, Arap Baba'ya git oradan üç taş al bana getir, dedi ve Namlı'ya bir yüzük bir şeker vererek hiç bir kelime daha etmeden yürüyüp uzaklaştı. Bir süre Cemil Baha'nın arkasından bakakalan Namlı neden sonra yoluna devam etti.

' *

* *

Bir iki gün Kayseri'de kalıp dostlarıyla helalla-şan Namlı Elazığ'a döndü bir hafta da orada kaldı, sonra Arap Baba'ya giderek üç taş alıp Kayseri'ye getirdi...

Sonra ver elini Ankara.... •

Ve Mamak'a gelip teslim oldu... -

* * *

Bindikleri araba durduğunda Namlı hala mazinin derinliklerindeydi. Yanındaki görevlinin:

— Geldik, iniyoruz, demesiyle gözlerini diktiği noktadan ayırabildi. Ancak, dakikalar sonra düşüncelerinden sıyrılarak gerçek hayata dönebildi: Arabadan inince etrafına baktı. Önünde durdukları yer eskiden doğum evi olarak kullanılan binaydı, darbeden sonra burasını toplama merkezi haline

getirmişlerdi. Yakalanan insanlar buraya getiriliyor, buradan dağıtım yapıyordu.

Her bir yanında bir görevli merdivenleri çıkararak

143

MEHMET ZEREN

birlikte binaya girdiler. Görevliler kendisini oradaki-lere teslim ederek ayrıldı. Namlı'yı teslim alanlar, önce üstünü aradılar. Namlı'nın üstünde kimliği, biraz para bir yüzük ve küçük bir Kur'an-ı Kerim çıktı. Kur'an-ı Kerim-i eline alan görevli hayretini gizleyemedi, etrafındakilere:

— Hele şuna bakın yahu, dedi. Adam hem ülkücü, hem de üstünde Kur'an taşıyor.

Namlı bir şeyler söylememek için kendisini zor tutuyordu.

Fakat bir şey söylemedi çünkü ne söylerse söylesin karşısındakilerin anlamayacağını biliyordu. Onun için susmayı tercih etti.

Namlı'nın önce gözlerini bağladılar, sonra ellerine kelepçe vurdular, aşağıya borduma, daha önce "morg" olarak kullanılan yere indirdiler. Namlı orada kendisi gibi elleri kelepçeli gözleri bağlı, bir kaç kişiyle birlikte buz gibi betonun üstünde sabahladı. Namlı burada yalnız olmadığını biliyordu, etrafında insanlar vardı fakat konuşmaları yasak olduğu için kim olduklarını, kaç kişi olduklarını sorup öğrenemi-yordu. Gözleri sıkı sıkıya bağlı olduğu için etrafmda-kileri görmesi de mümkün değildi.

Sabahleyin Namü'yı yukarıya çıkarıp gözlerini açtıklarında yanında kendisi gibi kelepçeli bir kişi daha vardı.

Görevliler ikisini aralarına alarak dışarıya çıkarıp bir jipe bindirdiler. Jipin önünde ve arkasında olmak üzere içi silahlı adamlarla dolu iki zırhlı araç gidiyordu.

Namlı Kayseri'ye önceden müteadit defalar gelerek günlerce kaldığı için, Kayseri'yi ve çevresini iyi biliyordu. Arabalar hareket edip şehirden çıkınca Namlı Erciyes'e doğru gittiklerini anladı. "Bu karda

144

PIRAMİT -GİZLİ EL -

kıyamette bizi bu dağlara neye götürüyorlar, yoksa bir tenhada kurşun yağmuruna tutup atacaklar mı bizi bir kenara" diye düşündü. Yanında bulunan görevlilerin telsizle yaptıkları anonslardan sonra nereye götürüldüklerini anladı. Erciyes Dağının eteklerinde bulunan tepelerin ardındaki komando tugayının yakınındaki polis okulunun bulunduğu, Zincir Dere'ye götürülüyor lar di.

Yolun yarısına kadar gelmişlerdi ki bindikleri jip bozuldu.

Namlı ve yamndakini indirerek jipi ittirip çalıştırdılar; sonra yine yola devam edildi.

Zincir Dereye geldiklerinde arabalar, etrafı üç sıra tel örgüyle çevrili büyük üç katlı bir binanın önünde durdu. Namlı ve yamndakini indirdiler. Gözlerini bağlayıp binadan içeriye soktular. Merdivenlerden indirip koridorlardan geçirdiler. Merdivenlerden indirip aynı merdivenlerden tekrar çıkardılar, aynı yerlerden defalarca geçirip dakikalarca dolandırdılar. Çünkü buranın planının öğrenilmesini istemiyorlardı.

Namlı'yı böyle dolandıra dolandıra uzun ve büyük bir koridora getirdiler. Ayak seslerinin yankılanmasından Namlı buranın çok büyük ve çok uzun bir koridor olduğunu anlıyordu. Namlıyı koridorun başlarında bir yerde durdurdular. Kendisini getirenlerin uzaklaştıklarını ayak seslerinden anladı Namlı.

Neden sonra iki kişi yaklaşarak Namlı'nın yanında durdu. Gözleri bağlı olan Namlı bunu ayak seslerinden anladı. Gelen iki kişiden biri Namlı'ya sordu:

— Adın nedir?

— Namlı

— Soyadın?

— Polat

145

MEHMET ZEREN

— Kimliğini ver bakalım

Namlı kimliğini çıkarıp uzattı. Adam kimliği alıp baktı ve geri verdi.

— Al bakalım kimliğini, dedi.

Namlı kimliğini cebine koyarken gelenler uzaklaşıp gitti. Bir süre ortalığı bir sessizlik kapladı. Aradan yirmi dakika kadar geğmişti ki, yeniden ayak sesleri yaklaştı. Namlı'nın yanı başına gelince kalın ve tok bir ses ortalığı çınlattı:

— Namlı Polat sen misin?

— Evet.

— Ver bakalım kimliğini.

Namlı kelepçeli elleriyle ceketinin yan cebinden çıkardığı kimliği gelen sese doğru uzattı. Soruyu soran kimliği alıp baktı. Namlı ne olacak diye beklerken, kimliğe bakan Namlı'nın sağ boşluğuna bütün gücüyle bir tekme indirdi. Namlı hiç beklemediği bir anda yediği bu ani ve şiddetli tekmeyle üç dört metre yana doğru fırladı, orada bulunan kalorifer peteği gibi bir şeye çarparak yere düştü. Düşerken tekmeyi atan kimliği yere fırlatıp bağırıyordu.

— Ulan nedir bu getirdikleri? Biz de Namlı Polat geliyor, Namlı Polat geliyor diye günlerdir bir efsane bekliyoruz. Getire getire bu otuz kiloluk neyi getirmişler. Namlı yediği bu ani tekmeyle, bu kaim ve tok sesi bir ömür unutmuyacaktı. Unutmasına imkan yoktu. Kimbilir adamlar nasıl birini bekliyorlardı. Belli ki iki metre boyunda, doksan kilo ağırlığında bir efsane kahramanı bekliyorlardı adamlar. Karşılarında —Mamak'ta gördüklerinden ve çektiklerinden dolayı— alt-

146

PÎRAMÎT - GİZLİ EL -

mış kilodan kırk yedi kiloya inen, saçsız bıyıksız ufak tefek gibi görünen Namlı'yı görünce sinirlerine hakim olamamıştı. Çünkü Namlı hakkında duyduklarıyla, karşılarında duran bu saçsız bıyıksız, cılız adam arasında en ufak bir benzerlik, en küçük bir ilgi yoktu!.. Adamlar uzaklaştıktan sonra Namlı binbir zorlukla düştüğü yerden doğruldu. Canı müthiş yanıyordu. Ağrısı biraz hafiflemişti ki biri gelerek kimliğini yerden alıp cebine soktu, sonra kolundan tuttu:

— Yürü bakalım, dedi.

Yürüdüler, koridorun sonunda bulunan merdivenlerden çıktılar, ikinci katta biraz ilerledikten sonra Namlı'yı bir kapıdan içeriye aldılar. Elleri arkadan kelepçeli, gözleri sıkı sıkıya bağlı olan Namlı ne olacak diye beklerken: Odadakilerden biri sordu:

— Adını soyadını söyle.

— Namlı Polat.

— Kayseri'de kimleri tanırırsın?

Namlı düşündü, dava arkadaşlarının isimlerini istiyorlardı. Namlı ise tam tersini yaptı Kayserideki ünlü kabadayılardan, külhanbeylerinin isimlerini sıraladı:

— Burada tanıdıklarım; Ahmet, Şamil, Şemsettin, Mustafa ve Suattır. Namlı bu isimleri sayınca bir an odada bir sessizliğin olduğunu hissetti fakat buna bir mana veremedi. Bu kısa sorgudan sonra Namlı'yı yine aşağıya bodurum katında daracık bir odaya alıp ellerini ve gözlerini çözdüler, gözleri çözülen Namlı şaşırıp kaldı. Çünkü yukarıda isimlerini sıraladığı kabadayılardan hepsi buradaydı.

Bunların tamamı şahsi davalardan, kendi aralarındaki hesaplaşmadan buradaydılar. Namlı'nın Su-

147

MEHMET ZEREN

atla dışardayken ahbablığı vardı. Baktı ki Suat bu işlerin ve bu gibi yerlerin acemisi ona:

—Bak dedi Suat kardeş, sakın konuşma, eğer konuşursan yanarsın, konuşmazsan kurtulursun.

— İyi de ben ne yapacağım? Ne yapmam gerekiyor, dedi Suat.

— Ben ne yapacağımı yok, benimle beraber direneceksin, ben nasıl direniyorsam sen de öyle direneceksin. Sakın konuşma, bir konuşmaya başlarsan, olmadık şeyleri sana kabul ettirirler, bu dediğimi unutma.

— Peki sağol Namlı kardeş.

* * *

Aradan iki saat geçtikten sonra Namlı'nın ellerini ve gözlerini bağlayarak tekrar yukarıya aldılar. Kimlik tesbitinden sonra kısa bir sorgulama oldu.

—Bütün doğu bölgesinin sorumlusu sensin, bunu biliyoruz. Bize Elazığ ve Kayseri'de katıldığın olayların hepsini anlatacaksın! Hemen başla, yoksa doğduğuna pişman olursun.

Namlı bütün olacıklara hazırды.

— Doğu sorumlusu ben değilim, kim olduğunu da bilmem, dedi.

Ne Elazığ'da ne de Kayseri'de katıldığım herhangi bir olay yoktur.

Namlı sözlerini henüz bitirmiştiği üç dört kişi, elleri arkadan kelepçeli gözleri bağlı Namlı'yı ortaya aldılar, rastgele vurmaya başladılar. Rasgele vuruyorlardı. Namlı'yı iyice hırpaladıktan sonra kapıda bekleyenlere teslim edip boduruma gönderirlerken:

— Aç susuz ve uykusuz kalacak, ona göre talimat ver aşağıdakilere, dediler.

148

PIRAMİT - GfZLÎ EL -

Namlı'nın aldığı darbelerden, yediği dayaktan dolayı zonklayan beyninde yankılanan bu son sözler oldu:

"Aç susuz ve uykusuz kalacak" zaman belli değildi. O soğuk kış gününde Namlı'yı boduruma indirip ellerini ve gözlerini çözdüler, başına bir nöbetçi dikip:

— Bu aç, susuz, uykusuz, ayakta bekleyecek, dendi.

* * *

Namlı için çileli anlar başlamıştı. Fakat Namlı ne olursa olsun dayanmaya kararlıydı ve her an içinde tekrarlayarak kendini şartlandırıyordu. Kendi kendine tekrarlayıp durduğu tekşey "Oğlum, burda-ki bir günün bir sene... Bir günün bir sene...

Bir günün bir sene...." sözleriydi. Namlı biliyordu ki ya dayanacak, yahutta çözümlere yıllarca buralarda çürüyecekti... Namlı her saniye kendini şartlamaya devam etti. Her geçen saniye onun direnme azim ve kararlılığını arttırdı.

Ayakta aç, susuz ve uykusuz üçüncü gününü dolduran Namlı tükenme noktasına gelmişti ki dördüncü günün sabahı, yukarıya sorgu odasına aldılar. Götürülürken gözleri bağlandı. Sorgudakileri tanıması istenmiyordu anlaşılan. Namlıyı dört saat kadar da yukarda beklettiler, sonra içeriye aldılar.

— Oooo Namlı hoş geldin, diye alaylı bir sesle başlayan sorgu, saatler sürdü. Fakat Namlı'nın ağzından tek kelime alamadılar.

Sorgucular Kayseri'de on iki eylülünden önce olan bütün hadiselerin Namlı tarafından planlandığını

149

MEHMET ZEREN

Namlı'nın bütün bu hadiselerde başrolü oynadığını sanıyorlardı.

Namlı'nın firar olarak gezdiği yerlerde toplanan istihbarat bilgilerinin tamamını birleştirmişler, bu bilgilere dayanarak Namlı'ya sorular soruyor, onu şaşırtarak ağzından laf almaya çalışıyorlardı. Bir soru bitmeden arkadan hemen başka bir soru soruluyor, biri sorusunu bitirmeden, diğeri araya girerek soru soruyordu. Maksat Namlı'nın şaşırp ağzından birşeyler kaçırmasıydı. Bazen Namlı birbirine karışan sorulardan hangisine cevap vereceğini gerçekten şaşıırıyordu.

Namlı kendisi hakkında toplanan bilgileri, sorgu-cuların bildiklerini öğrendikçe hayretler içinde kalıyordu. inkarını

mümkün görmediği şeyleri kabul ediyordu. Saatler süren sorgudan sonra sorgucular da yorulmuşlardı. Son olarak: — Fikret'i tanıyor musun? diye sordular.

Namlı zihnini yokladı, Fikret tanıdığı kabadayılığa özenen biriydi. Ülkücülükle ilgisi olmayan Fikret şahsi bir davadan aranıyordu. Namlı firarda iken gelerek bir kaç gün yanında kalmıştı.

— Fikret'i tanırım, dedi.

— Nereden tanıyorsun?

— Elazığ'dan tanırım, ahbablığımız eskiye dayanır.

— En son ne zaman görüştünüz.

— Altı yedi ay önce Karadeniz'de iken gelip birkaç gün yanımda kaldı, sonra gitti ondan sonra görmedim kendisini. Hepsi bu kadar.

— Yalan söylüyorsun! diye bağırdı sorguculardan birisi.

— Sen Fikrete biri uzun namlulu Belçika, biri Kı-

150

PIRAMİT - GtZLI EL -

rıkkale iki silah vermedin mi?

Namlı saniyenin onda biri kadar bir zamanda söylenenleri zihninin süzgecinden geçirdi. Bahsedilen silahları tanıyordu. Bunları Fikret'le babasının silahlarıydı.

— Ben ne Fikrete ne de başkasına silah vermedim, dedi.

— Nasıl vermedin. Bu iki silahı Fikret'e Elazığ'da vermişsin. Ayrıca bir bidon silahı da götürüp köydeki bahçede gömmüşsünüz.

Namlı isyan etti.

— Hayır!... Yok!... Ben ne kimseye silah verdim, ne de bir yere silah gömdüm.

Sorguculardan biri kapıyı açarak seslendi:

— Getirin içeriye, dedi.

Bunun üzerine birini getirip Namlı'nın karşısında durdurdular.

— Anlat! Silahları sana kim verdi? diye emretti bir ses. içeriye getirilen konuşmaya başladı: !

— On iki eylül günü Namlı bana iki tabanca verdi. Ayrıca bir bidon otomatik silahı da köye götürüp bahçeye gömdük. Konuşmaya başlar başlamaz Namlı içeriye getirilenin Fikret olduğunu sesinden anlamıştı. Fikret tam karşısında duruyordu.

Fikret'in söylediklerini duyan Namlı'nın aklı başından gitti:

— Ulanvenk! Babanın silahını neden bana mal etmeye çalışıyorsun! diye bağırды. Bütün gücünü toplayarak Fikret'e hatırı sayılır bir tokat indirdi.

Sorgudakiler bunu hiç beklemiyorlardı. Hep birden ayağa fırladılar.

151

MEHMET ZEREN

— Ulan burası Elazığ mı, Zincirdere'de bu kadar görevlinin arasında adam mı dövüyorsun! diye bağırдыlar. Namlı'ya işkence etmek için güzel bir bahane çıkmıştı işte...

Dışarda bekleyen görevliye Namlı'yı teslim ederek:

— Bunu falakaya yatırın! dediler.

Namlı'yı sorgu odasının önündeki büyük salona aldılar, gözlerini açıp falakaya yatırdılar. Maksatları Namlı'yı konuşturmak olduğu kadar, onu bağırta ba-ğırta döverek gururunu ve kendine olan güvenini kırmak ve diğer mahkumlara korku ve gözdağı vermektir. Çünkü Zincirdere'deki herkes: Sorgucular, üstkattaki hapishane koğuşlarında yatanlar, görevliler ve bodrumda sorgu için

tutulan mahkumlar gıyaben tanıyordu Namlı'yı. Namlı bütün ülkede olduğu gibi, oradaki herkesin gözünde bir efsaneydi. Kendisi de bunun farkındaydı ve Namlı efsanesini ne pahasına olursa olsun korumaya kararlıydı. Falakaya yatırıp ayaklarına vurmaya başladıklarında dişlerini sıkı bir süre:

Falakacılar hem vuruyor hem de:

— Bağır! Neden bağırıyorsun? diye haykırıyor-lar, Namlı dayandıkça adeta kuruduyorlardı.

Namlı dişlerini sıkarak dayanabildiği kadar dayandı. Dayanma gücü tükenince; ayaklarının altına inen her darbeye karşılık:

— Allah!.. Allah!.. Allah!... diye bağırmaya başladı.

"Allah!..." dedikçe rahatladı, ağrısı hafifledi. Adeta acıyı duymaz hale geldi... O "Allah" dedikçe falakacılar kızıp kudurdular. Zira onun bağırıp "Ah vah" etmesini ağlayıp yalvarmasını bekliyorlar, istiyorlardı. Çünkü bugüne kadar hep böyle olmuştu.

152

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Yirmi... Otuz... Kırk... Elli... derken ayakları uyuştı artık darbelerin şiddetini duymuyordu. Falakadan çıkardıklarında Namlı'nın ayakları şişmişti yere basamıyordu, bir süre uzun koridorda götürüp getirdiler. Sonra diğer mahkumların kaldıkları odalardan birine götürüp bıraktılar, Namlı boş bir çuval gibi yığılıp kaldı, buz gibi beton zeminin üstüne. Yediği onca dayanın, uykusuzluğun verdiği yorgunlukla kendinden geçti. Ta ertesi gün saat sekize kadar; olduğu yerde kıpırdamadan derin derin uyudu.

Saat sekize doğru nöbetçilerden biri elinde bir parça kuru ekmek, birazcık çorbayla geldi. Namlı bunu görünce ancak

açlığı aklına geldi. Bir hamlede onları yedi. Arkasından su istedi.

Kapıyı açarak onu musluğa götürdü. Namlı kana kana içti sudan. Sonra yüzünü yıkadı "Ohhh! Yarab-bi çok şükür!.." gözlerine ışık, bedenine güç gelmişti. Yüzünü yıkadıktan sonra başında duran nöbetçiye baktı, gözlerinden yaşlar akıyordu. Kimbilir Anado-lunun neresinden kopup gelen bu genç gördüğü bu manzaraya merhamet dolu yüreği dayanamamış, bu olanları içine, vicdanına sindirememişti, ağlıyordu. Yapabileceği başka birşey yoktu çünkü... Saat dokuza doğru Namlıyı yukarıya sorgu odasına aldılar. Şehadet parmaklarına ağırlığını verip duvara dayadılar. İnsan şahadet parmaklarına dayalı olarak ne kadar durabilir. Aradan iki saat geçmeden Namlı'nın parmakları katlandı, nerdeyse bileğine dayanacaktı. Namlı tam altı saat öyle bekletildi.

Sonra sorguya alındı. Sorular... Sorular.....Sorular... Namlı'dan bir şey çıkaramayacaklarını anlayınca deliye döndü sorgucular:

— Alın bunu aç susuz uykusuz kalacak!., dediler.

153

MEHMET ZEREN

Namlıyı aşağıya boduruma aldılar, Namlı ayakta beklemeye başladı. Her ne kadar yukarıdakiler: "Aç susuz uykusuz kalacak" demiş olsalar da Namlı'nın başında duran nöbetçiler ona acıyarak arada bir gizlice bir parça ekmek biraz su veriyorlardı.

Namlı bu defa tam dört gün dört gece ayakta aç susuz uykusuz bekletildi. Birazcık duvara yaslanmaya kalksa başındaki nöbetçi "Düzel!" diye ikaz ediyor, dürtüklüyordu.

Beşinci gün sorguya alınmak üzere yukarıya çıkarılan Namlı merdivenlerden çıkarken kendini .rüyada sanıyordu.

Yine tehditler!... Yine sorular!.. Yine işkenceler...

Fakat değişen birşey yok. Namlı gerçekten de ancak bir efsane kahramanında olabilecek, iradeye ve dayanma gücüne sahip...

Bu da her defasında sorgucuları, darbecilerin gönüllü kölelerini kudurtuyor... saldırırganlaştırıyor...

* * #

Onuncu gün Namlı'yı işkence odasına aldılar. Gözlerini açtılar, gördüğü manzaradan ürksün, direnci kırılısn istiyorlardı.

Genişçe olan bu odada köşeye yakın yerde sedyeye benzeyen bir masa, yerde ve duvarlarda koca koca kan ve dışkı lekeleri, feci bir koku tavana asılı kocaman iki halka. Namlıyı halkaya asıp elektrik verdiler, dövdüler, bağırıp çağırdılar... Fakat nafile Namlı direniyordu.

— Buna bir çin işi yapalım yoksa konuşmayacak dediler.

Namlı ne olacak diye beklerken gözlerini bağlayıp başka bir odaya aldılar.

154

PİRAMİT - GİZLİ EL -

— Soyun üstünde ne varsa çıkar, dediler.

Namlı soyunmaya başladı. Üstünde ne varsa çıkardı. Sadece kilodu kalmıştı. Başındaki işkencecilerden biri bağırırdı.

— Kilodunu da çıkar! Namlı buna dayanamazdı:

— Biz delikanlı insanlarız, ne diye kilodumu çıkarayım.

Benim şerefimle, izzeti nefsimle oynamak yakışır mı? Beni öldürün daha iyi, diye bağırırdı.

Namlının bağıarak figan etmesiyle birlikte işkencecilerin yüzlerine bir gülümseme dalgası yayıldı. Birbirlerine baktılar. Sevinçlerine nihayet yoktu. Zira nihayet Namh'nın zayıf bir yönünü yakalamışlardı.

— Kilodunun kalmasını istiyorsan konuş!., dediler.

İşte o an Namlı hata ettiğini anladı. Fakat artık çok geçti.

— Bütün bildiklerimi anlattım. Hem de defalarca, daha ne anlatmamı istiyorsunuz, dedi.

İşkenceciler yakaladıkları fırsatı bırakmak niyetinde değillerdi.

— Ya çıkar kilodunu, yahut da konuş!...

Namlı işkencecilerin niyetini biliyordu artık. "Ne olursa olsun direnmeliyim," dedi kendi kendine.

Namlı'nın direnmesi işkencecileri daha da kızdırdı.

Bir köşeye götürüp durdurdular, yukarıda bulunan musluklu bir kaptan karla karıştırılmış soğuk suyu açtılar, soğuk su önce şırıngadan çıkıyormuş gibi ince ince akıtıldı, bütün vücudu ıslanınca damla damla damlatmaya başladılar.

Zaman geçtikçe Namlı'nın kafasının ortasına damlayan her damla bir

155

MEHMET ZEREN

balyoz darbesinden farksız gelmeye başladı. O gün tam üç saat Namlı o soğuk kış gününde, karla karıştırılmış buz gibi suyun altında kaldı. Fakat direncinden iradesinden zerre kadar birşey eksilmedi. Dayandı, dayanacaktı, kararlıydı...

* * *

Namlı Zircirdere'de üç gün bir, dört gün bir, beş gün bir altı gün bir; uykusuz aç ve susuz, ayakta bekletildi, elektrik verildi. Soğuk suyun altında tutuldu. Fakat direnci kırılmadı...

Bu arada Namlı Zincirdere'de yirmi bir günü doldurdu. Yirmi birinci gün tekrar Çin işkencesine tabi tutuldu. Çıplak edilip o buz gibi havada, karlı suyun altında tam altı saat bekletildi. İşkence bittiğinde Namlı'nın her taran soğuktan uyuşmuştu.

Namlı'nın direnmesi beraberindekilere de moral veriyor, onların direnmesine sebep oluyordu. Bu da işkencecileri çileden çıkarıyordu.

Namlı Zincirdere'de yirmi ikinci gününü doldurduğunda işkenceciler bütün maharetlerini, bildikleri ne kadar insanlık dışı işkence varsa -filistin askısı da dahil- denemişler, hiç biri de para etmemişti. Eziyeti gören, her türlü acıyı çeken Namlı'ydı. Fakat tükenenler işkenceciler oldu. Ve onu konuşturamaya-caklarını anladılar.

Bu arada Namlı kendisini götürüp getirenlerle irtibat kurmuştu, hemen hepsi onun kim olduğunu biliyor, onun gösterdiği bu dirence saygı duyuyorlardı. Çünkü Namlı'ya yapılanlar o güne kadar hiç bir mahkuma yapılmış değildi. Yirmi ikinci gün işkenceciler son bir ümitle Nam-

156

PİRAMİT - GİZLİ EL -

İl'yı beş gün aç, susuz ve uykusuz; ayakta beklettüer-Bu Namlı için pek zor olmadı çünkü başında beÜe" yenler onu idare ediyorlar, ekmek su veriyorlardı. Beşinci gün, gece yarısından sonraydı. Bütün sorumlular gitmişti.

Nöbetçilerden başka kimse yoktu. Nöbet bekleyenlerden biri türkü söylüyordu. Mahkumlara seslendi:

— İçinizde türkü söyleyen varsa bir türkü söyle~ sin, dedi.

Namlı ayakta bekliyordu.

— Ben söylerim, yalnız söylerken oturmam *a~ zım, dedi.

Nöbetçi:

— İyi otur da söyle, dedi.

Namlı yanık sesiyle türküye başladı, aklına gelen bütün türkülerini söyleyip bitirdiğinde aradan epey zaman geçmiş, hatta arada biraz da uyuklamıştı-

Ertesi sabah gece türkü söylerken oturmasına mücade eden nöbetçi onu sorguya götürüyordu, Namlı az da olsa dinlendiği için biraz dinçti.

— Biraz perişan dur, yoksa sana müsamaha gimi anlarlarsa beni yakarsın dedi.

Namlı kendini perişanlığa verdi. Nöbetçi devam etti:

— Yukarıdakiler senin konuşmayacağına getirmişler, eğer bu saatten sonra konuşursan ^ mahvedecekler, "Bizi bu kadar neden uğraştırdın , diye. Ayrıca eğer konuşursan ben de seni mahvedeceğim, çünkü senin üstüne arkadaşlarla bahse girdini üç karton malbora sigarasına. Yukarıdakiler konuşurken duydum iki gün sonra seni Mamak'a &en gönderecekler, dayan, dedi. Bu da Namlı için az da olsa bir güç kaynağı oldu.

157

MEHMET ZEREN

Sorgu odasına alınan Namlı saatlerce sorgulandı fakat değişen birşey olmadı. Saat dokuzda sorguya aldıkları Namlı'yı saat birde aşağıya indirdiler, saat üçte yeniden yukarıya aldılar, kısa bir ifadeden sonra ifadesini yazıp imzalattılar. Namlı'yı, Fikret'le birlikte kelepçeleyerek Adlî müşavirliğe gönderdiler. Adlî müşavirlikte Fikret ifadesini değiştirdi:

— Yakalattığım silahlar. benimdir, dedi. Nam-ı'yla ilgisi yok.Bana: "Silahlan kimden aldın" diye işkence edildiği için;

Namlı nasılsa firar olarak yurt dışında diye, silahları onun bana verdiğini söyledim" dedi.

Adli müşavirlik bunun üzerine Namlı'yı mahkemeye çıkarmaya gerek görmeden ifadesini alarak serbest bıraktı. İşkenceciler bundan hiç te hoşlanmadılar. İçlerinden biri:

— Ulan Namlı Polat, dedi. Ben biliyorum senin bütün olayların içinde olduğunu, bize hiçbir şey söylemedin, silahları kabul etmedin. Eğer seni buradan sağ gönderirsem anamı avradımı.....sin. Mamak'tan kırkbeş gün daha mücade aldık, ya konuşacaksın yada gebereceksin burda, dedi.

Namlı düşündü. Eğer silahları kabul ederse alacağı ceza; her silah için altı ay olmak üzere bir yıldı. Böylece burada bir iki yıl yatar, Mamak'taki mahkemesi de devam ederdi. Burası Mamak'a göre çok rahattı çünkü. Üstteki koğuşlarda yatan mahkumların Mamak'takilere kıyasla çok rahat olduklarını öğrenmişti.

— Eğer silahlar temizse, herhangi bir olayda kul-
158

PIRAMİT - GİZLİ EL -

lanılmamışsa, benimle ilgisi yok fakat kabul edeyim, bırakın yakamı, dedi.

İşkenceciler dişlerini gıcırdattılar.

— Ya Elazığ'da gömdüğün otomatik silahlar ne olacak, dediler.

Namlı:

— Düşünün, dedi. Anarşinin kol gezdiği o günlerde siz olsanız silahı götürüp toprağa gömer misiniz, hem de bir bidon silahı. Hangi eşek bunu yapar?!

İşkenceciler düşündü. Fikret'i konuşturduktan sonra alıp köye götürmüşler, günlerce tarla, bahçe bırakmamış traktörlerle sürmüşler, bir şey bulamamışlardı. Namlı haklı, söyledikleri mantıklıydı. . Ve Namlı iki gün sonra Mamak'a iade edildi...

* * *

159

"Tarihin her devresinde ve dünyanın her yerinde insan bir değerdir. Fakat darbecilerin gözünde ve Mamak Cezaevinde asla..."

Namlı Mamak'a gelince ilk yapılan iş hücrelerini değiştirmek oldu. Namlı'yı "Tecrit- 1 - Arka 20 Nu-mara"dan 24 numaraya verdiler. Böylece, güya Namlı'nın Kayseri'den edindiği bilgileri hücre arkadaşlarına aktarmasını önlemiş oldular. Yeni hücre arkadaşları yine sol örgütlerin azılı militanlarıydı. Aradan bir hafta geçince her hücreye bir sağcı mahkum verdiler. Böylece her hücrede üç solcu bir sağcı olmak üzere dört kişi kalmaya başladı. İki ranzada dört kişi...

Namlı Zincirdere'den döndükten iki gün sonra büyük bir karın ağrısına ve ishale yakalanmıştı. Zin-cirdere'de gördüğü işkencelerin vücudunda yaptığı tahribat yeni yeni kendisini göstermeye başlıyordu anlaşılır. Üçüncü günden itibaren her gün ihtilam olmaya başladı. Zincirdere'de soğuk suyun altında saatlerce kaldığından üşütmüştü.

Ertesi gün revir günüydü, onbeş günde bir, biri solcu, biri ülkücü olmak üzere iki kişinin doktora görünmeye hakkı vardı. Bunun dışında ölüm derece-

160

PİRÂMÎT - GİZLİ EL -

sinde bile olsa hiçbir mahkum hiçbir surette revire çıkarılmıyordu.

Namlı düşündü kendisinin durumu kötüydü, su gibi ishal olmasının yanında hergün ihtilam olup soğuksu ile yıkanıyor. Bir an önce doktora gitmesi lazımdı. Buna rağmen kendisi diğerlerine fedakarlık etmek istedi. Yirmi numaralı hücrede Yücel denilen çocuğun ayağına kurşun değmiş içerde kaldığı için dayanılmaz derecede sancı yapıyordu.

Onyedi numaralı hücrede kalan Ahmet'in işkenceden dolayı belinde müthiş bir sancı vardı.

Onaltı numarada kalan Mustafa'nın işkence sırasında kafası yarılmış on tane dikiş atmışlar, bu dikişler rastgele atıldığı için ikisi açılmış, yara iltihap yapmış, dayanılmaz şekilde ağrıyordu.

Ondört numaradaki Erdinç de çok hastaydı, ağrıdan duramıyordu.

Namlı seslendi:

— Ben hastayım ama kendimi biraz iyi hissediyorum, onun için Yücel sen bu gün çık revire, dedi.

Yücel aslında çok hasta olmasına, ağrısının dayanılmaz olmasına rağmen ülküdaşlarma fedakarlık etti:

— Kıdemli ben de biraz iyiyim on yedi numara çıksın, dedi. Abi veya Namlı diyemiyordu, yasaktı çünkü. Çünkü burada hakim cuntacı mantığa göre insanlar yoktu, sadece sıfatlar veya rakamlar vardı. "Kademli veya 20 numara" demek mümkündü ancak.

Onyedi numaradaki Ahmet de aynı fedakarlığı gösterdi:

— Ben de iyi sayılırım, onaltı numaranın duru-

161

MEHMET ZEREN
PİRAMİT - GİZLİ EL -
İÜ'ü

mu daha kötü o gitsin doktora dedi.

Onaltı numarada kalan Mustafa bunu duyunca: — Ben de iyiyim yirmidört numara çıksın dedi. Böylece yirmidört numaralı hücrede kalan Erdiñ revire çıkabildi ancak. Başta Namlı olmak üzere bu dört insan, dayanılmaz ağrılar içindeyken birbirlerine sıhhatleriyle, hatta hayatlarıyla fedakarlık ediyorlardı. Halbuki bu insanlar o güne kadar bir an olsun birbirlerini görmemişlerdi. Her biri diğerini gıyabında, ismen tanıyordu.

* * *

O akşam sayım esnasında Namlı müthiş üşüyordu. Ateşi otuzdokuz, kırk derece rahat vardı. Karnının sancısından iki büklüm duruyordu. Hücre arkadaşları onun bu haline acıyarak onu sıranın sonuna aldılar.

— Kıdemli sen burada dur, dediler.

Namlı iki büklüm duruyor, doğrulamıyordu. Onu böyle iki büklüm gören görevlilerin başı:

— Ne öyle duruyorsun ların! Sen mutlaka birşey saklıyorsun, dedi.

Namlı zorlukla inledi:

— Çok hastayım! dedi.

İnsanlıktan zerre kadar nasibini alamamış; tepesinden tırnağına kadar darbeci olan baş görevli buna inanır mıydı?

Namlıya hatırı sayılır iki tokat indirdi:

— Numara yapma lan! Numara yapma!.., diye bağırды, ardından ekledi:

— Soyun!..

Namlı'yı kilotla kalıncaya kadar soyup aradılar, hiçbirşey bulamadılar. Sadece boynunda ipi boncuk-

162

larla örülmüş bir muska vardı. Muskayı parçalayıp içine baktılar. — Sen bununla adam boğarsın diye ipini koparıp attılar. Sayım bittikten sonra Namlı daha da fenalaştı hücre arkadaşları:

— Duvarda sıvanın arasındaki kireci tırnağınla kazıp ye. Ateşini düşürür, sancını keser, dediler.

Namlı denileni yaptı fakat o gece pek faydasını göremedi. Sabaha kadar ateşler içinde yandı, sancıyla kıvrandı. Yarı baygın bir halde, kabuslar görüp sayıklayarak sabahladı. On yedi numaralı hücrede kalan Ahmet belindeki ağrıdan dolayı dayanamayarak bayılmıştı.

Onaltı numarada yatan Mustafa kafasındaki yaradan ateşler içinde kıvrılarak yarı baygın sabaha kadar sayıklamıştı. Bu insanların ve bunlar gibi -sağcı-solcu diye ayırıp birbirleriyle vuruşturulduktan sonra; suçlu-suçsuz demeden işkencelere tabi tutularak zindanlara tıkılan binlerce insanın-acı çekmesi, ölümle burun buruna gelmesi kimin umrundaydı. Hiçbirine bir müdahale edilmedi. Tam bu sırada ihtilalin ileri gelenlerinden darbecilerden biri uçakla kilometrelerce ötedeki bir şehirden özel olarak getirtilen bir şarkıcı kadının şarkılarıyla mest oluyor, onun şerefine kadeh kaldırıyor, onunla yalnız başına geçireceği saatleri hayal ediyordu.

Ertesi gün öğleden sonra ancak, kafasındaki dikişler patlayarak iltihap yapan Mustafa'yı doktora götürdüler, o da bayılıp uzun bir süre kendine gele-

163

i , ii

I i ! i!

'I

1 I

MEHMET ZEREN

mediği için...

Namlı'ysa ancak onbeş gün sonra doktora çıka-bildi. Doktor ona:

— Soğuk suyla yıkanma, eğer soğuksu ile yıkanmaya devam edersen ölürsün, dedi.

Namlı:

— Yıkanmazsam olmaz, çünkü namaz kılıyorum, deyince.

Doktor:

— Namaz kılma, iyileş sonra kılarırsın, dediğim gibi eğer yıkanmaya devam edersen ölürsün, dedi.

* *

Namlı Zincirdere'den döndükten sonra bir ay geçmişti ki bir dedikodudur yayıldı.

Tecrit hücrelerinin sorumluluğuna Diyarbakır'dan Kelek isimli darbecinin tayin edildiği söyleniyordu. Kelek zalim, gaddar, hatta ruh hastası biri olarak biliniyordu. Ve o pazartesi göreve başladığının, ilk sayım akşamında hücredekileri kırıp geçirdi. Hem dövüyor hemde bağıırıyordu Kelek:

— Ulan mikroplar!..

Ulan vatan hainleri!.. Ulan insanlıktan nasibini alamamış itler!.. Burada kampta yaşıyor gibisiniz. Sizi de Diyarbakır'dakiler gibi boğazınıza kadar ...ka batırıp bekletmek lazım! Yoksa adam olacağınız yok!

*

Mamak'ta hayat hep aynı şekilde sürüp giderken günler akıp gidiyordu. Monoton, sıkıcı ve çekilmez bir ızdırap olarak. Derken ramazan ayı geldi. İlk birkaç gün Namlı ve onunla birlikte diğer hücrelerdeki sağcı çocuklar oruçlarını tuttular. "Beni falan saatte kaldır" diye

164

I

3'

PİRAMİT - GİZLİ EL-

yazıp kapıya kağıt yapııştırıyorlar, görevliler o saatte kendilerini kaldırıyor. Böylece öğle ve akşam yemeklerinden artırdıkları bir iki lokmayla sahur yaparak oruç tutuyorlardı.

Ramazan'ın beşinci günü bir emir geldi.

"Oruç tutmak yasak! Sahura kalkmak yasak!"

Olacak şey değildi. Fakat memleket Türkiye, yer Mamak Cezaevi, yönetim cuntacıların elindeydi.

Bu yasaktan sonra akşamları verdikleri bir parça kuru ekmekle, bir avuç tuzdan ibaret yemeği öğleye aldılar, akşamları yemek gelmiyordu. Maksat kimsenin oruç tutmamasıydı.

Ramazan ayı başladığından beri yapılan yeni bir uygulama daha vardı, o da havaya çıkardıklarında mahkumları daha çok koşturuyor, daha çok hareket ettiriyorlar, böylece oruçlu olanlar takattan kesilip düşünce tepelerine çullanarak coplayıp tekmeliyorlardı. Hunharca... sadistçe... büyük bir zevk duya duya...

* * *

Namlı hemen her gece kendi kendine sahura kalkıyor, gündüzden sakladığı bir parça kuru ekmekle de olsa sahur edip oruç tutmaya çalışıyordu.

Ramazan ayının yirmibirinci günü Namlı yine kendi kendine sahura kalkmış yatağının üstüne oturarak sahur yapmaya çalışıyordu. Bir ayak sesi duyarak döndü Kelek demir parmaklıkların önünde durmuş, o sipsiri, o hainlik dolu bakışlarını üstüne-dikmiş bakıyordu.

Kelek işaretle: "Ne yapıyorsun" diye sordu. Namlı aynı şekilde işaretle cevap verdi: "Yemek yiyiyo-rum" Kelek bir süre öylece durup bekledi. Sonra hiç sesini çıkarmadan Namlı'nın şaşkın bakışları ara-

165

MEHMET ZEREN

smda çekilip gitti.

Başka zaman olsa Kelek en azından bağırp çağırarak hakaret etmeden gitmezdi. Belki de Namlı rüya görmüştü...

Ramazan ayının son günleriydi, galiba iki gün sonra bayramdı. Namlı ve hücre arkadaşları yine aynı gürültü aynı patırtıyla, cop şakırtıları, "Koş ulan! Koş! Koş!" bağırıltıları arasında havalandırmaya çıkarıldılar. Havalandırmaya "Tecrit 1 önle - Tecrit 1 arka" olmak üzere iki hücre birden yirmi dakika havaya çıkarılıyordu. Tecrit -1 ön - 24 numarada Erdiñç kalıyordu. Havalandırmada iken bir ara Erdiñç Namlı'ya:

— Abi, dedi. Benim nevresimim yok, eğer biri seni görmeye gelirse söyle bana bir nevresim aldirt. Çok dikkatli olmasına rağmen nasıl olduysa görevli ikisinin konuştuğunu farketti. Koşarak Namlı'nın yanma geldi:

— Söyle çabuk o sana ne söyledi, dedi. Namlı:

— Hiç, dedi, nevresimi yokmuş, nevresim istedi. Görevli kızarak bağırdı:

— Konuşmak yasak! Aç elini. Namlı itiraz etti:

— Yahu bunda ne var ki ne açayım elimi.

— Aç çabuk! Çok konuşma!

Açarsın, açmam derken bütün görevliler Namlı'nın başına üşüştü, vur babam vur, perişan ettiler Namlı'yı. Ve ondan sonra da iki hücreyi birlikte havaya çıkarmak yerine havalandırma süresi olan yirmi dakikayı ikiye bölüp her hücreyi on dakika ayrı ayrı olarak havaya çıkarmaya başladılar...

166

PİRAMIT - GİZLİ EL -

Namlı artık her fırsatta görevlilere karşı çıkıyor, onlarla tartışıyordu. Bu da ona daha fazla baskı yapmalarına sebep oluyordu.

Namlı mahkemeye ilk defa çıkarıldığında Mamak'ta bir yılını geride bırakmış bulunuyordu. Saat sekize doğru bir görevli gelerek.

— Mahkemeye çıkanhcaısm hazırlan, dedi.

Namlı hazırlandı biraz sonra dört kişilik bir görevli grubu gelerek onu hücreden çıkardılar, çıkarır çıkarmaz araya alarak vurmaya başladılar. Namlı şaşırđı:

— Ne oldu! Ne yaptım! Neden vuruyorsunuz? deyince daha fazla vurmaya başladılar. Dayak faslı bittikten sonra alıp götürdüler. Uzun bir yürüyüşten, sağa sola dönerek, merdivenlerden çıktıktan sonra geniş büyük, spor salonu gibi bir yere getirip teslim ettiler.

Namlı kapıdan girince baktı en az dört yüz kişi diz çökmüş başları yerde sessizce bekliyorlardı. Koca salonda çit yoktu.

Bütün salonda hepsi hepsi yedi sekiz görevli ya var ya yoktu. Bu manzara karşısında kan beynine sıçradı Namlı'nın, bir anda çıldırma noktasına doğru hızla gittiğini hissetti. Dede Korkut kitabından Öztürk hocanın kendisince okuduğu Tepegöz hikayesindeki cümleleri hatırladı. "Başat kızıp yerinden doğruldu, ayağa kalktı Tepegözü buğra gibi dizleri üzerine çökertti."

Burada gördüğü herkes diz üstü çökmüş öylece bekliyorlardı işte...

Gözlerini etrafta dolaştıran Namlı birden Öztürk hocayı gördü. Seslendi:

167

MEHMET ZEREN

— Öztürk Hoca!

Öztürk Hoca duydu fakat kıpırdıyamadı. Görevlilerden çekindiği açıkça belliydi. Herkesi olduğu gibi onu da korkutup sindirmişlerdi. Zavallının görevlilerden ödü patlıyordu. Namlı sözlerini tekrarladı.

— Öztürk Hoca!... Öztürk Hoca!

Öztürk Hoca hafifçe başını çevirerek göz altından baktı. Namlı pervasızlıkla devam etti.

— Hani sen bize diyordunki: "Delinse yer çökse gök, Yansa kül olsa dört yan, Yıldırımdan, tipiden, kasırgadan yılmayan, Tunç yürekli Türkleriz..."

"Türke zincir vurulmaz, Türk zincirlere sığmaz" diyordun!.. Hani nerde senin bahsettiğin bu Türkler, bu Türk'ün anasını kim....ti. Ne oldu bu Türke!..

Namlı'nın sesi koca salonun duvarlarında yankılandı. Birkaç görevli koşarak geldi:

— Sus be! Sen ne diyorsun? diyerek onu alıp götürdüler bir duvara döndürdüler.

— Dur burda! Sesini çıkarma, dediler...

Namlı çıldırmanın sınırındaydı böyle bir şeyi hazmedemezdi. Şu koca salonda oturanların hemen hepsi kendisini tanıyorlardı.

— Bırakın! diye bağırdı. Biz esir miyiz? esir kamplarında bile böyle şey olmaz! Nazi kampı mı burası?!..

Bunun üzerine o çıt çıkmayan salondan homurdanmalar gelmeye başladı. Görevliler bunun üzerine Namlı'nın fazla üstüne gelmediler.

Orada bir iki saat kadar bekledikten sonra mahkemeye çıkmak üzere başka bir yere alıp Nam-
168

PIRAMİT - GİZLİ EL -

h'yı Güلكardeş'le kelepçelediler, bir banka oturttular. Namlı çoktandır konuşacak bir insanın hasretini çekiyordu.

Güلكardeş'le konuşmaya başlayınca görevliler yine Namlı'ya tebelleş oldu.

— Neden konuştun, aç elini!

Namlı'nın elini açması mümkün değildi zira şu an etrafında bulunanların hepsinin reisi durumundaydı. Namlı eğer elini açacak olursa kendisini bir böcek kadar küçülmüş hissedecekti. Açmadı elini, direndi.

Bunun üzerine görevliler üstüne saldırdı. Etraftaki diğer ülkücü çocuklar da müdahale etmeye kalktı.

Patırtı, gümbürtü kargaşa aldı yürüdü...

* * *

O gün ilk mahkemesine giren Namlı böylece neyle suçlandığını da öğrenmiş oldu.

Suçlandığı şeyler eften püften şeylerdi ve şöyle birkaç başlık altında toplanabilirdi.

"Silahlı çete oluşturmak."

"Diyarbakır olayları sırasında silah zoruyla istiklal marşı söyletmek."

"Devlet görevlilerine rüşvet vermek."

Namlı'yı o gün en çok hayrete düşüren, en çok şaşırtan şey, iddianamenin belgeler kısmından yeralan, kendi elyazısı ile yazılmış bir sayfa kağıdın foto-kopisiydi.

Namlı bu fotokopiye rastlayınca adeta şok oldu.

Çünkü bunu 12 Eylül'den yaklaşık bir yıl kadar önce yazmıştı...

Namlı biranda o anlara geri döndü.

Son derece inandığı, güvendiği, Kürşad Bey'in odasında; masasının önünde oturuyordu. Ona bazı

169

MEHMET ZEREN

problemleri anlatmak ve durum hakkında bilgi vermek üzere oradaydı. Tam konuşmaya başlayacaktı ki Kürşad Bey sus işareti yaptıktan sonra masadan kalkarak yanma gelmiş, kulağına eğilerek çok zor anlaşılan bir sesle:

— Burası dinleniyor olabilir, söyleyeceklerini yazılı olarak ver, demişti.

Bu çok mantıklıydı. Namlı kalem kağıt alarak genel durumun bir değerlendirmesini yapmış, ne gibi tedbirler alınması, ne yapılması gerektiğini de yazarak bu bir sayfa kağıdı Kürşad'a vermiş. Kürşad bunu okuduktan sonra Namlı, onun kağıdı ince ince yırtarak atmasını veya yakmasını beklerken —ki yetiştirme seminerlerinde bunun üzerinde bir hayli durmuşlardı, Kürşad bunu bizzat kaç defa kendisi

söylemişti— Fakat o şimdi kağıdı itina ile katlayıp, gözünün önünde kasaya kitlemişti. Tuhafına gitse de o zaman bunun üzerinde pek durmamıştı.

Namlı iddianameyi eline aldığından itibaren günlerce düşündü fakat, kendi elyazısı ile yazdığı bu kağıdın nasıl olup da; o çelik kasadan çıkarak gelip bu iddianamede yer alıp, karşısına delil olarak çıktığını anlayamadı. İşte bu Namlı'nın anlayamadığı, çözemediği hadiselerin ilki oldu. Kafasına ağır bir balyozdan beter inen ilk mesele oldu. Namlı artık her onbeş günde bir muhakemeye götürülüyordu. Ve her onbeş günde bir dayak ata ata götürüyorlar ve dayak ata ata getiriyorlardı.

Tanıdıkları arasında kendisine yapılan hakaretlere Namlı tahammül edemiyor, görevlilere dikiliyor. Kendisiyle birlikte diğer çocuklar da aynı şeyleri yapıyorlardı. Bu yüzden münakaşa, itiş kakış bitmiyordu...

170

PİRAMİT - GİZLİ EL -

* * *

Namlı'nın çıkarıldığı üçüncü mahkemeydi, görevliler onu herkesin bekletildiği büyük salon yerine bu sefer küçük bir odaya götürüp bırakarak çıktılar, kapıyı kapadılar. Aradan bir on dakika geçince odaya siyah saçları düzgün taranmış, takım elbiseli, kravatlı, beyaz gömlekli, bıyıkları dudaklarının kenarından sarkan, otuz yaşlarında biri girdi.

Namlı böyle birşeyi hiç beklemiyordu. Şaşırıp kaldı. İçeriye giren yaklaşıp konuştu:

— Kürşad Reis'ten sana selamı getirdim deyince Namlı'nın hayreti üç beş kat daha arttı.

— Sen kimsin, Kürşad Reis'i nereden tanıyorsun? dedi.

Gayri ihtiyari adam elini boşlukta salladı:

— Kim olduğum önemli değil, sadece söylediklerimi iyice dinle yeter, dedi. Sonra tane tane konuştu. Çok yavaş ve her kelimenin üstüne basa basa konuşuyordu.

— Reis diyorki; diye başladı ve şöyle devam etti:

— Görevlilere karşı gelip, kendini boşa boşuna ezdirme, böylece diğer çocuklara da kötü örnek olma. Kim olursa olsun bizim insanımız, herkes görevini yapmaya çalışıyor, daha yumuşak başlı ol."

Namlı nelerin döndüğünü anlamak istiyordu. Bu adam mutlaka ağzım aramak ve ondan bilgi almak için görevlendirilmiş olmalıydı. Eğer öyle değilse bu bir hayal olmalıydı. Namlı kalkarak adama dokundu. Hayır hayal değildi. Adam gerçektir.

— Görevli misin sen? dedi.

171

MEHMET ZEREN

— Hayır.

— Peki buraya nasıl girdin?

— Onu boşver, sana getirdiğim talimata bak.

— Reis'i nereden tanıyorsun?

— Bırak soru sormayı.

— Buraya nasıl gelebildin. Eğer görevli değilsen buraya nasıl girdin?

— Boşuna yorma kendini, burada olan bitenden Reis'in haberi var ve sana haber gönderdi. Gerisi önemli değil, boşuna dik başlılık edip kendini ezdirme. Haydi hoşçakal. Namlı alabora olmuştu.

— Dur diye bağırdı. Eğer gerçekten Kürşad Reis'ten geliyorsan ona şunu söylemeyi unutma. Bütün bu olanlara,

haksızlıklara gözyummak olmaz. Bana sabırlı olmam için haber göndereceğine, söyle ona göğsünü gere gere, yapılan haksızlıklara karşı çıksın. Her gün bir iki insanımızı haksız yere asıp duruyorlar... Pısıp kalmanın günü değil bugün, adam gibi mücadele etsin. İnsanlara emirler vererek, beline silah takıp olayların içine iterek öne sürüp, çile çekmelerine, asılmalarına sebep olduktan sonra pısıp kalmak insanlığa sığmaz. Hani ülkücü hareket güçlüydü, hani her yerde devletin her kademesinde adamları hazır bekliyorlardı. Hani onun bir emriyle herşeyi alt üst edeceklerdi, dedi. Adam daha fazla dinlemek istemiyor olmalı ki, hızla kapıya yöneldi. Biraz sonra görevliler hiçbirşey olmamış gibi içeriye girerek Namlı'yı alıp mahkeme salonuna götürdüler. Namlı doluya koydu almadı. Boşa koydu dolmadı. Kafatasını çatlatırcasma zihnini zorladı, fakat nafi-

172

PİRAMİT - GİZLİ EL -

le, bu olanlara bir mana veremedi. Zira Kürşad Reis de kendisi gibi tutukluydu ve darbeciler kuş uçurtmuyorlardı, görünüşe göre...

Günlerce düşünse de; Kürşad Reis'in nasıl olup da durumdan haber alarak kendisine özel kurye ile haber gönderebildiğini, kuryenin nasıl elini kolunu sallayarak yanma girip çıktığını çözemedi.

Namlı mahkemeye gide gele etrafında neler olup bittiğini daha iyi görüyordu. Mesela "Tecrit - 1 Arka'nın" ilk hücrelerinde havaalanı baskını gerçekleştirerek bir sürü insanın yaralanmasına, üç kişinin ölmesine sebep olan Leon Emekçi-yan kalıyordu. Diğer hücrelerde iki ranzada dört kişi kalırken, Leon tek başına bir hücrede kalıyordu. Hergün

ızgara köfteler, meşrubatlar, çaylar, çeşit çeşit yemekler gırlaydı. Neymiş efendim dış kamuoyuna, Avrupalıya hoş görünmek gerekiyormuş...

Kendi insanını suçlu suçsuz demeden ez, bir anda birçok insana birden zarar vermiş birini baştacı et. Olacak şey değildi.

Namlı bunları gördükçe iyice kahroluyordu. Fakat ne yazıkki yapacak birşey yoktu.

Aradan zaman geçtikçe cuntacıların hızları azalıyordu.

Hücrelere bir haftadır gazete, alma mü-sadesi verilmişti.

Tabii görevliler gazeteleri önce okuyarak, sansürden geçirip, sonra veriyorlardı içeriye.

Namlı'nın aldığı gazete ek olarak Kur'an tefsiri

173

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

vermeye başlamıştı. Namlı bunları biriktiriyor, fırsat buldukça okuyordu.

Bir gün akşam sayımından sonra her zaman olduğu gibi, yatak, yorgan, tabak, kaşık, eşya ne varsa görevliler tarafından saçıp savrularak yerlere atılmıştı, herkes bunlara alışıktı. Fakat o gün bütün bunların yanında, Namlı'nın biriktirdiği Kur'an tefsiri de yerlere atılarak tepe-lenmişti.

Bunu gören Namlı birden çıldırarak, bağırmaya başladı.

— Ulan bu yapılır mı? Sizin bu yaptığınızı ne Yunan gavuru, ne de Rus gavuru yapmaz!..

Çağırın en yetkililerinizi! Nedir bu! Biz insan değil miyiz!..

Birden ortalık karıştı, görevliler böyle bir-şey beklemedikleri için şaşırıp kaldılar. Yetkiliye haber verdiler. O gece nöbetçi olan görevli iyi bir insandı. Her ne kadar boyun eğmiş olsa da

içinden darbeye ve darbecilere karşıydı. Geldiğinde Namlı feryad ediyor, bağıırıp çağırıyordu hâlâ.

— Bir dakika sakin ol bakalım delikanlı, ne oldu? Sakin sakin anlat, dedi.

Namlı'nın sakinleşecek hali yoktu. Bağıra çağıra devam etti.

— Bu yapılır mı? Rusya mı burası? Kur'an yere atılıp tepelenir mi? Namazı, orucu yasak ettiniz! O yetmiyormuş gibi şimdi de Kur'an'ımı yere atıp te-pelemiştiniz. Ben bu Kur'an için burada yatıyorum, Kur'an da tepelendikten sonra ben niçin yaşayacağım, yaşamam için ne sebep kaldı? Öldürün beni! Öldürün!..

Namlı çıldırmak üzereydi. Bunu anlayan görevli yumuşak sözlerle onu sakinleştirmeye çalıştı. Namlı biraz sakinleştikten sonra:

— Bu gördüğün görevlilerin çoğu okuması yazması olmayan cahil insanlar, bilmeyerek, farkında olmayarak yapmışlardır, dedi.

Buna benzer yumuşak sözlerle Namlı'yı iyice sakinleştirdikten sonra gitti.

* * *

Namlı ve arkadaşları onbeş günde bir mahkemeye çıkmak üzere gidip geliyorlar, giderken dayak yiye yiye gidiyorlar, gelirken dayak yiye yiye geliyorlardı. Namlı her mahkemeden gelişinde, birinci hücrede Leon Ekmekçiyan'm keyif çattığını, çayını yudumlayıp, sigarasını tüttürdüğünü görünce çıldırıyordu. Kendileri günde en az iki defa dayak yiyorlar, en küçük şeyde görevliler "Aç elini!" diye bağııyor, sadistçe, canice vuruyorlardı. Elini açmamak çok daha tehlikeliydi. Elini açmanın numarası almıyor, biraz sonra numarası

alman, görevliler tarafından götürülüyor, ba-yıltımcaya kadar dövüldükten sonra getirilip hücreye atılıyordu.

Mamak'ta o yıllar herşey dert, herşey çile idi, ıstıraptı. Bütün mekanizma, insana zulmetmek üzere tanzim edilmişti. Bu sırada davalar da yavaş yavaş neticeleniyordu. Ve bu neticelerin çoğu idamdı.

* * *

Namlı ve arkadaşlarının mahkemeden geldikleri günün akşamıydı. Ali Bülent isimli ülkücü çocuğu

174

175

MEHMET ZEREN

I

sayımdan sonra hunharca, öldüresiye dövdü görevliler. Ne kadar görevli varsa başına üşüştü; bu korumasız, zavallı, bir deri bir kemik haline gelmiş onse-kiz yaşındaki gencecik fidan gibi, filiz gibi çocuğu öldüresiye dövdüler... coplar... yumruklar... tekmeler... küfürlerle....

Dakikalar sonra Ali Bülent yığılıp kalmıştı, boş bir çuvaldan, ruhsuz bir bedenden farksız...

Ve aynı gece sabaha karşı görütüp astılar Ali Bülent'i...

Zavallı Ali Bülent... Zavallı gençlik... Zavallı memleket...

* *

"Çareleri şartlar doğurur, en kötü şartlarda bile bir hal çaresi bulunabilir..."

Mamak'm o ağır ve dayanılmaz şartlarında, sosyalist çocukların tamamı Dev-sol'cusu, Dev-yol'cusu, Acilci'si, Partizan'-ı birleşerek birlikte hareket ediyorlar, kantinden alışveriş müsadese çıktığı gün bütün hücrelerde herkes ne kadar parası varsa söylüyor, toplanan paranın tamamıyla birşeyler

almıyor, sonra herkese eşit olarak paylaştırılıyordu. Mesela herkese günde üç tane sigara, iki veya üç günde bir yumurta veriliyordu.

İlk başlarda Namı yalnızken, her ne kadar o da buna dahil olmak istediye de solcu çocuklar onu kabul etmediler.

"Faşistlerle kan davamız var, onlarla birbirimizi öldürmüşüz, olmaz" demişlerdi.

Anlaşılan bu senaryoyu yazan, o kadar güzel düşünmüş, o kadar güzel tasarlamıştı ki, en ağır şartlarda bile — senaryonun düşman olarak tesbit ettiği taraflar— bir araya gelemiyor, birlikte hareket edemiyorlar di.

Aslında ülkücü olsun solcu olsun hemen herkes güzelce hazırlanan bir senaryonun figüranıydı. Çoğu

176

177

MEHMET ZEREN

halkın parasıyla okumuş bir avuç atanmışla, onlarla işbirliği içinde olan menfaat çevrelerinin başrolünü oynadıkları - derin, kökleri uzun yıllara varan- bir senaryonun figüranları...

Eğer öyle olmasa; insanlar sağcı, solcu, ülkücü, tari-katçi, cemaatçı demeden topyekün, hep birden; haksızlıklara, kötülöklere, aleni süren soygunlara, vurgunlara, çuvalla, vagonla götürmelere karşı çıkarlardı.

Gizli bir el bu soygunun, bu vurgunun, bu hor-tumlananın bu çuvalla, vagonla götürmenin devam etmesi; fakir fukaranın ezilmesi, sömürünün sürmesi için zaman zaman çatışmalar çıkıyor, hayali düşman üretiyordu.

İnsanlar akıllarım başlarına toplayıp, omuz omuza vererek hak ve özgürlükler için birlikte mücadele edeceklerine ahmakça birbirleriyle çatışıyor, mücadele ediyorlardı... Bu

çatışan bu mücadele eden, bu kıyasıya dövüşerek ölen ve öldürenlerin hemen hepsi ezilen sömürülen alt tabakadan gelenlerdi. Birileri insanları uyanmasınlar diye gruplara ayırıyor, onları çatıştırıp zayıflattıktan sonra da, neden çatıştınız diyerek, işkence ediyor, eziyor, eziyet ediyor ve istediğini asıyordu...

Fakat hiç kimse bundan ders almıyordu, ne yazık ki...

Bu senaryoyu hazırlayanların gözünde insanların tuvalet kağıdı kadar olsun değeri yoktu. Zavallı insanlar, sağcılık, solculuk adına, şu tarikat veya bu cemaat adına, köleleştiriliyor, pasifize ediliyor, kullanılıyor, iliklerine kadar sömürülüyordu... Azıcık olsun insanlar uyanmaya, gözlerim açmaya, gerçeklerin farkına varmaya başlamaya görsün, hemen bir çatışma, bir vuruşma çıkarılarak bunun önü alınıyor, insanlar uyutulmaya devam ediliyordu...

178

PİRAMİT - GİZLİ EL -

En tuhaf olan da: çatışan grupların liderlerinin kutsal bir dava uğruna mücadele ettiğine inanması ve kullanıldığım bir türlü farkedememesiydi. Hazırlanan senaryo o kadar mükemmeldi ki. Sağcı olsun solcu olsun bütün gruplar, hizip, tarikat ve cemaat liderleri kutsal bir dava uğruna mücadele ettiğini sanıyordu. Kimi ezilen halk için mücadele ettiğini, kimi vatan-millet-Sakara uğrunda savaştığını, kimileri de Allah rızası için mücadele verdiğini samiyodu.

Halbuki bu senaryonun bir icabıydı. İcabında ve eğer senaryoyu hazırlayan gerek görürse roller değişebilirdi.

Bugün sağcı görünenen solcu rolü, solcuya sağcı rolü verilebilirdi. Köşe başlarına konulan taşlar özellikle seçiliyordu. Ve bu taşların çoğu kim tarafından konduğunun

ne için konduğunun farkındaydı, emirle hareket ediyor, birileri tarafından hareket ettiriliyordu. İnsanlar tarafından bilinmesi gereken fakat ne yazık ki bilinemeyen, görülemeyen, farkedilemeyen buydu...

* * *

Aradan zaman geçip her hücreye bir sağcı verilince Namlı'da aynı sistemi uygulamaya başladı. Kantinin geleceği gün Namlı sesleniyordu:

— Üç numara!

"Erdoğan veya bizimkiler, diyemiyordu, bu yasaktı."

— Buyur kıdemli.

— Kaç liran var.

— Beş yüz lira.

Bütün paralar toplanıyordu böylece. Zaten çoğunun parası yoktu. Çoğu son derece fakir ailelerden gelmeydi. Vatan demişler, millet demişler, bayrak demişler, ezan demişler, Kur'an demişler, islam de-

179

MEHMET ZEREN

misler, bu zavallıları şartlandırmalardı.

Hiçkimsenin o güne kadar aklına gelmemiştii, kendilerini doldurup öne sürenlerin, krallar, imparatorlar, Fravunlar gibi yaşadıklarını, meydanlarda Kur'an, ezan nutukları attıktan sonra lüks gece kulüplerinde kadeh tokuşturduklarını...

Ezilen, süründürülenler, ölenler, öldürenler, çile çekenler, işkence görenler onlardı... Gülenler, kahkaha atanlar, başkalarıydı. Ve o başkalarının çocuklarından hiçbiri ne bir olaya karışmış, ne tutuklanmış, ne sorgulanmış, ne işkence görmüş, ne hapishane, ne koğuş, ne hücre, ne tabutluk

tanıyordu. Onlardan çoğu Avrupalarda, Amerikalarda okuyorlardı. Bütün ülke anarşi aleviyle cayır cayır yanarken... Çünkü senaryoyu hazırlayan böyle hazırlamıştı. Sağcı-solcu farketmiyordu. Daha doğrusu sağcı-solcu diye birşey yoktu. Sadece önceden hazırlanmış bir senaryo ve taraflar vardı. Ve Namlı bunu -iddianamede- kaleme aldığı yazının fotokopisini gördüğü andan itibaren, bu senaryonun varlığını gün geçtikçe daha iyi anlıyordu, daha da anlayacaktı...

* * *

Bir pazartesi sabahıydı, o gün hergünkünden farklı birşeylerin olacağı her halükarda anlaşılıyordu. Saat dokuza doğru işkenceci Turan geldi. Arkasından dört görevli onu takip ediyordu.

Turan gelerek hücrelerin ortasında, ondördüncü hücrenin önünde durdu.

— Biraz sonra buraya gazeteci arkadaşlar gelecek, sakın olaki biriniz bir taşkınlık yapmayasınız. Eğer içinde bir kendini bilmez çıkarsa hepinizi yakarım haberiniz olsun! diye bağırdı. Sonra geldiği gi-

180

PIRAMİT - GİZLİ EL -

bi çekip gitti.

Aradan iki saat kadar geçince, bir grup gazeteci yanlarında işkenceci Turan ile birlikte geldi. Turan her hücrenin önünde duruyor, gazetecilere izahat veriyordu.

Gazeteciler usulca mahkumlara birşeyler soruyorlar, başka bir hücreye geçiyorlardı.

Gazeteciler Namlı'nın bulunduğu hücrenin önünde de durdular, Turan birşeyler söyledi, gazeteciler birşeyler sordu. Turan döndü yürüdü, gazeteciler de döndüler, bu arada

Acilciler'in lideri Haydar kaşgöz arasında, önceden hazırladığı —Mamak'm içler acısı durumunu anlatan— pusulayı kimseye göstermeden gazetecilerden birinin eline sıkıştırdı. Gazeteci kimseye göstermeden cebine soktu kağıdı. Bunu hücredekilerden başka hiçkimse farketmemişti. Haydar derin bir nefes aldı.

* * *

Akşama doğru gazetecilerin gitmesinden sonra dört görevli gelerek Haydar1! hücreden alıp götürdüler. Ondan sonra da Haydar'dan bir haber alınamadı. Ne olmuştu... Nereye götürülmüştü... Ölü müydü, sağ mıydı?!.. Hiç kimse bilmiyordu...

iki gün sonra gazetelerde başlayan Mamak'la ilgili röportajı okuyan mahkumlar hayretten küçük dillerini yuttular: "Yahu biz cennette yaşıyormuşuz-da haberimiz yokmuş" deyip, acı acı güldüler.

Anlaşılan bu senaryoyu yazan gazeteci unsuru-nuda ihmal etmemişti...

181

PIRAMİT - GİZLÎ EL -

"Mamak akşamları hüznün doludur. Daha doğrusu, Mamak akşamları hüznün kendisidir."

Ülkücü Bülent'in asılması, Mamak'a çöken hüznün bulutuna hüznün ilave etti. Sabaha karşı götürülen Bülent'in asıldığı haberi öğleden sonra bütün Mamak'a yayıldı. Bu haber koğuşlarda kalanlardan çok hücrelerde yatanlara tesir etti. Çünkü hücrelerde yatanlardan bir kısmı birkaç kere idama mahkum edilmiş, kalanlar da idamlarla yargılanıyordu.

O gün akşama kadar kimsenin ağzını bıçak açmadı. Bütün Mamak'ta o gün ve o gece bir ölüm sessizliği hüküm sürdü. O

gece kimsenin gözüne uyku girmediydi. Bu hüznün sessizliği görevlilere de sirayet etmiş olmalı ki, saat gecenin ikisine doğru bir görevli türküyü söylemeye başladı. Bir iki türküden sonra efkarı iyice artmış olmalı ki, hücredekilere seslendi: — İçinizde sesi güzel olan varsa müsaade ediyorum, türküyü söyleyin, dedi.

Namlı'nın kaldığı ilk hücredeki hücre arkadaşlarından Dev-Yol'cu Kaya seslendi:

— Kıdemli sizin oranın "Kavak kavaktan uzundur" diye bir türküsü var onu söyle, dedi.

Görevli tekrar söze karıştı:

182

((*>•••

— Kıdemli söyle "Kavak kavaktan uzundur" türküsünü, müsaade ediyorum, dedi.

Namlı bu türküyü tamamen bilmiyordu.

— Onu bilmiyorum, isterseniz başka bir türküyü söyleyeyim, dedi.

— Peki söyle. Namlı başladı:

"Kaleden kaleye şahin uçurdum... Kaleden kaleye şahin uçurdum...

Ah ile vah ile ömür geçirdim... Ah ile vah ile ömür geçirdim...

Yare mektup yazdım haber uçurdum... Yare mektup yazdım haber uçurdum...

Kalmaya kalmaya ahım kalmaya... Bizim mahkum eden murat olmaya..."

Namlı'nın içten, yanık sesi Mamak'm çıplak, kasvetli ve zulümle çevrili duvarlarına çarparak yankılanıp uzaklara, sonsuza doğru akıp giderken, hücrelerdeki bu mazlum insanların tamamı; sağcısı, solcusuyla için için ağlıyordu.

* * *

183

"Öfleyip, püflemekle, boyla posla yiğitlik olmaz, günü gelende kimin aslan, kimin tilki, kimin çakal olduğu belli olur..."

Belki de Ankara'da kışların en şiddetlisi yaşanıyordu. Kışın tesirinin en belirgin olduğu yer, şüphesiz Mamak Cezaevi'ydi. Bu soğuk kış gününde, Mamak Cezaevi'nin kapısının önünde, sabahın dokuzundan beri yanındaki genç kadınla beklemekte olan kısa boylu, elli yaşlarındaki ufak tefek adamın sabrı tükenmiş, bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Saatine baktı. Tamamı tamamına yedi saattir burada, bu soğukta bekliyorlardı. Saatine baktıktan sonra gelininin kucağında duran torununa bir göz attı. Birbuçuk yaşındaki bu günahsız yavruyu, sarıp sarmalamış olmalarına rağmen soğuktan donmak üzereydi. Torunu böyle gören ufak tefek yaşlı adam hiçte kendisinden beklenmeyen bir hareketle —orada bekleyen, bir sürü yaşlı anne baba, gencecik eşin hayret dolu bakışları arasında— adeta koşarak binanın ana giriş kapısını tekmelemeye başladı. Hem tekmeliyor hem bağıırıyordu: — Nedir bu çektiğimiz! Sabahtan beri bu soğuk-

184

PİRAMİT - GİZLİ EL !

ta bekliyoruz! Bu ne rezilliktir!..

Şeyh Said hadisesi sırasında iki amcam Üsük çayının çevirdiği o uğuruz adada cayır cayır yandı. Biri de sürgünde gurbet ellerde öldü, babam Kürtçü-lükten asıldı. Oğlum Türkçülükten asılıyor... Biz de bilmiyoruz ki ne olalım?!... Bu nedir çektiğimiz?!..

Adam bağırıp kapıları tekmeledikçe orada saatlerdir dondurucu soğğun altında bekleyen insanlar şaşırıp kaldılar. Bu ufak tefek adam hangi cesaretle ihtilalcilerin en gaddarlarının kapısını tekmiyordu.

Çoğu ona acımaya bile başlamıştı:

"Zavallı adamcağıza kimbilir şimdi neler yaparlar," diye düşünüyorlardı.

Herkes görevlilerin adamın başına üşüşerek onu yaka paça sürükleyip bilinmeyen bir yere doğru götürmelerini beklerken, kapı açıldı, oradaki baş görevlilerden biri göründü. Ufak tefek adam hala bağıırıyordu.

— Nedir bize reva görülen bu zulüm?

Ne olmamız gerekiyorsa söyleyin de olalım.

Nedir bu?!..

Görevli:

— Dur amca bir dakika, ne istiyorsun? dedi. Ufak tefek adam zivanadan çıkmıştı bir kere.

— Birbuçuk yaşındaki torunum donacak, eğer görüştürmeyecekseniz cehennem olup gidelim evimize! Babamı Kürtçü diye, şariatçı diye asıldı. Oğlum da Türkçü diye asılıyor...

— Kim senin oğlun? Adı ne?

— Namlı.

— Soyadı peki?

185

MEHMET ZEREN

— Polat.

— Sen babası mısın?

— Evet.

— Adın ne?

— Muhtar.

— Gelin bakalım.

Muhtar isimli ufak tefek adam gelini ile birlikte içeriye girerken, bir sürü insan o dondurucu Şubat gününde, o dayanılmaz Sibirya soğğundan farksız soğukta, Mamak Cezaevi'nin kapısı önünde bekliyordu.

* * *

Görevli hücrenin önünde durup:

— Namı Polat hazırlan, ziyaretçin var, görüşe çıkıyorsun, dediğinde saat öğleden sonra üçe geliyordu. Namı hazırlanırken düşündü. Mamak'a gelişinin ikinci kışydı. Ziyaretine gelen kim olabilirdi?

Namı, hücreden görevlilerin arasında çıkarken hala düşünüyordu, fakat ziyaretçisinin kim olabileceği konusunda bir karar verememişti.

Görevliler Namı'yı ite kaka götürdüler, demir kafeste bir süre bekledikten sonra götürüp bir demir parmaklığın önünde durdurdular.

Demirparmaklık göğsünün hizasına kadar kapalıydı. Arada görevliler tarafından açılıp kapatılan siyah bir perde vardı. Aradaki perde açıldığında göğsünün yarısı ile ancak başı görünebilirdi karşıdan bakıldığında.

"Sağa sola bakmak yok, dönmek yok, başın dik ileriye bakacaksın" dediler.

Namı öyle bir süre robot gibi durdu. Sonra sağa dönüp baktı, sağında iki metre onbeş santim boyuy-

186

PIRAMİT - GİZLİ EL -

la, cesareti ve yiğitliğiyle tanınan, teşkilatın ileri gelenlerinden, yiğitlik ve cesaret konusunda üfürdü-ğünde

mangalda kül bırakmayanlardan Faik duruyordu. Tam bir robottan farksız, kılını bile kıpırdatmadan.

Namlı sağ elini uzatıp insan irisi, dev parçası çifte yürekli, korkusuz, yiğitler yiğidi Faik'i dürtükledi. Hafifçe seslendi:

— Faik! Faik!

Faik bunun üzerine biraz küçüldü, fakat ne ses verdi, ne de kafasını hafifçe olsun döndürüp gözu-cuyla bakabilirdi.

Namlı'nın inadı tutmuş olmalıydı. Yine dürtükle-yip seslendi:

— Faik!.. Faik!.. Faik!.. Faik biraz daha küçüldü.

Namlı yeniden dürtükleyip seslendi:

— Faik!.. Faik!.. Faik!..

Namlı seslenip dürtükledikçe Faik dizlerini büküp küçülüyordu. Namlı son olarak dürtükleyip seslendiğinde, Faik bir metre küçülmüş, dizlerini büke büke iki metre onbeş santimden bir metre onbeş santime inmişti. Bu hali gören Namlı gülme krizine tutuldu. Kahkahalar atarak gülüyorken Faik korkusundan tüyünü kıbırdatamıyor, ecel terleri döküyor, elini götürüp alnında boncuk boncuk biriken korku terlerini bile silemiyordu. Ödü patlamak, korkudan ölmek, altını ıslatmak üzereydi, belki de çoktan ıs-latmıştı.

Tahliye olduktan sonra Namlı, Faik'le ilk karşılaştığında ilk iş olarak Faik'in neden öyle dizlerini büküp küçüldüğünü soracak, insan irisi cesaret timsali Faik de; "Arkamdaki görevli dürtüklüyor san-

187

MEHMET ZEREN

|

mıştım," cevabım verince, yeniden gülme krizine tutulup dakikalarca gülecekti Namlı.

Namlı tutulduğu gülme krizinden ancak; iki metre kadar gerisinde duran görevlinin:

— Doğru dur, sana ne oluyor! ikazından sonra biraz olsun sakinleşebildi.

Tam bu sırada iki parmaklık arasındaki perde açıldı. Eşi, kucığında bebeğiyle parmaklığın önünde belirmişti.

Önce eşi Namlı'yı sordu. Sesi uzun hasret dağlarının, ayrılık uçurumlarının ardından geliyormuş gibi titriyordu.

— Nasılsın?

Esindeki hasret, özlem, ayrılık acısı Namlı'nın yüreğini dağladı. Dudakları titreyerek cevap verdi.

— İyiyim, sen nasılsın? Çocuklar nasıl?

— Hepsi iyi.

Namlı düşündü, buradaki rezaletten bahsedip eşini ve yakınlarını üzmesine gerek yoktu. Zaten kendisi yeteri kadar acı, ızdırap ve çile çekiyordu. Bir de onları ne diye üzecekti.

— Burada rahatımız çok iyi, huzurumuz yerinde. Hiçbirşeye ihtiyacım yok. Siz beni hiç merak etmeyin. Burada bize çok iyi bakıyorlar. Buralara kadar gelmenize hiç gerek yok. Ben çok iyiyim. Babama söyle gelip boşu boşuna kendinizi zahmete sokmayın. Babamın, anamın ellerinden öperim, çocukları benim için öp dedi. Bu arada kısacık olan altı dakika görüşme süresi dolmuştu. İki kafesin arasında bulunan siyah perde bir uçtan başlayarak diğer uca doğru yavaş yavaş kapandı. Önce eşi parmaklığın önünden ayrıldı. Ardından Namlı'yı demir kafese götürüp bıraktılar. Biraz sonra da bağırıtı, çağırıtı, itiş kakış-

PIRAMIT - GİZLİ EL -

la getirip hücrelerine tıktılar.

Namlı'nın hemen ardından aynı kafesin önüne ülkücü çocuklardan Namlı'nın hemşehrisi Nihat'ı getirdiler. Nihat "Acaba kim geldi ziyaretime, kiminle karşılaşacağım, Babam mı yoksa kardeşlerimden biri mi?" diye merak ve heyecan içindeydi. İçi titriyordu, aradaki siyah perdenin bir an önce kalkmasını heyecan ve merakla bekliyor, her saniye bir ömür kadar uzun geliyordu...

Neden sonra aradaki perde yavaş yavaş açılmaya başladığında Nihat'ın heyecanı da son raddeye varmıştı. Perdenin aralanmasıyla annesini karşısında gören Nihat heyecandan az kalsın bayılacaktı. Zira böyle bir şeyi hiç ama hiç beklemiyordu.

Artık sevincine sınır yoktu...

Günler, haftalar, aylardır; çile çeken, dayak yiyen, işkence gören yüzlerce insandan biri olan Nihat; annesini karşısında görünce bir anda bütün çektiklerini unuttu. Kendini yeşil bayırlarda, serin suların şırıl şırıl aktığı vadilerde sandı. Hasretle özlemle, acıyla:

-Aney, diyebildi Aney nasılsın?...

Annesi de en az Nihat kadar heyecanlıydı, hasret, acı ve özlem doluydu. Ağzını açıp birşeyler söyleyecek oldu.

Arkasındaki görevli müdahale etti:

- Türkçe konuş, başka dilden konuşmak yasak!...

Nihat'ın annesi türkçe bilmiyordu. Bunun için sustu.

Yüreğinde dayanılmaz bir acı vardı. Biraz sonra bu dayanılmaz acı gözlerinden yaş olup seller gibi akmaya başladı.

Yüzlerce kilometrelik yolu oğlunu görmek onunla hiç değilse birkaç kelimecik konuşmak ümit ve hasretiyle gelmişti. İşte oğlu karşısındaydı. Günlerdir,

188

189

MEHMET ZEREN

aylardır görmediği, hasret olduğu cam, ciğer paresi oğlu...
Türkçülük uğruna idamla yargılanıyordu. Fakat onunla bir
kelimecik olsun konuşamıyordu. Çünkü Türkçe bilmiyordu,
Kürtçe konuşması yasaktı...

Nihat da annesi de öylece durup dakikalarca bakıştılar, her
ikisinin de yanaklarından aşağıya gözyaşları durmadan aktı.
Altı dakikalık zaman çabucak bitti. İki bölüm arasındaki siyah
perde yavaş yavaş kapanırken Nihat da annesi de başlarını
perdeyle birlikte hareket ettirerek son ana, perde kapanın-
caya kadar gözlerini birbirlerinden ayırmadılar, gözyaşları bir
an durmadı. Boz bulanık seller gibi aktı durdu...

Nihat da annesi de bu anları, çektikleri bu acıyı değil bir ömür
binlerce yıl yaşasalar bile unutamayacaklardı...

* *

190

"Şahinler her zaman leş kargalarından üstündür, ölüleri
bile..."

Namlı, Mamak'ta ikinci yılını doldurmak üzereyken, dışarıda
banker skandali patlak vermişti. Birkaç insan kısa yoldan
zengin olmak, parasına para katmak, hiçbir emek
sarfetmeden para kazanmak için bankerlere para yatırıp,
Dimyat'a pirince giderken böylece evdeki bulgurlardan da
olmuştu. Darbeyi fırsat bilip, kimi parayla, kimi mevkiyle,
kimi şan şöhret ve nutuk atmakla, komplekslerini tatmin edip
küplerini dolduran cuntacılarından da bankerlere para
kaptıranlar az değildi.

Bunlardan biri, belki bir yolunu bulup kaptırdığı paralarını kurtarılm ümidiyle İstanbul'la gelmiş Namlı'nın hemşerisi Özcan'ın kulübünde oturuyordu. Buralarda hiç görmediği bu şık elbiseli müşteri dikkatini çekmiş olmalı ki, Özcan masasına gelerek oturdu. İnsan sarrafı olan Özcan kısa sürede hiç tanımadığı bu adamla samimiyeti tahsis etti. Artık istediği herşeyi sorabilirdi.

— Sizi daha önce hiç görmedim, ilk mi geliyorsunuz buraya?

— Evet ilk defa geldim. Zaten ben İstanbul'da kalmıyorum.

191

MEHMET ZEREN

— Nerede ikamet ediyorsunuz?

— Ankara'da.

— Ne iş yaparsınız?

— Mamak Cezaevi'nde görevliyim.

Özcan'ın içinden; "Vay anasına" dedi. Gökte aradığımızı yerde bulduk diye sevindi.

— Benim orada bir yakınım var tanırmısınız?

— Kim yakınınız?

— Namlı, Namlı Polat.

— Evet. Namlı benim bölümümde.

Artık Özcan'ın sevincine diyecek yoktu. Yakinen tanıdığı ve bir çok iyilik gördüğü Namlı'ya bir iyilik yapabilme fırsatı işte ayağına gelmişti.

— Hayırdır, buraya niçin geldiniz? Adam açık yüreklilikle anlattı.

— Bankerin birine önemli miktarda para kaptırdım, onu kurtarmanın bir yolunu belki bulurum diye geldim, dedi.

Özcan dudaklarının ucuna kadar gelen "Ulan puşt, önemli miktarda parayı nasıl kazandın, nereden buldun" sözlerini zorla zaptederek sordu.

— Bu parayı kurtarsak Namlı'ya bir faydan dokunabilir mi? Bunu duyan adam yerinden sıçradı adeta. Neredeyse koşup Özcan'ın ellerine sarılacak, papuçlarını yalayacaktı, kendini zor zaptetti... Demekki tam yerine gelmişti. Gözleri parladı heyecandan, titreyen parmaklarıyla önünde duran rakı bardağını zorlukla ağızma götürüp bir yudum aldı.

— istersem Namlı'yı kurtarabilirim dedi, heyecanla titreyerek.

— Ciddi misin?

Adam kimliğini çıkarıp Özcan'ın önüne bırakınca
192

PIRAMİT - GİZLİ EL -

Özcan adamın hava atmadığını anladı.

— Senin parayı kurtardık. Parayı cebinde bil. Ye-terki Namlı'yı en kısa zamanda kurtar, dedi.

Özcan adamı büyük ağaya götürdü. Büyük ağa, Namlı'nın yakın akrabasıydı. Ayrıca Namlı'yı da çok severdi. Abdullah'ı görevlendirdi Büyük ağa. Abdullah adamı misafir etti. Bir hafta yedirdi, içirdi, gezdirdi. Masallardaki gibi bir hayat yaşattı. Parasını bankerden usulüne uygun bir biçimde tahsil ederek kendisine teslim etti.

Adam sevincinden uçuyor, nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu. Teşekkür etmek için Büyük ağanın huzuruna kabul edildiğinde neredeyse sürüne sürüne gidip Büyük ağanın ayaklarını yalayacaktı.

* * *

Namlı Mamak Cezaevi'nde iki yıl onbeş günü doldurduğunda hücreden alınarak döve döve demiş kafese konuldu. Namlı "Ne olacak acaba" diye beklerken bir odaya aldılar.

— Adın, soyadın diye sordular.

— Namlı Polat.

— Ev adresin?

Ev adresini söyledi.

— İş adresin.

Namlı düşündü, bir türlü hatırlayamıyordu. Burada kaldığı bu iki yıl, onu aklını oynatma noktasına getirmişti. Karşısındaki hatırlatmaya çalıştı.

— Şehit felan var.

Namlı düşündü, zihni bomboştu:

— Sana yarım saat müsaade, düşün bul, dediler.

193

MEHMET ZEREN

Namlı'yı bırakıp çıktılar.

Namlı hep düşündü, hep bulmaya çalıştı, fakat nafîle, akıl, hafıza kalmamıştı ki. Yarım saat hemen doldu.

— Düşündün mü? Namlı boş boş baktı.

— Hani şehidi var.

Namlı'nın zihninde bir saman alevi parladı. "Şehit İlhan caddesi".

— Şehit İlhan caddesi, dedi. Yok dedi, karşısındaki değil. Birden Namlı'nın yüzünü bir gülümseme kapladı.

— Şehit Sabri caddesi, dedi.

Evet işte buydu çalıştırdığı mobilyacı dükkanının adresi.

— Tamam, dedi karşısındaki.

Döve döve bir cipe bindirip Ankara asfaltına attıklarında akşama doğru saat beşe geliyordu.

Namlı kendini toparlayabilmek için bir hayli bekledi. Sonra bir taksiyi durdurarak Ulus'a gitti. Niyeti Kenan'la Mustafa'nın evine gitmekti. Aradı aradı fakat defalarca geldiği bu evi bulamadı. Mamak'taki iki yıl hafızasının tamamım silmişti. Evi bulamayacağını anlayınca bir taksiye binerek Sıhhiye'ye geldi. Bulamayacağından korktuğu için şoföre:

— Beni tam Murat Turizm yazıhanesinin önünde indir, dedi. Taksici onu yazıhanenin önünde bıraktı. Eliyle işaret ederek:

— İşte şurası, dedi.

Namlı elinde küçük valizle, yazıhaneden içeriye girerken, içerideki adam kendisine tuhaf tuhaf bak-

194

PIRAMİT - GİZLİ EL -

ti. Aslında adam Namlı'yı tanıyordu. Fakat Namlı yaşadığı onca acı, onca işkence, onca sıkıntıdan dolayı tanınmaz haldeydi. Saçsız, bıyiksız, kırk kiloya inmiş bu cılız adamı, eşi veya annesi de görse zor tanırdı bu haliyle.

Namlı adamın kendisine tuhaf tuhaf baktığını görünce onun kendisini tanımadığını anladı.

— Mustafa ile Kenan geldiler mi buraya? diye sordu.

— Evet dedi adam. Cezaevinden çıkacak birini bekliyorlardı. Yoksa o sen misin?

— Evet benim, şimdi neredeler?

— Avni Beyin oradalar.

Namlı buraları avucunun içi gibi bilirdi eskiden, fakat şimdi defalarca gittiği Avni Beyin orayı tasavvur edemedi.

— Orayı çıkaramayacağım beni götürür müsün? dedi.

— Çıkaramayacak ne var abi, elli metre ilerde şudur, şurası arkadaki sokağın içi.

— Olsun sen yine zahmet olmazsa götür beni. Yazıhaneci kalktı Namlı'yı kapıya kadar götürüp bıraktı...

Gerçekten de Kenan'la Mustafa Avni Bey'in yerindeydi. Namlı'yı görünce sevinçten deliye döndüler, boynuna sarılıp öptüler.

Namlı ilk iş olarak evini aradı, tahliye edildiğini söyledi, evdekiler inanmadı...

Namlı bütün ısrarlara rağmen bir gece olsun Ankara'da kalmadı, o gece otobüse binerek memleketinin yolunu tuttu.

195

MEHMET ZEREN

Memlekette herşey toz dumandı...

Ticari hayatı mahvolmuştu...

insanlar ona selam vermeye korkuyorlardı...

Bunların hepsi bir yana Namlı'nın ciddi biçimde sağlığı bozulmuştu. Saçma sapan, konuşuyordu...

Eşine ve çocuklarına kavuşması onun için en büyük ilaçtı...

Onca işkenceye, onca acıya, onca açlığa, susuzluğa, uykusuzluğa, çin işkencesine, elektriğe dayanan çelikten irade elbet bununda üstesinden gelecekti.

* * *

196

"Gerçek kahramanlar ve gerçek liderler, orduları yenildiğinde, çok küçükte olsa bir kaleleri düştüğünde, peşinden gelenler acı ve ızdırap çektiğinde onlardan daha fazla acı duyan, hatta nüzul indirendir.

İnsanların, kanlarına ve kemiklerine basarak yükselmeye çalışan; ne pahasına olursa olsun kaptığı kemiği koruma

derdinde olanlar ancak alçakların en alçağı zalimlerin en büyüğüdür..."

Namlı çelikten iradesi sayesinde kısa sürede kendisini toparladı. Kısa zamanda düzelmesinde, eşinin rolü küçümsenemeyecek kadar büyüktü.

Kendisi tamamen olmasa da önemli ölçüde düzelmişti. Fakat teşkilat dağılmış, herkes kendi başının çaresine bakmıştı. Ezilen, dökülen, acı çeken idealistler olmuş; işin kaymağını yiyenlere, tuzu kurularla, kalbur üstün-dekilere hiçbirşey olmamıştı. Göstermelik olarak içerde tutulmuş olsalar da, el altından her türlü ra-

197

MEHMET ZEREN

PİRAMİT - GİZLİ EL -

hatları sağlanmıştı.

insanlar Namlı'dan adeta kaçıyorlar, ona selam vermekten çekmiyorlardı.

Namlı düşündü, burada bir iş kurması, hayata yeniden başlaması çok zor olacaktı. Onun için İstanbul'a gitmeye karar verdi. "Balık büyük suda büyür" diyerek yola çıktı.

* *

İstanbul'da da ortalık toz dumandı. Her yerde bozbulanık seller akıyordu...

Binlerce insan sokaklara bırakılmıştı. Sağcı-sol-cu yüzlerce — çoğu üniversiteli- genç aylarca, yıllarca hapislerde tutulduktan, işkence tezgahlarından geçirildikten sonra şimdi de; işsiz güçsüz -okuma hakları ellerinden alınmış olarak- sokaklarda sürünmeye terkedilmişti.

O gün öğleye doğru Sirkeci'ye inen Namlı, Cağa-loğlu'na doğru yürümek istedi. Bu güzel havada yürümek hoşuna

gidiyordu. Bab-ı ali yokuşunu ağır ağır çıktı, vilayet binasını geçti. İran Konsolosluğunun önünden yürüdü. Işıklara gelince durdu, arabaların geçmesini bekledi. Tam karşıya geçmişti ki sağ tarafta, sokağın içinde tanıdık bir yüz görmüş olmanın sevinç ve heyecanı ile döndü. Evet yanılmı-yordu. Işıkların birkaç metre ilerisinde sokağın başında sakallı genç bir adam önünde duran küçük el arabasının başında birşeyler satmaya çalışıyordu. Yanılıyor olabilirdi. İyice emin olmak için biraz daha durup baktı. Evet oydu, sakallar onu bir hayli değiştirmiş olsa da tanımaması mümkün değildi. Kendi kendine:

"Evet bu Zülfü dedi. Yaklaşıp selam verdi:

- Selamün Aleyküm, Zülfü kardeş.

Küçük el arabasının başındaki siyah gür sakallı genç adam belli ki Namlı'yı bir anda karşısında görmekten şaşırılmıştı.

- Vay abi sen misin? deyip Namlı'nın boynuna sarıldı, öpüşüp koklaştılar, Zülfü hayret ve şaşkınlıkla sordu neden sonra:

- Namlı abi ne arıyorsun buralarda hangi rüzgar attı seni buralara.

Namlı düşündü: "Ne arıyorum buralarda?" Bu soruya verecek makul bir cevap bulamayınca gülümsedi sadece:

- Hiç sorma, dedi, hiç sorma Zülfü kardeş.

Zülfü önündeki seyyar tezgahta gözleme satıyordu. Eni ve boyu doksan santim, yüksekliği bir metre kadar olan bu küçük tezgah onun yegane maddi varlığı, ekmek teknesiydi. Zülfü böylesine, bir sokak başında küçük bir el arabasında bağıra çağıra gözleme satarken Namlı tarafından görülmüş olmaktan dolayı az da olsa sıkılmış mahcup olmuştu. Bunu hisseden Namlı ayrılmak istedi. Zülfü'nün buna gönlü razı olmadı.

- Biraz bekle, beş on dakikaya kalmaz işim biter beraber bir yerlerde oturur, biraz dertleşiriz. Konuşacak, dertleşecek birine çok ihtiyacım vardı zaten, dedi.

Namlı onu kıramayarak yanibaşmda' durdu. Birkaç dakika içinde Zülfü kalan gözlemeleri de satıp bitirdi.

Önce Zülfü'nün tezgahını emin bir yere bıraktılar

198

199

MEHMET ZEREN

PIRAMİT - GİZLİ EL -

sonra Sultan Hamit türbesine doğru yürüdüler. Tam köşeye gelmişlerdi ki Hoca'ya rastladılar. Yıllar var ki görmemişlerdi birbirlerini. Hoca sevincinden ne yapacağını şaşırdı her ikisinin boynuna ayrı ayrı sarılarak dakikalarca sıktı. Neden sonra bıraktığında ikisinin de sorduğu soru aynı oldu:

— Ne arıyorsun buralarda Hoca? Ardından adeta nefes almadan eklediler:

- Yürü bir yerde oturup çay içelim. Hoca buna dünden razıydı:

— Olur çok iyi iyi olur, dedi.

Merdivenleri çıkıp türbenin bahçesindeki mezarlıkları geçtiler. Tam karşıda duvarın yanındaki bir mezar, baş ucundaki mezar taşı Hoca'yla Namlı'nın dikkatini çekti. Bunu farkedene Zülfü:

— Ziya Gökalp'in mezarı dedi.

Namlı'nın merakı daha da artmıştı yaklaşıp baktılar. Mezar ve mezar taşı bir hayli ilginçti.

Hoca mezartaşmdaki Osmanlıca yazıyı okumaya çalışırken; Namlı yüksek sesle:

"Büyük mürşid Ziya Gökalp burada yatıyor. Öldüğü gün milli bir matem günü oldu. Türk ocağı onun aziz mevcudiyetini yetiştirmekle mağrur olan vatanın bu toprağına ve mübarek hatırasını kendi kalbine gömdü." sözlerini söyledi.

Hoca hayretle Namlı'ya döndü:

- Bravo Namlı kardeş, Osmanlıca'yı bu kadar iyi okuduğunu bilmiyordum. Mezar taşındaki yazıları eksiksiz okudum, dedi. Namlı gülümseyerek, sağ elinin işaret parmağını mezar taşının yanından duvara doğru uzattı:

- Bak orada aynısı latince harflerle yazıyor, dedi.

Hoca başını kaldırıp bakınca gülmekten alamadı kendini:

- ilahi Namlı, dedi; ben de böyle su gibi Osmanlıca okuduğunu sandım da şaşırdım.

Zülfü söze karıştı:

- Mezar taşındaki yazıları okurken dikkatinizi çeken birşey oldu mu?

Namlı anlayamamış olmalı ki:

- Ne gibi? diye sordu. Bunun üzerine Zülfü:

- Mezar taşında yazılanların arasında maneviyat ve inançla ilgili hiçbir kelimeye yer verilmemiş. Bütün mezar taşlarında bitiş cümlesi olarak kullanılan "Ruhuna fatiha'ya" yer verilmediği gibi, başlangıçta kullanılan "Hüvel Baki" gibi sözlere de yer verilmemiş.

- Şaşılacak şey, dedi Namlı başını sallayarak. Sonra kendi kendine söylendi adeta

- Hiç de dikkatimi çekmemişti. Ne kadar tuhaf, ne kadar tuhaf.

Mezarın önünden ayrılarak sağ tarafta biraz ilerde bulunan masalara doğru yürüdüler. Mezarların bulunmadığı bu daracık alana konan altı yedi masadan en dipte olanında

sarışın bir kadınla bir erkek oturmuş çay içiyorlardı. Diğer masalar boştu. Hoca, Namı ve Zülfü birer sandalye çekerek oturdular. Çayların gelmesi uzun sürmedi.

Bir an kısa bir sessizlik oldu. Mavi bir kuş sessizce süzülüp geçti... Bir saniye bin yıl oldu. Bin yıl bir ana sığdı...

Sessizliği Zülfü bozdu:

- Biliyorsunuz üniversiteye başladığımda evliy-

200

201

MEHMET ZEREN

dim. Hem çalışıp hem okuyordum.

İhtilalden üç ay sonra beni tutukladıklarında mühendislik fakültesi üçüncü sınıfa devam ediyordum. Bir gece gece yarısı aldılar beni evden, dört kişiydiler, sivil plakalı bir taksiye koyup gözlerimi bağladılar. Bir yerde kurşunlayıp bırakacaklar sandım. Götürüp Binsekizyüzevler'deki işkencehaneye teslim ettiler. "Hıdır" diye çağırdıkları orta boylu şişmanca bir bekçi beni alıp bir hücreye götürdü. İçeriye itip kapıyı kilitledi. Hücrede benden başka iki kişi daha vardı. Selam verdim.

"Geçmiş olsun arkadaş," dediler. Ardından hangi örgütten olduğumu sordular. "Ülkücüyüm, adım Zülfü," dedim. Onlar da kendilerini tanıttı:

Uzun boylu olanı: "Adım Esmeray, Partizan'm doğu sorumlusuyum," dedi. Diğeri de galiba Dev-Genç'liydi.

"Bak arkadaş, dediler. Bu gece buradaki en rahat gecen, onun için keyfini çıkarmaya bak. Sabahleyin seni işkenceye aldılar mı kaç gün kaç gece sürecektir bilinmez, ona göre hazırla kendini."

Bunu bekliyordum onun için hiç şaşırmadım. Ertesi gün saat dokuza doğru başka bir bekçi geldi. Kapıyı açıp beni dışarı aldı kafama çuval gibi birşey geçirip ellerime kelepçe taktı. Etrafımı göremiyordum. Kolumdan tutup beni işkence odasına götürdü kapıdan içeri girince odadakiler:

"Hıdır kelepçeleri çıkar ondan sonra çık" dediler. Anladım ki bu "Hıdır" sözü takma bir isim. Bütün görevliler birbirlerine böyle hitap ediyorlar. "Hıdır aşağı Hıdır yukarı, gel Hıdır git Hıdır."

Bileklerimdeki kelepçeleri çıkaran "Hıdır" çıktı.

202

PÎRAMÎT - GİZLİ EL -

Bunu kapının açılıp kapanmasından anladım. Hıdır çıkınca odadakiler:

"Soyun," dediler. Gömleğimi ve pantolonumu çıkardım:

"Atletini de çıkar," dediler. Onu da çıkardım. Biri gelip kolumdan tutarak götürüp bir sandalyeye oturtup, ellerimi arkadan sandalyeye kelepçeledi. Ardından:

"Eğer bizi yormaz, sorularımıza doğru cevaplar verirsen sana bir fiske vurmadan göndeririz buradan. Yok eğer numara yapmaya kalkarsan, doğduğuna pişman olursun," dediler.

"Neden doğru cevap vermeyeyim ki," dedim.

"Güzel, seninle iyi anlaşacağız," dedi biri.

Bir diğeri:

"O zaman söyle bakalım nasıl ocak başkanı oldun?" dedi.

Konuşmalarından beş kişi olduklarını anlıyordum.

"Ahlaklı, dürüst, çalışkan biri olduğum için bana bunu layık görüp seçtiler," dedim. Sözlerimi henüz bitirmiştim ki çeneme inen bir darbeyle, bağlı bulunduğum sandalyeyle birlikte kendimi yerde buldum. Yere düşer düşmez tekmeler,

yumruklar, küfürler başladı. Ne kadar sürdü bilmiyorum. Gözlerimi açtığımda hücredeki kirli, pis kokulu, her yanı kan lekeleriyle dolu yatakta yatıyor buldum kendimi. Her hücrem, her zerrem sızlıyordu.

Gözlerimi açtığımı gören hücre arkadaşlarım:

"Geçmiş olsun arkadaş. Biz öleceksin sandık. Günlerdir hurdayız, bu kadar uzun süre kimseye işkence yapıldığını görmedik. iyi dayamkıymışsm doğrusu," dediler.

203

MEHMET ZEREN

Bu dayak ve işkence faslı günlerce sürdü. Diğer hücrelerde yatan solcu çocuklar, benim ülkücü olduğumu nasılsa öğrenmişler. Hıdırlardan biri beni iş-kencehaneye götürürken kapılara vuruyorlar, sövüp sayıyorlar, bağırıp çağırıyorlar. Bu da ayrı bir işkence, kambur üstüne kambur. Bir böyle, iki böyle, üç böyle derken, yine bir gün, Hıdırlardan biri beni iş-kencehaneye götürürken herkes bağırıyor, çağırıyor, kapıları tekmeliyor, küfrün bini bir para... Sövüp sayan mı dersin, "faşist köpek" diye bağıran mı dersin. "Verin onu parçalayalım," diye feryad eden mi dersin...

Birden Esmeray'm sesi duyuldu: "Susun!., susun ulaaannn!.." diye bağırdı. Bir anda ses seda kesildi. Esmeray devam etti:

"Ular ahmaklar görmüyor musunuz ona daha beter işkence yapıp bizden bin beter muameleye tabi tutuyorlar. Bizden ne farkı var. Bizi buraya tıkan güç aynı. Bizim ondan, onun bizden en küçük bir ayrıcalığı yok.

Önce bizi sağcı solcu diye ayırıp sonra vuruşturdular, sonra da getirip buraya tıktılar. Şimdi de işkence ediyorlar. Bunu ne zaman anlayacaksınız.

Biriniz bir daha bu çocuğa birşey söyleyip, hakaret ederse onunla hapisshanede görüşürüz dedi. Esmeray çok yiğit bir çocuktuk, tek kelimeyle sapına kadar delikanlıydı."

Ondan sonra da kimseden çıt çıkmadı.

İşkence günlerce sürüp gitti...

Birgün gece yarısından sonra; filistin askısında çıplak vaziyette bağlı duruyordum. Ayak parmak-

204

PİRAMİT - GİZLİ EL -

larımdan ve tenessül uzvumdan elektrik vererek işkence ediyorlardı. Kapıdan biri girdi, işkencecilere bağırıp çağırırdı: "Ulan bu iti hala konuşturamadız mı?" Kimseden ses çıkmadı. Başıma o çuval gibi şeyi geçirdikleri için hiçbir şey göremiyorum, fakat bu yeni gelenin yetkili biri ve zil zurna sarhoş olduğunu anlıyorum. Adam küfrede küfrede bana yaklaştı, var gücüyle mideme mideme vurmaya başladı, asılı olduğum için sağa sola kıvrılıp bükülerek kendimi az da olsa koruyamıyorum. Adam vurdu, vurdu, vurdu... Bayılmışım. Bu olaydan sonra iki gün iki gece yemek yiye-medim. Hıdırlar gelip gidiyor: "Yahu yesene, iki gündür ne birşey yedin ne de içiyorsun öleceksin," diyorlar.

Fakat ben kendimi o kadar tok hissediyorum ki bir lokma yiyecek, bir damla içecek halim yok. Gece yarısından sonra birden patlayacak gibi oldum kapıyı tekmeledim "Ölüyorum!" diye bağırdım.

Hıdırlardan biri koşup kapıyı açtı. Kendimi dışarı atmamla istifra etmeye başlamam bir oldu. Ağzımdan, burnumdan oluk gibi kanlar boşalıyor, kan kusuyordum. Etrafa o kadar kötü, o kadar dayanılmaz bir koku yayılıyordu ki tarifi mümkün değil...

Hemen beni hastahaneye kaldırdılar. Nöbetçi doktor geldi beni görünce delirecek gibi oldu:

"Alm götürün len bunu, dedi. Adamı öldürmüşsünüz ondan sonra bize getiriyorsunuz. Kim bu adamı bu hale getirdiyse ona götürün tedavi etsin. Böyle canavarlık olur mu?"

İşkencecilerin elleri ayakları birbirine dolaştı, ne

205

MEHMET ZEREN

yapacaklarım şaşırdılar. Beni tekrar Binsekizyüzev-lere getirdiler. Sonra telefonlar çalıştı. Neden sonra beni yeniden hastahaneye götürdüler ve hemen ameliyata aldılar. Meğer mide kanaması geçiriyormu-şum, mucize eseri kurtuldum. Günlerce süren bu işkence faslından sonra hapishane faslı başladı ki bundan bin beter. Köpek muamelesi yapıyorlar bize. İnsan mıyız değil miyiz belli değil. Günler sonra izin çıkınca annem beni ziyarete geldi:

"Anne git teşkilattan falan falan abilerle görüş. Bana iyi bir avukat bulsunlar. Benimle ilgilensinler, yalnız bırakmasınlar," dedim.

Annem gitti. Onbeş gün sonra mahkemeye çıktım. Ne avukat var, ne gelen, ne giden, ne soran. Kendimi yapayalnız, bir çölün ortasında terkedilmiş gibi hissetmeye başladım.

İkinci mahkemeye çıktım. Yine durum aynı, yine arayan soran yok. Üçüncü mahkemeye çıkışımda aradan bir hayli zaman geçmişti. Herkesin avukatı geliyor, ilgileniyor... Bilhassa solcu çocuklardan herbiriyle en az iki avukat ilgileniyor. Bizimle ilgilenen yok. Bunu gördükçe moralim sifıra iniyor, kahroluyorum. Üçüncü mahkemeden dönüşümden iki gün sonra sonra annem tekrar ziyaretime geldi:

"Ne oldu anne? Ben sana ne dedim. Neden gidip dediklerimi yapmadın, dediğim insanlarla görüşmedin," dedim. Annem uzun bir süre ağlamaktan konuşamadı. Neden sonra: "Söylediğin insanlara defalarca gittim. Önce: "Ya-
206

PIRAMİT - GİZLİ EL -

parız, ederiz, ilgileniriz, sen- merak etme," dediler. Sonraki gidişlerimde önce suratları asıldı, sonraları ise adeta beni kovdular. Son olarak gittiğim avukat: "Bırak teşkilatı meşkilatı. Herkes kendi keyfinde rahatında, bırak avukatlık ücreti, yatırılması gereken harçları bile vermiyorlar. Ben hangi birine koşayım. Getirirsin parayı oğlunun davasını alırım, yoksa beni bir daha rahatsız etme", dedi. Babandan kalan ve tek varlığımız olan evi satılığa çıkardım. Satar satmaz sana bir avukat tutacağım, dedi." Kulaklarıma inanamıyordum. Hani biz ülküdaş-tık, hani ülküdaşımızın parmağına diken batsa bizim yüreğimize batmış gibi canımız acırdı, hani biz bir davaya inanıyorduk... Hani!.. Hani!.. Hani!..

Vay anasına beee!... Demekki bütün bunlar cilalı laflardan, fasaryadan ibaretti... Bunu o an çok iyi anlıyordum. Fakat ne fayda...

Biliyorsunuz ben onüç yaşındayken babamı kaybettim. Dört kardeş yetim büyüdük. Ama ne zorluklarla büyüdük. Onu Allah bilir...

Vatan dediler, din dediler, iman dediler, bayrak dediler, ezan dediler. Bizi gaza getirip, öne sürdüler. İşler kızışınca da herbiri bir deliğe sığındı. O cömert, o herşeyini ülküdaşları uğruna vermeye hazır, gerçek (!) dava adamları; o üfleyince

mangalda kül bırakmayanlardan hiçbirisi ortalıkta görünmüyordu...

Benim gibi işkencehanelere, hapishanelere düşen yüzlerce insandan hiçbirine bir gün olsun bir el uzatılmadı. Bir tek sefer bir tabak yemek, bir paket çay gönderilmedi.

207

MEHMET ZEREN

Biz işkencehanelerde bin bir işkenceden geçirilerek köpek muamelesi görüp kuru ekmek bulamazken, onlar sıcak yataklarında keyiflerinden, rahatlarından, zevklerinden zerre kadar feragat etmediler. Belki de bizler bir an olsun akıllarının ucundan bile geçmedik...

Neyse uzatmayalım annem sokaklarda sürünmek pahasına tek varlığımız olan evi satıp, iyi bir avukat tuttu bana. Eğer annem evi satmasaydı, veya satacak bir evimiz olmasaydı, herhalde ben bir ömür gökyüzünün sükûnet verici maviliği altında yürümeye hasret kalacaktım.

Hapisten çıktıktan sonra; o iğrenç, o iki yüzlü, o menfaatçi, o beş para etmez adamların yüzünü görüp başımı belaya sokmamak için soluğu burada aldım.

Düşünebiliyor musunuz? Biz sokaklarda, üniversitelerde: "Kanımız aksa da zafer İslamm" diye bağırдық. Kanımız aktı, fakat zafer yarasaların, sömürücülerin, menfaatperestlerin, köşe dönücülerin; şöhret, servet ve mevki avcılarının, tilkilerin, sömüklü böceklerin oldu.

Biz çatıştık, vuruştuk onlar malı götürdü. Bulanık sularda ne balıklar avlandı, ne apartmanlar, ne beş yıldızlı oteller dikildi. Vatan, millet, bayrak, ezan, Kur'an sözleriyle bizleri dolduranlar ilk fırsatta ceplerini, küplerini, çuvallarını doldurmanın yollarına baktılar. Kimi köşeyi dönüp iş adamı

oldu, kimi oteller dikip beyaz kadın ticaretine başladı, kimi -o zamanlar-küfrettiği partilere transfer olup ikbal sevdasına
9

PIRAMİT - GİZLİ EL -
düştü.

Bizim gibi garibanlara da gördüğünüz gibi sokak başlarında gözleme satarak ekmek parası çıkarmaya çalışmak düştü. İşimden memnunum. Unu çuvalla- toptantıcı-dan alıyorum. Yengeniz evde onu hamur yapıp, gözleme açıyor, ben de satıyorum. İlk zamanlar biraz sıkılıyordum doğrusu, fakat şimdi alıştım. Merde namerde muhtaç olmadan geçinip gidiyorum Allah'a şükür.

Bütün bunlara alıştım, lakin yüreğimi yakan içimi burkan tek şey; başka çare bulamayıp çek senet işlerine bulaşanlar, mafya babalarının peşine takılanlar. Harcanıp giden o pırıl pırıl genç insanlar...

Hapiste beraber yattığımız çok sevdiğim Bahat-tin diye bir çocuk vardı. Geçenlerde ona rastladım. Oturduk konuştuk, dertleştik. Bahattin yiğit aslan gibi bir çocuk.

"Nasıl olur da senin gibi biri bu pis işlere bulaşır" diye serzenişte bulundum. Gözleri dolu dolu oldu:

"Bak abi dedi hapisten çıktığımda yiyecek ekmeğim yoktu. Karım ve çocuklarım aç ve perişandı. Bu durumdayken hiç kimse kapımı açmadı. Hâlimi sormadı. Mafya babası dediğin bu insan benimle ilgilendi. Halime ağladı, elimden tuttu. Bu kötü günümde beni yalnız bırakmadı. Ben o kadar alçak bir adam mıyım ki böyle bir insan için, böyle bir karagün dostu için canımı vermeyeyim," dedi.

Ne diyebilirdim ki susup kaldım. Yerden göğe kadar haklıydı."

Zülfü nefes nefeseydi gözleri büyümüş yanakları kızarmış
tüyleri diken diken olmuştu. O konuşmu-

208

209

MEHMET ZEREN

yor söylediklerini yeniden yaşıyordu adeta. Sözlerini şöyle
bağladı:

- Fazla heyecanlanıp sizin de başınızı ağrıttım. Yalnız şunu
çok merak ediyorum. Acaba bizden sonra gelen nesil
başımızdan geçen bunca şeyden bunca acı tecrübeden sonra
yine bizim yaptığımız saflığı yapıp düştüğümüz bu tuzaklara
düşecek, önceden hazırlanan senaryolara figüran olacak mı?
Ha ne dersiniz buna?

Hoca söze karıştı:

- İnsan hayatının onaltı otuz yaş devresinde his ve heyecan
ön plandadır. Bu devrede kahramanca şeyler yapmak, bir
ideal uğruna herşeyini feda etmek arzusu dayanılmaz
derecede güçlüdür. Bu dev-

1 rede akıl ve mantığa fazla yer yoktur, dedi. Namlı:

- Yahu Hoca, dedi. Bu da çok fazla filozofça birşey oldu. Ne
diyorsun yani bizden sonra gelenler de —bizim gibi- koyun
sürüsünden farksız istenen yöne sürülecekler mi demek
istiyorsun.

Hoca buna da yine Namlı'nın deyimiyle filozofça bir cevap
verdi:

-Tarihin her devresinde, dünyanın her yerinde uyanıklar ve
kerizler, kullananlar ve kullanılanlar hep varolagelmıştır.

Bunları duyan Namlı kızgınca yumruğunu masaya indirdi:

- Sen insanı delirtirsin Hoca.

- Ne yaparsın gerçekler acıdır, dedi Hoca. Zülfü:

- Eee Namlı abi sen buralara nasıl düştün? dedi. Namlı serüvenini kısaca özetledi. Sıra Hocaya
210

PIRAMİT - GİZLİ EL -
gelmişti.

Hoca:

- Sizin kadar olmasa da meydana gelen zelzeleden biz de nasibimizi aldık. Esen o-korkunç fırtına bizi oradan oraya savurdu, sonunda kendimizi burada bulduk, dedi.

Uzun uzadıya konuşup dertleştiler...

Hayatlarının baharını yasayamadan boş yere işkence gören, asılan cunta kurbanı gencecik insanları andılar. Ciğerleri yandı, yürekleri tutuştu... gözleri nemlendi...

Kalktıklarında saatler geçmişti...

Ziya Gökalp'in mezarının yanından geçip kapıya doğru yürürlerken üçü de aynı şeyi düşünmüş olmalı ki birbirlerine bakıp gülümsediler...

* *

Gecenin karanlığı dağılmaya başladığında, yaralarını bir telaştır kapladı.

İlim haysiyetinden zerre kadar nasip almamış, sözde bilim adamları, insanların kanını emen yaralar için koruyucu zırhlar dokudu...

Halk Yeniçeri zihniyetinden, ittihat ve Terakki yabancılığından bir an önce kurtulmak pahasına önüne çıkan ilk fırsatı ganimet bildi ve bastı eveti.

Öyle güzel bir tezgah kurulmuştu ki, bazılarının hayırları anında evete dönüşüyordu.

Buna güvenen cuntacılar, ömürleri yettiği sürece saltanat sürmek, hatta belki bunu çocuklarına, torunlarına devretmek için bir parti kurdular.

Şartlanmış bir kafa yapısına sahip bu zavallılar, herkesi kör, alemi sağır sanıyorlardı.

211

MEHMET ZEREN

İnsanlar bir anda onlara gereken dersi verdi.

Ağızlarının üstüne şamarı indirdi, onları buruşturup tarihin çöplüğüne fırlattı, attı.

Çırpındılar, çabaladılar, halkın kanını emen boynu kalınları imdada çağırdılar, fakat nafile...

* * *

Kış geçmiş, fırtına dinmiş, sular durulmuş, güneş doğmuş, bahar gelmişti. Gece yarısı bile olsa her yer pırıl pırıl aydınlıktı.

Yarasalar uçmuyordu, çünkü...

Namlı bir iş dolayısıyla Ankara'daydı. Hemşerisi İskender'in kulübünde oturmuş birilerini baklıyordu. Saat gecenin ikisi olmuştu.

İçeriye zil zurna sarhoş, perişan biri girdi. Bir yere çökerek oturdu. Namlı geleni tanıdı. Tiksinerek baktı. Adam gerçekten de tiksiniyecek haldeydi.

İskender seslendi, Namlı'yı göstererek.

Turan bu, arkadaş tanıdınız mı? diye sordu.

Turan başını kaldırarak aldığı alkolden kızarmış, ortalığı bulanık gören gözlerini Namlı'ya dikti.

— Tanımadım, dedi. İskender devam etti:

— Namlı Polat bu, buna Mamak'ta çok eziyet etmişsin,

"Namlı Poiat" sözü Turan'm sarhoş beyinde yankılandı.
Korkuyla iliklerine kadar titrediğini hissetti.

Zorlukla:

— Ben vazifemi, bana emredileni yaptım, dedi. Namlı'nın
ağızından çıkan sözler koca bir balgam
kitlesi gibi Turan'ın suratında patladı:

212

PIRAMİT - GİZLÎ EL -

— İnsanlara işkence etmek, eziyet etmekle vazifenin ne ilgisi
var.

O sırada televizyonda Kelebek filmi vardı. Orada gösterilen
sahnelerle, Mamak'ta yaşananlar aynıydı. Sadece mekanlar
ve sahnede görünen insanlar değişikti.

Namlı Turan'a baktı, işkenceci Turan yere baktı, küçüldü,
eridi, bitti adeta.

Bir ara Namlı'nın elleri terledi, ceketinin iç cebinde duran
usturayı çıkarıp, şuracıkta şu alçak herifin gırtlığını kesmek
için damarlarında tutuşan derin bir arzu duydu. Kalktı,
Turan'a doğru yürüdü, Mamak'ta zavallı korumasız
mahkumlar karşısında o aslanlar gibi kükreyen Turan bir
kediden farksızdı, hatta bir fareden farksızdı. Namlı yaklaşıp
ayağıyla şöyle bir itti Turan'ı. Turan ona korku dölü gözlerle
bakarken,

— Senin gibi bir fareyi öldürmeye bile değmez, sürünmen
daha iyi, dedi. Yürüyüp çıktı...

* * *

Namlı'nın Mamak'tan kurtuluşunun birinci yılı iki gün önce
dolmuştu. Namlı iş yerine gelmiş, masasına yeni oturmuştu
ki, yanında çalışan genç çocuk içeriye girerek:

— Efendim iki kişi geldi. Sizi görmek istiyorlar, dedi.

Namlı:

— Gelsinler, dedi.

Biri uzun, diğeri orta boylu iyi giyimli, iki kişi içeriye girdi. Namlı buyur edip yer gösterdi. Adamlar masanın önündeki koltuklara yerleşirken, Namlı bi-

213

MEHMET ZEREN

rini önceden bir yerlerden tanıdığını anladı, fakat nereden tanıdığını çıkaramadı.

Adamlar oturduktan sonra, Namlı çay ısmarladı. Çaylar geldi, içilmeye başlandı, Namlı hala düşünüyordu:

Uzun boylu olan sükuneti bozdu.

— Beni hatırlayamadınız herhalde, ben Mamak'tayken size Kürşad Reis'ten mesaj getirmişt看, adım Reşat, dedi. Bunu der demez Namlı'nın zihninde bir infilak oldu. Mamak'ta mahkemeye çıkarken kendisine mesaj getiren adamdı bu.

— Sizi hatırladım, şimdi hatırladım, dedi. Biraz durduktan sonra ilave etti:

— Sizi hatırladım ancak arkadaşı çıkaramadım. Orta boylu adam kendini tanıttı:

— Ben de Abdurrahman!

Bu tok, bu Davudi ses evet bu oydu, Zincirde-re'de: "Namlı Polat sen misin? diyerek soran, ardından da ulan Namlı Polat geliyor, Namlı Polat geliyor dedikleri bu mu, biz bir efsane beklerken getire getire bu otuz kiloluk yi mı getirmişler." deyip yanıma tekmeyi vuran bu adamdı.

Aradan bin yıl geçse Namlı'nın o sesi unutması mümkün değildi. Daha sonraki sorgularda da istisnasız bu sesi hep duymuştu çünkü.

Namlı acı acı güldü.

— Sizi de sesinizden tanıdım Abdurrahman bey,
Zincirdere'den, dedi..

Adam kızardı, şaşırıp kaldı.

— Müthiş bir zekanız var, dedi. Sonra devam etti.

Biliyorsunuz hepimiz vatan millet için çalışıyo-

214

PIRAMİT - GİZLİ EL -

ruz.

Namlı "vatan, millet, çalışmak" sözlerinin zihninde
yankılandığını hissetti.

Araya Reşat girdi.

— Bırakalım eskileri, bu güne bakalım. Biz buraya size bir
teklifte bulunmaya geldik.

— Nasıl bir teklif?

— Birlikte çalışalım, siz bize yardım edin, biz de size yardım
edelim.

— Nasıl yani?

— Değişen birşey yok, eskiden yaptıklarımıza devam
edeceksiniz, yalnız bir farkla, her imkan elinizin altında
olacak, para sahte, kimlik, silah, pasaport ne isterseniz,
serbestiyet, yani kimsenin size karışmaması.

— Bu nasıl olacak?

— Çok kolay, yeterki siz kabul edin. Eğer kabul ederseniz
aysbergin suyun altındaki kısmına dahil olacaksınız. Zaten
daha önce de bu çerçevenin içeri-
ssindeydiniz, farkında olmasanız da.

Namlı vücudundaki bütün tüylerin diken diken olduğunu
hissetti. "Demekki biz daha önce farkında olmadan aysbergin
suyun altındaki kısmına dahildik, başkaları tarafından

farkında olmadan idare ediliyorduk" diye düşündü. Zira söylenenlerin başka bir manasının olması mümkün değildi. Namlı zihnindeki bütün şüphelerden kurtulmak kararındaydı. Son derece sakin olmaya çalışarak konuştu: "Zaten ben de bu durgun hayattan bıkpıya başlamıştım. Geldiğiniz iyi oldu" dedi. Durup biraz gülümse-dikten sonra devam etti: "Eğer buz dağının suyun al-

215

MEHMET ZEREN

tındaki kısmına dahil olacaksam açık ve net olarak bizimkilerden kimlerle birlikte olacağını bilmek isterim" dedi. Adamlar numarayı yemişlerdi. Namlı'nın kendilerine dahil olacağından zerre kadar şüpheleri kalmamıştı.

Abdurrahman ilk ismi söyler söylemez, Namlı beyninde patlayan bombanın tesiriyle şoka girdi adeta, söylenen diğer isimleri de mezarının üzerinde bir karış ot bitinceye kadar unutulması mümkün olmasa dahi artık önemsemedi.

Abdurrahman sözlerini tamamlayınca Reşat konuştu.

— Biliyorsun, aysbergin suyun üstünde yüzmesini sağlayan içindeki kısımdır. Önemli olan vatanın selameti ve devletin bekası, insanlar gelip geçicidir. Önemli olan devletin sonsuza kadar yaşaması, her savaşta az veya çok zayıyla olur.

Neticede önemli olan kurulu düzenin devamı, müesseselerin ayakta durması.

Teşkilatta da yeni bir yapılanmaya gidilecek. Eskilerin çoğu tasfiye edilecek. Adeta herşeye yeniden, sıfırdan başlanacak. Çünkü önceki kadroların çoğu bir takım şeylerden şüphelenmeye başladı. Üzerlerine vazife olmayan şeylerle ilgilenmeye, olduk olmadık şeyleri sorgulayıp şüphe etmeye

başladılar. Başta Kürşad Bey olmak üzere beyin kadro bu yalama olmuşlarla bir yerlere gidilemeyeceği kanaatinde. Biliyorsun bu davada soran, şüphe duyan, düşünenen çok kayıtsız şartsız teslim olan, itaat eden her söylenene adeta iman eden, şartlanmış

|

PÎRAMÎT - GÎZLÎ EL -

kendine ait fikri olmayan kesin inançlı insanlara ihtiyaç var. Onun için ortaokul seviyesinden başlanacak teşkilatlanmaya. Belki de ilkokuldan başlanacak. Yoksa başka türlü olmaz. Her olur olmaz şeyden şüphe eden, soru soran, düşünüp fikir yürüten insanlarla hedefe ulaşmak mümkün değil. Bir kaç mühim yerde, köşe başını tutacak senin gibi insandan başka bu işin nasıl yürütüldüğünü bilen olursa işler yürümez. Bir şekilde kurulu düzenin devamı şart. Bunun için de gereken tedbirlerin alınması lazım. En üsttekiler bunun böyle olmasını istiyorlar.

Namlı söze karıştı.

- Kürşad Bey mi böyle istiyor yani?..

Bu soru karşısında adamların ikisi de önce gülümsedi. Sonra şöyle devam etti, Abdurrahman.

- Bir bakıma öyle denebilir. Biraz durup kısa bir tereddüt devresi geçirdi sonra:

Bir yerde o da bizim gibi görevli. Namlı alabora olmuştu.

- Kürşad Bey de mi? dedi.

Bin yıldan daha uzun gelen ve geçmek bilmeyen birkaç saniyeden sonra; adamlar devam etti:

- Evet o da; fakat o birinci piramidin en tepesinde. Zaten nerelerde bittiğini ikinci ve asıl piramidin kimlerden oluştuğunu, nasıl bir teşkilatlanmaya gidildiğini bilmek

mümkün değil. Bu üstümüze vazife de değil. Bizim işimiz verilen emirleri yerine getirmek.

Ne pahasına olursa olsun bu yapılanma devam e-decek, devam etmeli... Bunun için en kısa zamanda

216

217

MEHMET ZEREN

teşkilatlanmayı tamamlamamız lazım.

Senin gibi yetişmiş, zeki ve işin nasıl yürüyeceğini bilen teşkilatçı zihinlere ihtiyacımız var.

imkanlar hayal edemeyeceğin kadar geniş. Bizim kontrolümüz dışında yaprak oynamaz. Teşkilat için bir yerde sağ, sol orta şu veya bu fark etmez. Bu defa sağ sol, ülkücü komünistti; yarın başka bir şey bulunur. Zaten bunlar zahiri birer görüntüden başka birşey değil. Çünkü insanların tamamının bir tek fikir etrafında toplanması mümkün değil. Bu mümkün bile olsa teşkilatın işine gelmez. Guruplar ne kadar çok; toplumda bölünme ne kadar fazla olursa bizim işimiz o kadar kolaylaşır. Bir gurubun diğerine karşı bir kontrol vasıtası olarak kullanılması mümkündür. Ayrıca icab ettiğinde çatışacak tarafların hazır olması, yeri ve zamanı geldiğinde çatıştırılması yapılanma açısından faydalı olabilir. Biliyorsun resmi rakamlara göre olaylar esnasında ölenlerin sayısı yedi bin civarında, belki de daha fazla. Bu mühim bir rakam değil. Hatta bu rakam tahminimizin çok altında. Bu rakam otuz kırk bin de olabilirdi. Bu hiç önemli değil. Dedğim gibi az bir zaiyat sayılır bu. Düzenin devamı söz konusu olunca rakamların bir önemi olmaz. Zaiyatın hesabı yapılmaz. Bir insan bir rakamdan başka birşey değil. Ha yedi, ha yedi bin her ikisi de birer rakamdan ibaret...

Namlı artık bundan sonra söylenenleri anlamadı; zira bütün kanı bir anda beynine hücum etmişti.

"Demekki bu kadar insanın ölmesi, bu kadar kavga, bu kadar vuruş tokuş, bu kadar idam, bu kadar

218

PIRAMİT - GİZLİ EL -

I

işkence, bu kadar eziyet, çile, ızdırap... sağcısolcu, komünistülküçü, vatan... millet... sakarya... vay anasına..."

Namlı Abdurrahman'a baktı:

Zincirdere'de gözleri bağlı, elleri kelepçeli iken suçsuz yere kendisini hunharca, canice tekmeleyen, tamamı tamamına otuzbir gün işkence eden, en ağır işkencelerden, en insanlık dışı eziyetlerden geçiren şu adam. Şu an en büyük milliyetçi ayaklarmdaydı, ağzından vatan, millet, teraneleri düşmüyordu. Bir anda tiksindiğini hatta midesinin kalktığını hissetti...

Ayağa kalktı, ellerini masaya dayadı:

— Bakın beyler, dedi. Benim adım Namlı Po-lat. Bugüne kadar ne yaptysam, dinim için, Allah rızası için yaptım veya öyle sandım. Düzen müzen beni" ilgilendirmiyor. Ben öyle sonsuza kadar yaşayacak düzene falan da inanacak kadar saf değilim. Zaten tarihte bunun bir tek misalini, sonsuza kadar yaşayan birini gösteremezsiniz. Her dönemin, her düzenin tıpkı insanlar gibi belli bir ömrü vardır. Maymunun gözü açıldı beyler!.. Ben yaptıklarımın karşılığını kat kat ödedim. Benim bundan sonra verecek hiçbir şeyim yok. Ben askerliğimi yaptım. Terhis oldum. İşte siz, işte düşmanlarınız veya düşman belle-dikleriniz...

Bütün bunlardan sonra kandırıp sırtına binecek bizim gibi eşekler bulabilir misiniz bilmem... Düzeniniz de müesseseleriniz de sizin olsun.

Ne siz buraya geldiniz, ne de ben sizi gördüm. Ne görüştük, ne de konuştuk haydi güle güle, dedi.

219

MEHMET ZEREN

Adamlar apışıp kaldılar, zira böyle bir şeyi hiç, fime-, hiç beklemiyorlardı. Kuyruklarını bacaklarının arasına sıkıştırarak bir tek kelime konuşmadan uzaklaştılar.

PİRAMİT - GİZLİ EL -

* *

Sıcak bir yaz günüydü. Elazığ'da Gazi caddesini boydan boya yürüyen Namlı —şimdilerde öğretmen evi olan— eski kız öğretmen okulunun bahçesine uğradı. Öztürk Hoca yalnız başına bir masada oturuyordu. Onu gören Namlı'nın içi bir hoş oldu. Birden eski günleri hatırladı. Namlı yaklaşıp selam verdi. Namlı'yı karşısında gören Öztürk hoca şaşırdı, hayret etti.

— Vay Namlı Polat, sen misin? diye boynuna sarıldı. Oturup eski günleri andılar.

Bir ara Namlı:

— Yahu Öztürk hoca, hani bize hep anlatıp durduğun birkaç şey vardı, son yıllar hep kafama takılıp durdu. Sana sorayım da rahatlayayım dedi.

— Sor bakalım dedi Öztürk hoca:

— Hani derdin ya: "Mete Han bir savaşa çıkmadan önce askerlerinin sadakatini denemek için askerlerin eşlerini ve çocuklarını karşılarına dizip "Haydi bunları oklayın demiş"

onlar da hiç düşünmeden emri yerine getirip eşlerini ve öz çocukların oklamışlar." Sen bunu bize emre itaat, başkana itiraz etmeden bağlanmak ve sadakatin teşkilatçılıktaki önemini belirtmek için anlatırdın. Şimdi düşünüyorum da eşini ve çocuklarını oklamak, dünyanın en büyük vahşeti. Bundan daha büyük canavarlık olur mu?

Saçları, bıyıkları beyazlamış, oldukça zayıflamış olan Öztürk hoca yavaş bir sesle:

— Ne yazık ki haklısın, dedi.

— Bir de şey vardı.

Öztürk hoca her nedense gülümsedi.

— Neydi.

— Hani hep anlatırdın ya, diğer insanlar dünyanın diğer bölgelerinde vahşi bir hayat sürerlerken, atalarımız Orta Asya'da çok parlak bir medeniyet kurmuşlar ve göçlerden sonra gittikleri yere medeniyeti götürmüşler.

Eğer atalarımız Orta Asya'da çok parlak medeniyetler kurdularsa, bunların kalıntıları bugün nerede. Eğer parlak bir medeniyetin temsilcileri olarak başka diyarlara göçtülerse gittikleri yerlerdeki insanların onlara tabi olması gerekmez miydi? Halbuki tam tersi olmuş, eriyip gitmişler gittikleri yerlerde.

En çok kafama takılan da şu:

Kars dünyanın en önemli yeri, oraya sahip olan bütün dünyaya hükmeder derdi Mehmet Ali Hoca. Uzaydan yerdeki tavşanın resminin çekildiği bir devirde, biz de hiç düşünüp kafamızı çalıştırmadan inek gibi buna inanırdık. Böyle bir şeyin aslı var mı sahiden? Öztürk hoca acı acı güldü.

— İlahi Namlı, dedi. Hala eski defterleri karıştırıyorsun. Bize öyle anlatıyorlardı, biz de size anlatıyorduk. Maksat insanları şartlandırıp belli bir hedefe yönlendirmek, düşünmelerine mani olmaktı. Kısacası ortada hazırlanmış bir senaryo vardı. Herkes bilerek veya bilmeyerek o senaryodaki rolünü en

220

221

MEHMET ZEREN

iyi şekilde oynamaya çalışıyordu.

— Senaryo mu? diye soracak oldu Namlı. Öztürk hoca devam etti.

— Okumadın mı? Eski bir darbeci bir gazetede yayımlanan hatıralarında açık açık "şartların olgunlaşması için bir yıl daha beklemeye karar verdik" diyor. Bu ne demek. Biliyorsun 12 Eylül'den önce yedi bin insan öldü. Artık gazeteler açık açık yazıyor. Aynı silahla hem sağdan hem soldan insanlar vurulmuş.

Yüce Allah kitabında bir çok yerde "Düşünmüyor musunuz?" diye soruyor. Düşünmek çok önemli, biz düşünüp aklımızı kullanmadığımız için çok acı, çok çile çektik, bir çok insanın acı çekmesine vesile olduk...

Biz: "Kahrolsun komünistler!" diye bağırдық. Solcular: "Kahrolsun faşistler!" dediler. İki taraf birbirine girdi, birçok insan öldü.

Bu yetmiyormuş gibi birçok insanı darbeciler astı.

Halbuki insan insandır, insanın sağcısı solcusu, milliyetçisi komünisti olur mu? Kime haksızlık, kime zulüm yapıyorsa onun yanında yer almak insanlık borcu...

Öze ineceğimize, insanı insan yapan değerlere yöneleceğimize, okuyup dinimizin esaslarını öğreneceğimize kuru kuruya bir milliyetçilik tutturup gittik.

Ortaasya dedik başka bir şey aklımıza gelmedi. Düşünmedik ki Ortaasya'da sürdüğü söylenen medeniyetin izleri nerede. Ortaasya'da taş üstüne konmuş bir tek taş bile yok.

Göçebe başıboş

222

PİRAMİT - GİZLİ EL -

serseri bir hayat biçimi var. Göçebenin medeniyeti, kültürü mü olur? Hepsi hepsi, varsa yoksa; Köktürk abideleri diye yere göğe sığdıramadığımız şey üç tane taştan ibaret. Üstünde yazılanlar ise otuz kırk sayfacık bir yazı onun da çoğu ipe sapa gelmez şeyler. Onu yere göğe sığdıramayanların bile oturup okumak -eminim ki— akıllarına gelmemiştir. O taşlar oraya dikilmeden üç yüz yıl önce adamlar Ayasofya'yı yapmışlar, yüzyıllar önce Çinliler altı yüz bin kilometre uzunluğundaki Çin şeddini yapmış. Bunun gibi dünyada neler neler var. Ege medeniyeti var, Mısır medeniyeti var.

İnsanları, insanlığı birbirinden ayırmaya çalıştık. Halbuki Türkü de insan Arabi de, Almanı da, Kürdü de insan. İnsan olan herkes insanca muameleye layık. Kim olursa olsun, milliyeti, düşüncesi ne olursa olsun. İnsan mensup olacağı ırkı seçemez. Fakat yaşama biçimini, inancını seçebilir. Onun için insanın değeri, mensup olduğu ırktan değil, seçtiği düşünceden, inanç biçiminden gelir." Ayrıca "millet" kavramı Kur'ana ait bir tabirdir ve bir dine mensup insanları ifade eder. Yoksa son zamanlarda yanlış kullanıldığı gibi bir ırkı ifade etmez.

Kısaca herkes insan, herkes can taşıyor. İnsan olan herkesin insanın temel hakları, insanların mutluluğu, insanların huzuru ve rahatı için çalışması gerek. Yoksa gerisi boş. Gerisi hangi isim altında su-nulursa sunulsun zalimlik ve saldırganlıktır. Namlı'yla Öztürk hoca bir hayli oturup konuştular, sohbet ettiler. Anlaşılan ne Namlı eski deli kurt-

223

MEHMET ZEREN

tu, ne Öztürk hoca o eski Öztürk hocaydı.

... Ve aradan yıllar geçtikten sonra Susurluk'ta kamyonu çarpan bir mercedes araba aslında Nam-ı'nın kafasındaki son kırıntılara çarpıp onları param parça edecekti.

Böylece Namlı hakkı ve hakikati; 12 Eylül öncesinde ve sonrasında yaşananları, insanları ve olayları daha berrak, daha parlak ve daha aydınlık, daha açık seçik olarak değerlendirme şansı elde edecekti...

Mart, 1998 K.Çekmece I ist.

224

PİRAMİT

GİZLİ EL

Bugün onları anlayabilmek için dün yaşananları doğru tesbit etmek

gerekir. Bizim gibi yakın tarihi üzerinde

kalın sis perdeleri bulunan

toplumlarda meydana gelen olayları

çözebilmek bir hayli güçtür. Zira

dumanlı havada avlanmanın,

bulanık suda balık tutmanın

kolaylığını bilen modern baronlar

insanların gerçekleri bilmelerini,

kimin kim olduğunu anlamalarını
istememezler. Çünkü insanların
uyanması, olaylara yön veren
kişilerin gerçekte kim olduklarının
anlaşılması birçok oyunu bozar.
Bu roman 12 Eylül 1980 öncesi
şıarda meydana gelen olayları!
üzerindeki perdeyi aralamaya
çalışan yaşanmış hadiseler
« zinciridir. ./